

TOMIS

Anul VIII, nr. 13 (99), 10 iulie, 1973

16 pagini, 1,50 lei

un an de la
conferința națională
a partidului

CREAȚIE ȘI PERSONALITATE

Consum de inteligență și obiectivare a inteligenței, actul de creație poartă, totodată, amprenta întregii personalități a creatorului, materializată în finalitate, în utilitate socială, în predilecția pentru o modalitate sau alta de rezolvare a problemelor (avem aici în vedere creația în materie tehnică, în cercetarea științifică, deosebită într-un anumit sens de creația literară-artistică, fie măcar în punctul foarte important al substituirii scopului artistic cu cel practic), în ingeniozitate tehnică, în amplitudinea perspectivei. Reflex al structurii personalității, actul de creație, materializat în procesul continuu al muncii, este la rîndul său creator de personalitate. Activitatea socială implică un permanent contact cu datele realității, totdeauna dinamică, contact care înrăuște profund felul nostru de a gândi și de a acționa. Imensa operă de construcție pe care o întreprindem, înglobînd toate compartimentele vieții materiale și spirituale, reclamă o afirmare fără precedent a personalității. „Sarcinile stabilite în domeniul activității ideologico-educative deschid perspective minunate pentru afirmarea personalității umane, pentru dezvoltarea umanismului și democrației socialiste. În centrul lor se află omul, făurirea omului înaintat, înarmat cu cele mai noi concepții ale științei și culturii...”, spunea tovarășul Nicolae Ceaușescu la Conferința Națională a P.C.R., de la ale cărei lucrări se va împlini în curînd un an.

Ancheta noastră cu tovarășii: Virgil Iordănescu, directorul Institutului Român pentru Cercetări Maritime, ing. Corneliu Pricop, șeful atelierului de proiectare a produselor noi de la Fabrica integrată de lînă, și dr. Savu Timariu, directorul Stațiunii centrale pentru creșterea ovinelor — cărora le mulțumim și pe această cale — se referă la raportul de interinfluențare dialectică dintre personalitate și creație.

AL. MIHALCEA

(Continuare în pag. 3)

ÎN ACEST NUMĂR, SEMNEAZĂ :

adrian bavaru, ion bădică, adrian beldeanu, n. constantin, octavian georgescu, emil iencec, ion lungu, florin mugur, ioanichie olteanu, doina păuleanu, arthur porumboiu, dimitru pricop, dan rotaru, mirela roznoanu, mihail sabin, alex. ștefănescu, rodica tott

VIRGIL TEODORESCU

solie

Purificat de riduri și
respirînd egal
Teribil mim cu-nfățișare
blîndă,
Se odihnește cîmpul
striat, după izbîndă,
Și cerul se resfiră
deasupra-i ca un voal.

Misterios, adîncul prinde
viață
Sub forjele hrănite cu
sudoare
Și își impune liniile clare:
Solar havuz țîșnind la
suprafață.

Culorile ce-au fost pe
cîmp stăpîne
Se contopesc în pulberea
divină,
Iar albele volute de fîină
Vor fi solie lanului de
grîne.

AL. PROTOPO-
PESCU și COR-
NEL REGMAN: în-
tre petru popescu
și petru popescu
(pag. 5)

MIHAI GAFIȚA :
din biografia unor
cărți contempo-
rane
(pag. 7)

SORIN TITEL: um-
brele verii
(pag. 8-9)

D. M. PIPPIDI des-
pre arheologia
dobrogeană
(pag. 12)

iubiți teatrul, radu boureanu ?

— Iubesc teatrul și detest tea-
trul. L-am iubit fanatic la vîr-
sta tînă. Il iubesc azi și, cum
am spus, îl și detest.
Misiunea esențială a unui spec-
tacol, a teatrului în general,
este aceea de a ne trezi conști-
ința care uneori somnolează,
dacă nu adoarme înlăuntrul-ne,
ca să-i amintim nesfîrșitul pu-
terii sale.
Teatrul este o lumină vie, un
cuvînt magic care ne deschide
porți de nedescris, care ne lăr-
gește orizonturile, care ne ara-

tă oamenii, cu toate durerile,
scăderile, valorile și visurile
lor. Teatrul ne dă, în sinteză,
societăți umane, trepte de isto-
rie sub unghi etic-filosofic. Tea-
trul ne incită, îl incită pe spec-
tator să gîndească, să reflecte-
ze și pasionant și obiectiv asu-
pra celor mai grave probleme.
Teatrul evocă și te convocă, te
face să iei atitudine morală,
pasionat întîi, apoi gîndind să
alegi, să decantezi, să extragi
esențele spirituale generatoare
de noi atitudini în fața variate-

lor stări și probleme de via-
ță. Pentru ce-l urăsc uneori voi
spune mai tîrziu.
— Sînteți un consecvent spec-
tator de teatru sau doar citi-
tor ?

— Spectator, bineînțeles, pînă
la nuanțe, de teatru sau, cum
s-ar spune, morfinoman — cel
puțin așa mă știam, și cum nu
mă mai pot socoti, fiindcă în
timpul nostru mai sînt și tera-
peutici — silite, adică o dezin-
toxicare prin lipsă de timp

material. Ne solicită atîtea lu-
cruri, atîtea activități în dina-
mica noastră existență în-
cît vizionăm o piesă de teatru
„pe furate”. Lector? sigur, și
a-asta, cu aceleași condițio-
nări. „O temps suspend ton
vol” !

Uneori mai bucuros lector. Păs-
trez o imagine nestricată a o-
pere. Îl pot juca pe Shake-
speare pe scena minții nealter-
rat de năzdrăvăniile și absur-
dul unor regizori, care iau re-
țete de unde le vine și dau
un compus al lor care des-
compune, dezbracă textul de
tonul, de culoarea, de semnifi-
cațiile originare și originale.

De aici încep să detest teatrul,
nu noțiunea, fenomenul, ci
stîlcirea unor lucruri create să
fie respectate ca întreg valo-
ric oricît ai vrea să-l treci prin
viziune proprie regizorală, prin
datele adăogite ale timpului, e-
pocii.

Îl mai detest cînd se mistifică
ori se denaturează chiar ro-
lul său de ferment social de
cătore unii care mu-i înțeleg
limita și misiunea.

CARMEN KEHIAIAN

(Continuare în pag. 10)

despre romantism

S-a afirmat adesea că romanticii erau firi sensibile și pasionate. Că erau niște visători incorrigibili. De ce **erau** și nu **sînt**? Dintotdeauna, omul a privit lumea ca pe un teritoriu al aspirațiilor sale și viitorul ca pe un ecran pe care visele cele mai îndrăznețe dobindeau contur. Sînt mituri de esență romantică ce străbat prin timp pînă la noi: Icar, Prometeu, Orfeu chiar sînt eroii acestor mituri. Și dacă cei vechi au visat cu temeritate la înfăptuirea unor minuni prin voință și priceperea omului — zborul sau cucerirea luminii — cu atît mai minunate ne apar astăzi visurile lor. În proiecțiile lui îndreptate spre viitor vibrează și cugetul și aripa romantică a omului. Din unghiul de vedere al atitudinii, al afirmării umane, romanticii parcurg toate epocile. Aflăm atitudini romantice în peanii și odele grecilor antici, în elegiile lui Ovid, în baladele lui François Villon, în sonetele lui Shakespeare. Eroii basmelor sau baladelor noastre populare au o pregnantă coloratură romantică.

nepotrivite iubirii ideale? Setea de absolut, de puritate — și aceea „încredere oarbă”, aceea statornicie să fi dispărut din iubire? Poezia noastră de azi păstrează nealterate valorile acestui sentiment etern. De la „Catrenele fetei frumoase” de Lucian Blaga, la „Elegie pentru floarea secerată” e o linie de continuitate. O aceeași flacără tensională străbate cîmpurile de forță ale marilor poeți. Nu, romanticismul nu a pierit și el nu poate să piară. Atitudinile romantice, desigur, diferă — dar esența lor rămîne aceeași în substanța mirifică a visului. Una este atitudinea stenică, proiectivă, călăuzită spre viitor, alta este atitudinea pesimistă, al cărei efect a fost de multe ori refugiu în trecut sau în lumi iluzorii. Recunoaștem, însă, la mai toate spiritele romantice, o sete de ideal, de trăinicie a valorilor, de certitudine. Romanticii construiesc cu uneltele visului. Lenin afirma această necesitate ca pe un imperativ: „trebuie să visăm!” În proiecțiile noastre

valențe

Fiecare epocă își are propriul său romantism. A existat, desigur, un curent romantic (zeci de nume ilustre din numeroase țări îl reprezintă), generat, ca factor social-istoric, de revoluțiile burghezo-democratice. Înseamnă că romantismul a sucombat în acest perimetru? G. Călinescu face observația că în clasici aflăm un romantism, după cum în romantici aflăm un clasicism. Atitudinea romantică apare în ipostaze varii mai departe, pînă în timpurile noastre. Să medităm asupra unor celebre cupluri: Tristan și Isolde, Paolo Malatesta și Francesca da Rimini, Romeo și Julieta, Paul și Virginia. Sentimentul dăruirii de sine în iubire este exprimat cu alte mijloace și în diferite sensuri de toți marii poeți ai lumii. Conflictul real-ideal, atît de frecvent la romantici (Eminescu, bunăoară), îl regăsim și la Edgar Allan Poe, cu mai multă intensitate parcă. Să fie oare timpurile moderne

de viitor stă semnificația faptelor de astăzi. Epocii noastre îi este caracteristic un vis activ, îndrăzneț, îndreptat spre viitor. A fi romantic astăzi înseamnă să visezi la frumusețea zilei de mîine, să acționezi în acest sens, cu acest imbold în inimă și cuget. A te strădui străbătut de această aspirație. Ne vin în minte astfel cuvintele de îndemn ale secretarului general al partidului nostru, tovarășul Nicolae Ceaușescu: a fi comunist înseamnă a visa la cum va arăta viitorul comunist al țării, al omenirii. Nu atitudinea pasiv-contemplativă, nu visarea sterilă, nici lamentațiile inutile, ci faptele de zi cu zi, îndreptate cu strășnicie spre înaltul țel comunist — iată ce caracterizează și trebuie să caracterizeze pe orice tînar de azi.

ION LUNGU

L-am văzut la cîmp, în mijlocul oamenilor, atunci cînd se ara sau se însămînța, la recoltatul griului ori la strînsul furaajelor, în grajduri, în grădina de legume sau în livadă. L-am auzit vorbind consătenilor despre problemele satului, despre producția de porumb sau de lapte, despre alinierea caselor și plantatul pomilor; l-am mai ascultat vorbind la Constanța și la București, în fața multimilor, în cele mai înalte foruri ale județului și ale țării; vorbea despre Dobrogea, despre preocupările comănenilor, despre munca plină de noblețe a celor ce scot la suprafață nemaipomenitele comori ale acestor pămînturi trezite la viață din milenara lor zgîrcenie și tăcere.

În această primăvară capricioasă l-am întîlnit din nou pe Eroul Muncii Socialiste, Nicolae Hudițeanu. Ieșea de la căminul cultural, frumosul lăcaș de cultură și destindere al Comanei, construit de mina pricepută a locuitorilor acestei așezări dobrogene de frunte, unde avusesse loc festivitatea înmînării unor înalte distincții mamelor cu mulți copii din acest sat. Și am pornit pe ulițele satului de vorbă cu președintele C.A.P. Comana, cu acest om minunat. Era incudat pe timp, pe ploaie, era neliniștit pentru recolta acestui an din cauza întîrzierii însămînțatului, dar era în egală măsură optimist, vorbindu-mi de încrederea lui în mecanizatorii gata pregătiți să lucreze zi-lumină la recuperarea întîrzierilor, despre pasiunea lui și a consătenilor lui pentru muncă. Fiindcă Nicolae Hudițeanu face parte din rîndul oamenilor de seamă ai Dobrogei mai ales pentru pasiunea muncii, pentru permanentul lui neastîmpăr, în sensul cel mai bun al cuvîntului, pentru dragostea, marea și sincera lui dragoste față de oameni...

Ne opream la cite-un colț de uliță mai zvîntat, ca să ne scuturăm ghetele de noroiul care urca pînă peste carimb și Nicolae Hudițeanu îmi vorbea despre consătenii lui, despre cei împreună cu care muncește de ani și ani, mai corect spus de 22 de ani de cînd ființează cooperativa și de aproape două decenii de cînd este președinte.

— Astea sînt casele fraților Șoplogu, Nicolae și Dumitru Șoplogu, îmi spune Nicolae Hudițeanu. Ei au fost, înainte de cooperativizare, văcarii satului. N-aveau case. Locuiau la o margine de sat, într-un bordei, într-o groapă săpată în pămînt. Acum are fiecare casa lui. Au construit și pentru feciori și fete, pentru toți fiii lor cite o casă. Într-un timp Dumitru Șoplogu, după ce și-a înălțat prima lui casă, și-o modifica în

oameni de azi

NICOLAE HUDIȚEANU

fiecare an. Cum vedea la frate-său sau la alt vecin verandă, un balcon, o adăugire mai acătării, se apuca și el de lucru. Vroia să fie mereu în rînd cu lumea, să nu-l întrecă nimeni cu casa. Acum, deși nu scrie nicăieri, toată lumea știe că ulița aceasta este „ulița lui Șoplogu”. Dincolo stau ai lui Belibou. Ehe, moș Belibou a fost printre primii care s-au așezat aici, la Mustafaci; împreună l-au adus, de copil, cu părinții. Fugiseră de urgia lui '907 dintr-un sat din Oltenia. Fugiseră de necazuri și de sărăcie și dăduseră aici peste altele. Cînd noi, comuniștii, popularizam linia partidului despre unirea brațelor și a pămînturilor, despre desființarea răzoarelor și constituirea cooperativei agricole — o singură familie a întregului sat, moș Belibou era agitatorul care vorbea comănenilor cu patos, cu argumente, cu convingerea țaranului care a cunoscut mizeria; vorbea despre viitor, despre forța unită a colectivului, a celor mulți. Cei mai tineri îl ascultau și înțelegeau de la acest bătrîn înțelept că numai în unire stă puterea noastră, a țăranilor. Dincolo stă moș Voicu, Gheorghe Voicu, pînă nu de mult primar al comunei, în prezent pensionar. Alt om harnic, de nădejde, alt gospodar de frunte al satului, care a pus umărul ori de cite ori era nevoie, ori de cite ori trebuia să înfăptuim ceva. El este inițiatorul plantației din centrul satului, parcului acela care s-a înălțat pe o fostă groapă unde se stringeau apele primăvara. Acum este pensionar, dar tot n-are astîmpăr. De fapt, întotdeauna a fost un om de mare acțiune. Îmi amintesc că nu suferea ședințele. Ședința la el însemna un minut, două, în picioare și apoi „la treabă”. „Ce, vreți să adormim în ședință?” — avea el o vorbă — bună vorbă!... Aici, în casa aceea frumoasă, stă Nicolae Oțeleanu, vicepreședintele consiliului popular, scriitorul, poetul, dramaturgul nostru — țăran de-aici din comună. Păcat că s-a lăsat de scris. Cîteva piese scrise de el, despre oamenii noștri, despre munca lor, au jucat artiștii noștri amatori pe scena căminului cultural...

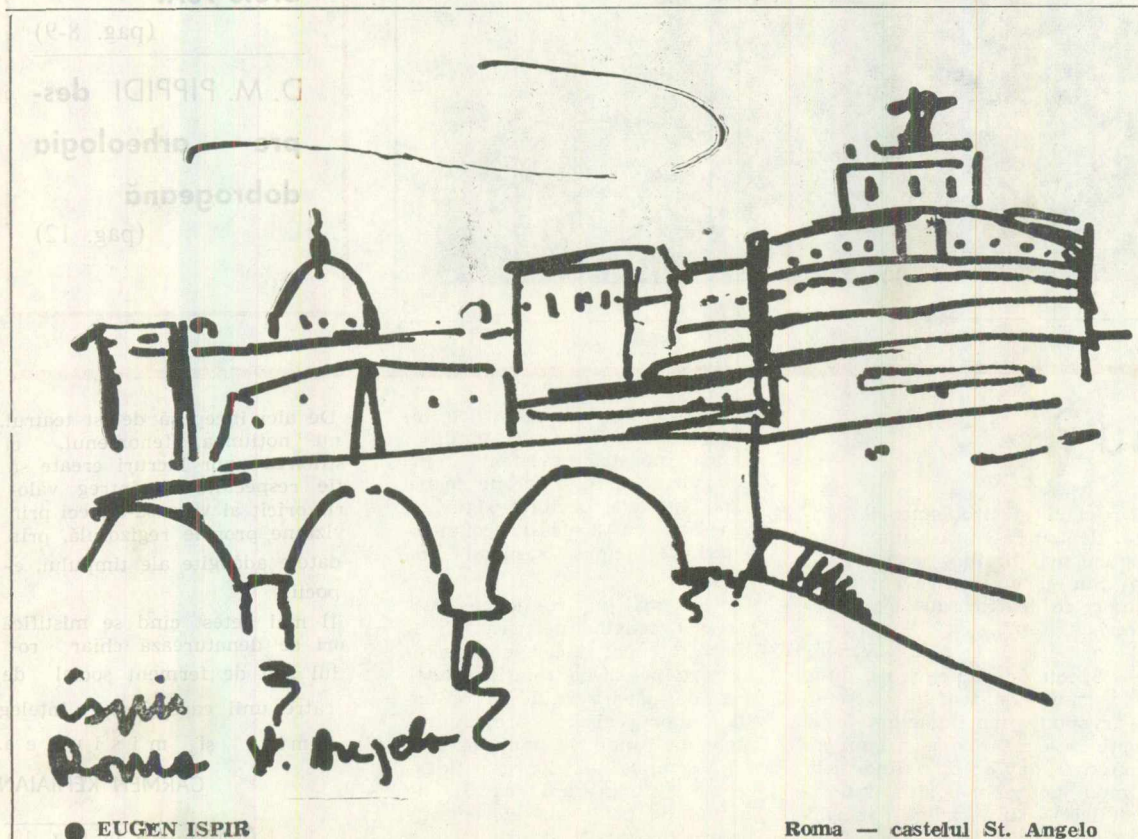
...Și, sporovînd pe ulițele satului, depănam amintiri despre oameni, despre oamenii Comanei, despre consătenii lui Nicolae Hudițeanu, descriși, prezențați de el însuși. Reporterul n-a făcut alte completări la spusele, la minunatele cuvinte ale președintelui cooperativei agricole, despre consătenii lui. Nu-i pentru prima oară cînd transcriu, fără nici o intervenție, înțeleptele cuvinte ale lui Nicolae Hudițeanu. Și acum, ca și atunci, cu peste 20 de ani în urmă, cînd era agronom de sector al unuiu dintre primele S.M.A.-uri înființate în județ, președintele de la Comana vorbește cu aceeași dragoste despre tovarășii lui de osîrdie, despre cei care muncesc. Plugar din moși-strămoși, Hudițeanu are un autentic cult al pămîntului, altădată sterp, acum roditor. L-am întîlnit o dată, pe timpul prășilei, într-un lan de porumb, alături de cooperatori, în hotar cu Chirnogeni. Spunîndu-le cum și la ce distanță să rărească firele de porumb, cum să rupă crusta, la ce adîncime să introducă sapa, cum să așeze pămîntul reavăn, el le dezvăluia, de fapt, secretul recoltelor bogate. Era, alături, dincolo de răzorul comănenilor, Gheorghe Tîrșe, vicepreședintele cooperativei din Chirnogeni, și Hudițeanu îi îndemna pe ai lui cum să-i întrecă pe vecini. În anul acela Comana a obținut pe una din tarlalele acelea de pe hotar, mai mult de 7.000 kg porumb la hectar, în cultură neirigată, încă o dată decît cei de-alături. Iar comănenilor le-a crescut inima de bucurie pentru că-l ascultaseră pe președintele lor, pentru că în întrecerea declanșată spontan, fără festivități și procese verbale, ei atrăseseră atenția întregului județ. Altădată l-am întîlnit la recoltat, pe tarlalele dinspre Scărișoara, sfătuindu-se cu mecanizatorii. Am călătorit de ne-numărate ori cu Nicolae Hudițeanu, peste cîmpuri, spre Amzacea și Tătaru, am fost la grajduri și la loturile de furaaje. L-am ascultat vorbind, dînd sfaturi brigadierilor și șefilor de ferme, argumentînd despre o metodă sau alta în fața întregului județ, în consfătuirile de lucru cu ciobanii sau mecanizatorii, cu mulgătorii sau cultivatorii de griu.

L-am întrebat în această primăvară, acolo, la Comana, cînd oamenii așteptau la porți venirea primăverii, l-am întrebat — zic — pe Eroul Muncii Socialiste, Nicolae Hudițeanu: nu:

— E mai greu în prezent față de perioada de acum 10—15 ani? — Era și atunci, este și acum. Atunci aveam muncă mai puțină și oameni mai mulți — n-aveam ce le da de lucru. Acum, cooperativa s-a diversificat, avem o producție globală în valoare de peste 25 milioane lei, avem multe ramuri și forța de muncă s-a împuținat parcă. Nu-i vorbă, avem în unele sectoare o mecanizare din ce în ce mai complexă, am introdus în acest an irigațiile, au crescut pretențiile noastre, pretențiile județului, ale țării. Așa că greutățile, nu greșesc, sînt mari, poate mai mari acum. Greutăți cu care ne mindrim și ne încălim, care dau valoare muncii noastre, fără de care nu ne-am simți bine; ele fac parte integrantă din sușul nostru entuziast și demn către bunăstare și civilizație, către o societate multilateral dezvoltată pe care ne-am angajat s-o clădim sub conducerea părintească a partidului nostru.

Reporterul a transcris din nou, cu fidelitate, cuvintele pline de adevăr, entuziastele cuvinte ale unui om minunat al acestor meleaguri.

NICOLAE CONSTANTIN

● EUGEN ISPIR

Roma — castelul St. Angelo

CREAȚIE ȘI PERSONALITATE

(Urmare din pag 1)

Dr. Savu Timariu: — Cînd lucrezi în biologie, dacă faci acest lucru în temeiul unei chemări, unei vocații, faci muncă de creație. Cercetarea științifică este o căutare, cu sensul îndreptat către elementul deosebit, nou — în primul rînd, cu intenția de a obține rezultate practice. Și nu poți cerceta oricum, ci numai în spiritul adevărului științific și civic. Ce obții, intră în sfera de aplicabilitate a altora, care cred în cuvîntul tău. Sînt oameni care cred că cercetarea se poate face prin simpla existență a intenției binevoitoare. Problemele sînt atît de vaste, de atît de mare răspundere față de necesitatea socială și de propria conștiință, încît fără un sever autocontrol nu poți realiza nimic de folos real. Adevărul cercetător, de substanță, este un om de puternică personalitate. Să nu vă închipuiți că aceasta înseamnă rigiditate. Cînd eram elev, cu zeci de ani în urmă, matematica era sinonimă cu rigiditatea. Azi, matematica îi este indispensabilă și istoricului, și cercetătorului poetic. Dar personalitatea nu poate fi imaginată fără un sistem de norme etice bine structurat. Dintre acestea, m-aș referi mai întîi la dorința de a-ți pune priceperea și cunoștințele în slujba propășirii patriei. Pentru noi cei care lucrăm în biologia animală, România este un rezervor imens de posibilități care trebuie puse în valoare. Avem o tradiție milenară în creșterea animalelor. Oaia sculptată pe Columna Traiană sau pe metopele de la Adamclisi este aproape aceeași ca aceea de azi. Au crescut-o geto-dacii, o creștem și noi. Dar, pînă acum rasa nu i-a fost ameliorată. Se spune că oile noastre nu sînt capabile să producă ce produc oile din alte părți. Oamenii de știință au întreprins, cu metode moderne, experiențe de genetică, urmărind îmbunătățirea raselor. Surpriză: oile noastre, denigrate, socotite „tardive”, „bune de substituit”, sînt competitive, în condiții de creștere la valoarea întregului lor potențial biologic, cu rasele străine. Nelăsîndu-le deci la discreția naturii — cit le dă aceasta, ca hrană și adăpost. Aici, zic eu, e vorba de două fenomene care țin de felul de a gîndi al cercetătorului: întîi de sentimentul unei adevărate restituiri a adevărului, în al doilea rînd, de restructurarea unei viziuni. Turcana noastră a ajuns, în unele unități, să dea 10, 12, 14 kg de lînă (berbecul) și 8—9 (oaia), cu fir lung pînă la 30—40 cm! Avem un adevărat tezaur! După statistici F.A.O., producția de covoare a crescut la noi cu 30% în ultimul deceniu. Lucrate din lînă de la țurcan, care e cea mai bună pentru confecționarea acestor articole! Privind faptele în contextul general al economiei românești, cercetătorul nu poate înregistra lucrul acesta fără o notă de mîndrie națională... Epoca firelor sintetice i-a determinat pe unii să procească „moartea” lînii naturale. S-a probat că nici nu poate fi vorba de așa ceva. Dintre sarcinile derivate din lucrările Conferinței Naționale și din planul de stat, una dintre obligațiile de primă importanță ale cercetării în zootehnie este completarea fondului de proteine animale necesar. Există în toată lumea o „toamnă de proteine”. Iar noi, cu cele 14 milioane de oi pe care le avem, sîntem a patra țară din Europa. O sarcină extrem de importantă a cercetării este deci valorificarea și sporirea a-

cestui potențial — program de stat, program prioritar. Pe ce căi? Prin ce mijloace? Resursele de gîndire, de inventivitate ale omului de știință și-au spus și aici cuvîntul. Iar gîndirea penetrantă, inventivitatea sint, ca și pasiunea, note ale personalității. Iată cîteva cifre: mieii de merinos de Palas, puși la îngrășat intensiv, atîng la vîrsta de 100 de zile 33 de kilograme. Adică jumătate din greutatea adultului. Se realizează o creștere de 230 g pe zi, ca la rasele Ile de France, Suffolk, merinosul precoce german. Spanda, foarte răspîndită în Dobrogea, ameliorată cu berbeci merinos de Palas, crește în medie cu 200 g pe zi. Există, așadar, o rezervă de carne a cărei punere în valoare îi încumbă în primul rînd cercetătorului, prin stabilirea celor mai eficiente metode. Aș mai aminti una, care a și luat drumul practicii: scurtarea intervalelor dintre perioadele de gestație. Drumul de la experiență la rezultatele definitive, la aplicație pe scară largă, este destul de lung. Din mulțimea căilor de cercetare, a temelor,

cercetătorul trebuie să știe să aleagă pe cele de primă urgență, de realizarea cărora depind multe lucruri însemnate. Iar spiritul acesta de selecție, de discernămint este propriu omului cu adevărată personalitate. După cum tot între atribuțiile personalității cercetătorului veritabil intră și nevoia organică de perspectivă, de a veni în întîmpinarea viitorului. Noi lucrăm la teme care urmăresc aplicația mai mult sau mai puțin apropiată, dar facem totodată experiențe și studii privind polimorfismul genetic al proteinelor din lapte și din singe — reper fundamental într-un sistem de selecție viitor. Tot așa gîndim și cînd studiem relația genetică a însușirilor: cantitatea lînii, desime, randament, eritabilitate. Este o activitate deloc ușoară, iar cercetătorul, dînd ochi cu mulțimea întrebărilor, bătîndu-și capul să le rezolve, dobîndește atît conștiința valorii sale cit și cea indispensabilă modestie care îl caracterizează pe adevăratul om de știință. Căci nu o dată oamenii seamănă cu spicele de griu: cele cu bobul ușor, pîrînit, stau semețe și se ridică deasupra celor pe care greutatea piinii viitoare le silește să se aplece...

Virgil Iordănescu: — Precizez din capul locului că, după opinia mea, între personalitate și creație — termeni pe care îi folosesc în sensul cel mai larg — există un raport de interdependență. Personalitatea se manifestă prin creație, creația construiește personalitate. Să mă explic, referîndu-mă la munca întregului colectiv al institutului: cercetările marine înseamnă, de fapt, un complex de studii efectuate de specialiști în biologie, biochimie, biofizică, chimie pură, fizică pură, geologie, electronică, electrotehnică, navigație etc. În temeiul direcțivelor Congresului al X-lea și al învățămintelor desprinse din lucrările Conferinței Naționale

a partidului din iulie 1972, s-a trecut la un nou stadiu, la o etapă superioară a cercetării marine românești. Pînă atunci, domeniul acestora se restringea la cîteva direcții de lucru ale oceanografiei, principale fiind biologia și hidrobiologia marină. Se urmărea mai curînd cunoașterea fenomenelor decît latura aplicativă. Înființarea institutului, prin unificarea celor patru vechi colective — al Academiei, al Universității din Iași (la Agigea), al Ministerului Industriei Alimentare și al Consiliului Național al Apelor, a deschis dintr-odată un nou orizont cercetătorilor. I-a pus mai întîi, în situația de a se integra într-un grup de lucru foarte mare; de aici, sentimentul unei responsabilități sporite. În fața oamenilor s-a pus cu stringență rezolvarea unor teme cerute de dezvoltarea economiei naționale. Au fost abordate probleme de geologie marină, de tehnologie marină (lucrurile omului sub apă), de poluare, de cultivare și creștere artificială a organismelor — acvacultură. Firește, toate aceste noi fronturi de lucru au presupus formarea de cadre, perfecționarea acestora în centre din țară și din străinătate. Este așadar vorba de structurarea temelilor muncii de creație. La ora actuală, în preocupările oceanografiei românești intră toate domeniile și direcțiile de lucru ale oceanografiei moderne. Nu este lipsit de interes amănuntul creării institutului ca unitate cu gestiune economică proprie; faptul acesta ne obligă pe toți la o disciplină fermă, la introducerea unor preocupări economice în gîndirea cercetătorului, a întregului personal. Pe lîngă toate acestea, ne-am pus, firește, și problema viitorului, a perspectivelor cercetărilor noastre. S-a stabilit, mai întîi, un ansamblu complex de cercetări marine. Avem conturate încă trei programe, neprioritare, de rezolvat pînă în 1980, privind cercetarea geologică a sedimentelor neconsolidate, tehnologia marină și combaterea poluării în mediul maritim. Totodată se prevede trecerea cercetărilor oceanografice românești în oceanul mondial. Programul nostru include o navă specializată pentru expediții oceanice, în scopul efectuării de studii menite să îmbunătățească activitatea flotei de pescuit. V-am spus toate acestea pentru că programele noastre constituie un răspuns limpede și prompt la sarcinile trasate de către partid. În general, oamenii nu numai că și-au orientat în consecință preocupările de lucru, dar au și contribuit direct la configurarea programelor. Cercetătorii au în-

teles, deci, nevoia de a rezolva sarcini de mare însemnătate, care privesc însăși bogăția noastră națională. Și o astfel de viziune, de înțelegere a lucrurilor, este rezultatul și totodată sursa unei atitudini etice fără de care nu poate fi con-

cepută opera pe care o întreprindem cu toții, la scară națională: patriotismul socialist. În altă ordine de idei: în cercetarea oceanografică, la fel ca în oricare alt domeniu al investigației științifice, latura aplicativă nu poate fi desprinsă, separată de activitatea de cunoaștere. Noi n-am abandonat în nici un caz această latură. Este o datorie a noastră să contribuim la strădaniile umanității, să colaborăm cu diferitele organisme naționale și internaționale — colaborare concretizată, desigur, și prin asigurarea unei participări corespunzătoare la beneficiile pe care omenirea intenționează să le obțină din punerea în valoare a mărilor și oceanelor. E vorba de exploatarea resurselor biologice. În 1965, a fost creat un comitet al O.N.U. care și-a propus să studieze zonele aflate în afara jurisdicțiilor naționale. În vara acestui an, lucrările sale vor fi terminate. Teritoriile în cauză au fost declarate „bun al întregii umanități”. Se interzice astfel folosirea lor în exclusivitate de către sau cutare stat. Exploatarea este dublată și de un proces de cunoaștere a mediului, la care vor contribui o sumedenie de state. De aici imensa răspundere a omului de știință față de munca sa, față de perspectivele cercetărilor sale.

Ing. Corneliu Pricop: — În materie de textile, munca de căutare, de proiectare a produselor — activitate care poate fi socotită, în anume sens, cercetare — nu poate porni de la „zero”. Nu-mi pot, adică, permite să las imaginația să scornească orice fel de combinații de culori sau de structuri ale țesăturii. Proiectantul este obligat să țină seama de doi factori: primul, de ordin sociologic, țin de evoluția gustului, de linia modei, de exigențele vestimentare ale sezonului, epocii; celălalt este de factură tehnologică. Contezi pe atîtea și atîtea mașini de randament X, cu parametrul Y — și nu poți trece peste caracteristicile lor funcționale. Aceste repere li se adaugă și considerentul economic: lucrăm pentru un cerc de oameni foarte larg, care au nevoie de milioane de metri de țesături. Trebuie deci găsite modele care să întrunească o sumă de date tehnologice și cromatice în stare să le facă și ieftine, și bune, și frumoase, și rezistente. Iată, așadar, că dintr-o dată cercetătorului îi sînt date spre rezolvare niște probleme complexe care îi pun la încercare nu numai capacitatea de gîndire tehnică ci, în general, toate resursele creativității sale. Îi angajează, deci, în chip complex, ca personalitate și îi solicită fantezia, dar și gîndirea obiectivă, simțul estetic dar și iscusința în a experimenta tehnologic. Îi obligă ca lucrînd, să se „lucreze” pe sine însuși, să se perfecționeze, să priceapă prompt ce vrea societatea de la el. Mai deunăzi atelierul de creație al fabricii — chiar așa se numește, „atelier de creație” — avea în vedere mai mult aspectul exterior al execuției stoffelor. În prezent, munca noastră e mult mai complexă și, în contextul acestei complexități, discuția noastră despre relația personalitate—creație ni se pare mai relevantă decît dacă am fi pornit de la datele activității în vechea formulă a atelierului. Iată o împrejurare care poate părea, pentru ochiul neavizat, de importanță minoră: producem, să zicem, stoffe pentru costume de seară și nici prin gînd nu ne poate trece să le facem de culoare galbenă! Putem crea însă stoffe în tonuri vii, chiar dacă sînt de culoare închisă. Aparentele „bariere” din cartela de culori te obligă să fii inventiv, să-ți „storci”

creierii, să-ți pui în valoare toate resursele de inventivitate. Este, în esență, o invitație stăruitoare la emulație, la creație. Dacă nu încerc să diversific gama de produse, ajung să dau pieței stoffe aidoma cu ale cutărei sau cutărei firme, să-mi condamnsingur rezultatele muncii la blestemul anonimatului. Așa ceva nu trebuie să se întimplă; în munca noastră nu-ți este îngăduit să-ți iasă de sub ochi și de sub mină produse inestetice și de calitate slă-

bă, deci nevandabile, respinse de cumpărător. Proiectantul trebuie să țină și aici cont de un dublu aspect al lucrurilor: pe de o parte, producem pentru piață, și pulsul pieței este un foarte eficient instrument de control asupra calității muncii noastre; pe de altă parte, însă, creatorul poate, la rîndul său, să educe piața, s-o influențeze. Prin impunerea unor articole de calitate, competitive. Cînd aplicăm paleta de culori, trebuie să ne transpunem în pielea celor ce o vor purta, materializată în stoffele noastre. Iată deci că personalitatea celui ce creează trebuie să sufere un proces de obiectivare. „Scoți” un desen pentru stoffă destinată unei anumite grupe de vîrstă, să zicem 50—60 de ani; dar, prin firea lucrurilor, nu ai vîrsta potențialilor tăi beneficiari. Altădată, crezi pentru tineri între 18—20 de ani, vîrstă pe care ai depășit-o. Și totuși, trebuie să gîndești, să crezi, în funcție de gusturile oamenilor, străduindu-te permanent să le educi, în același timp, să le formezi... Între o mie de variante, simțul estetic este ținut s-o aleagă pe cea optimă și acest proces de selecție te obligă să-ți formezi un sistem riguros de criterii în care să se imbine logica rece a inginerului cu imaginația iubitorului de frumos. Pentru că simțul cromatic, singur, poate naște combinații de tonuri foarte frumoase în sine dar incompatibile cu parametrii produsului final, după cum „furat” de datele strict tehnice, inginerul s-ar putea să țină cont numai de rezistența firului... Specialistul n-are îngăduința să uite că lucrează pentru o anumită arie geografică, pentru o anumită climă. Ce „merge” la mare, la munte poate să nu fie bine primit. În Ardeal, de pildă, există o preferință marcată pentru stoffele de culoare verde, în nuanța hainelor pe care le poartă pădurarii. Litoralul, în general sud-estul țării, preferă tonurile deschise. Mai adaug faptul că, în mod normal, pentru sezonul cutare trebuie să punem la punct eșantioanele cu luni de zile mai înainte, să nu fim luați pe nepregătite. Toate acestea se realizează în virtutea unei munci de prospectare pe care, dacă n-o faci, riști să te „desparți” de piață, să încerci același sentiment pe care-l încearcă o orator vorbind în pustiu... Receptivitate, putere imaginativă, simț al colectivității, al datoriei — iată note ale personalității care sînt generate și dezvoltate în procesul muncii. Și cum pentru noi, munca înseamnă, în sens larg, creație, cred că între personalitate și creație există o legătură intimă, de sens dublu, dialectică.

Nuwelele din volumul de debut al Danei Dumitriu — *Migrații*, 1971 — sint concepute ca mărturisiri ale unui personaj feminin care face risipă de spirit analitic și sarcasm pentru a se defini în opoziție cu cei din jur. În romanul *Masa zarafului* (Ed. Eminescu, 1972) aceste personaje se numește Marta, iar opoziția săi primesc dreptul la replică. Autoarea încearcă astfel să depășească un anumit exclusivism, transformându-și personajul absolut într-un simplu participant la o confruntare de opinii. În mod programatic, printre rechizitorii Martei la adresa inactivității și compromisiurilor oamenilor din imediata ei apropiere sint intercalate și justificările acestora: Alexandru, soțul eroinei, își explică mediocritatea prin neputința de a decide, Tudor, amantul ei, insistă asupra faptului că și-a făcut datoria de-a încerca și că, în urma eșecului, nu mai poate risca o a doua încercare, amiralul, un pater familiae de modă veche, apără idealul de stabilitate oficiind un fascinant ritual al senilității ș.a.m.d. Aproape fără excepție, adversarii de idei ai Martei recurg însă la argumente pentru care ea are pregătite răspunsurile. Treptat, se observă tot mai clar că aceste argumente sint cele pe care Marta își imaginează că le-ar putea folosi interlocutorii săi, că întreg romanul este construit, ca și nuvelele, tot din perspectiva unui singur personaj. Stilul unei asemenea proze este stilul personajului său. A analiza *Masa zarafului* înseamnă a analiza personalitatea Martei care ocupă romanul pe măsură ce îl creează. Mai presus de orice, Marta se caracterizează prin luciditate. Stările ei de exaltare abia reușesc să imprime raționamentelor un ritm mai rapid, iar fanfania ei se manifestă cel mult în regizarea unor spectacole care au rostul de a-i divulga, de a-i face analizabili pe cei implicați. Eroina este mereu în căutarea unor inconsecvențe în comportarea semenilor. Ea descoperă cu cruzime vinovățiile tănuite, iar pe culpabili îi exasperează obligându-i să facă mărturisiri publice. Aptitudinea ei cu totul ieșită din comun de a defini exact semnificația unor gesturi spulberă echivocurile confortabile. Așa se întâmplă, de exemplu, în cazul lui Tudor. Ani de zile medicul a reușit să întrețină în jurul său o atmosferă confuză, exploatind asemănarea care există între ratați și martiri. Punindu-și în funcțiune irezistibilul mecanism logic, Marta combate însă orice iluzie și aplică situației un diagnostic exact: lașitate. În modul acesta ea nu-și vindecă pacientul, dar își oferă satisfacția de a fi elucidat încă un caz.

Toate demersurile Martei sint făcute în numele autenticității. Repudiind impostura, convenționalismul, mediocritatea, eroina pretinde oamenilor o existență adevărată, dar ea însăși nu-și poate construi o asemenea existență. Singurul ei act de inconformism, vizind integritatea realizării sentimentale, este legătura nelegitimă cu Tudor. În rest, pledoaria pentru autenticitate se desfășoară în plan pur teoretic și, din cauza aceasta, are dogmatismul oricărei abstracțiuni, care schematizează și falsifică realitatea. O umanitate care ar fi mereu autentică așa cum vrea Marta nu ar mai fi deloc autentică. Eroina a pierdut sau nu a avut niciodată darul de a asista cu sfia-

lă și uimire la „modestul miracol” al existenței. Spiritul ei critic precede contemplația. Înainte de a privi, ea judecă, înainte de a se încanta, ea demitizează. O asemenea atitudine, departe de a însemna emancipare sau simț al relativității, este un semn al sărăciei sufletești. Traducind în limbaj logic chiar și ceea ce oamenii dețin ca intraductibil, Marta își manifestă lipsa de respect și, în fond, blazarea față de viață. Amiralul, care se consacră unei activități gratuite, este, spiritual vorbind, mai generos decît ea. În ciuda virstei sale înaintate, el încă poate crede, poate iniția și întreține un ritual. Ca și eroii reprezentativi ai lui Camil Petrescu, Marta are psihologia bastardului. În concepția ei, devotamentul conjugal e rutină, coeziunea — conformism, evlavie — convenție și, în general, totul e „fîresc, prea fîresc”. Din punctul ei de vedere, doar ceea ce schimbă e adevărat. Ceea ce a schimbat altădată nu mai are importanță. De altfel, „Marta” din nuvela *Madrigal* trata cu atît de puțină considerație trecutul încît își permitea să și-l inventeze. În roman ea își manifestă mai subtil această trăsătură eludind importanța amintirilor în interpretarea și acceptarea prezentului. Perspectiva ei este chiar în esență anistorică, pentru că nu duce niciodată la o reprezentare primordială. Eroina ar trăi un moment de stupefacție dacă cineva i-ar spune că medicul are rolul de a-i vindeca pe oameni sau că locuința e un

adăpost împotriva intemperiilor. Ea neglijează originea lucrurilor pentru că ea însăși nu are o origine căreia să i se conformeze și pe care să o cultive. În viziunea ei totul se petrece într-un timp suspendat. Cine știe ce gest făcut de Tudor după o noapte de dragoste o obsedează și îi provoacă numeroase reflecții, dar faptul în sine că oamenii fac gesturi și trăiesc nopți de dragoste o lasă complet indiferentă. Natura socială a oamenilor și actelor lor este, de asemenea, ignorată. Pentru Marta, forma de conservare adoptată de clanul amiralului sau injustiția care afectează destinul lui Tudor (fenomene esențiale sociale) se explică exclusiv psihologic. Ea

unilateralizează chiar și în cadrul psihologismului, punind în mod disproporționat accentul pe erotism, considerind de la sine înțeles că oamenii se autentifică prin iubire. Privirea sa descoperă pretutindeni cupluri, reale sau posibile. Ea însăși întreține relații erotice, în diferite nuanțe, cu toți bărbații din anturaj: Alexandru, amiralul, Tudor. În acest mod de a înțelege lumea constă și feminitatea ei, feminitate în mare măsură denaturată de viciul analizelor cauzistice. Cu toată poza sfidătoare față de viața domestică, Marta are nostalgia familiei. Numai în casa amiralului ea își poate juca rolul de copil teribil, pentru că numai acolo există un public care îi înțelege limbajul, care o stimulează contraziind-o și care, orice s-ar întâmpla, o tolerează. De aceea, tentativa ei de evadare se sfîrșește cu „mare întoarcere”. Prin dreptul pe care și-l ia de a „rezolva cazuri” și prin suficiența Martei amintește de un personaj feminin satirizat de Ion Băieșu în nuvela *Acceleratorul*. Eroina creată de Dana Dumitriu este însă o „rafinată”, agresivitatea ei la individualitatea semenilor avind ca instrumente inteligența, sagacitatea, cultura. Ea practică o cunoaștere de tip special, fiind în posesia concluziilor înainte de a începe experimentarea și sfîrșind prin a anula obiectul supus observației. După ce traversează, ca un agregat perfect, o zonă a misterului, gîndirea Martei nu lasă în urmă decît un teren defrișat. Singurul ei eșec îl constituie amiralul. Deși persona-

litatea lui este minuțios radiografiată, ceva indefinibil se sustrage clasificărilor și continuă să-și exercite seducția. Nu întimplător, Marta se întoarce acasă după moartea amiralului, adică după ce existența lui insolubilă a făcut loc inteligenței ei expansioniste. Ceea ce dorește Marta este sublim, ceea ce întreprinde ea este lamentabil. Dana Dumitriu a înfățișat dinăuntru această contradicție, lăsîndu-și eroina să-și construiască propriul roman. Propunînd mai mult un mod de gîndire decît un comportament, cartea tinerei autoare, scrisă extrem de subtil, îmbogățește, cu o notă distinctă, proza eseistică actuală.

ALEX. ȘTEFĂNESCU

- DANA DUMITRIU : masa zarafului
- MIHAI GIUGARIU : iubiri rele

Chiar de la debutul din 1968 cu *Fata și bătrînul* s-a remarcat un lucru și anume că prozele lui Mihai Giugariu propun un stil. Romanul *Condotierul* (1970) n-a făcut decît să accentueze și să transforme aproape într-o prejudecată o constatare formulată în termeni laudativi, deși fenomenul a încetat să mai fie o raritate în proza ultimilor ani cînd prima carte consacrată îndeobște o gîndire estetică formată. Nuvelele și schițele din *Iubiri rele* (editura Eminescu, 1973) mențin o conduită existentă în cărțile anterioare. Se renunță însă la tentativele prolixice de înregistrare exhaustivă, din roman, preferîndu-se atacurile fulgerătoare asupra gesturilor și trăirilor care aparțin unei umanități destul de eterogene. Narațiunea alertă este decisă de fraza scurtă, iritant de concisă (semn al unei mobilități spirituale), convențională, și ca tonalitate — „albă” — cu care ne-a obișnuit proza americană contemporană. În sinuozitățile ei se deslușesc tentația sistematică pentru gesticulația oricît de banală și corupția săvîrșită în ceea ce o privește de suprafețele cele mai diverse ale realului, prin a căror aglomerare răbdătoare se compun situații gravitînd fie spre inventariere, fie spre speculație. Detaliile, înțelegînd prin ele și minima unitate a planului verbal, adică cuvîntul, nu sint absolut deloc lăsate la voia întîmplării

în acest context unde se vizează conciziunea cu cele mai multe semnificații. Exageratele precauții formale sacrifică însă, în general, în proza lui Mihai Giugariu, lejeritatea și imprevizibilul narațiunii. Strînse în tiranica plasă de oțel a traiectoriilor stabilite, personajele par să evolueze, la rîndul lor, sub un clopot de sticlă. Se deplasează astfel accentul de pe dinamica faptelor pe modul lor de producere. Doamna Natalia Nicolai, din *O dragoste uitată*, este urmărită în gesturile ei minime cu atîta insistență încît sfîrșește prin a fi pulverizată: „Privirea aceasta a străinei — de abia acum o recunșteam — era privirea Nataliei. Mi se părea numai, nu

înțelegeam ce s-a petrecut. Nu puteam să-mi dau seama care dintre ele două este doamna Nicolai. Nesiguranța mea s-a transformat în spaimă. Fiindcă nu mai știam nimic, nu mai eram sigur de mine. Și lucrul cel mai groaznic, nici cel puțin dacă existase vreodată cu adevărat o doamnă Nicolai” (p. 23). O altă formă a acestei tiranii estetizante este dispoziția autorului pentru punerea în scenă a unor modele abstracte, de pură speculație, un fel de jocuri ale căror soluții sint întuibile de la primele date. În *Teama și dans*, o dată pus în funcțiune mecanismul de producere al groazei, cineva îl convinge cu o abilitate infernală pe partenerul său că a ucis. *Parul* provoacă prin avansarea unor ipoteze perfect logice asupra unui destin, cea mai stranie idee, și anume aceea a determinării invariabile a oricărei existențe de un număr aproximativ egal și identic de situații. Cel care se revoltă dispare într-un mod de astă dată hoffmanesc: se transformă într-o amuletă. Se poate observa și din cele spuse pînă aici că esențial pentru proza lui Mihai Giugariu este gestul. Autorul este tentat de personalitatea indivizilor comuni, de acele gesturi ca expresie a unor stări care polarizează sensurile majore ale umanității, formînd fondul ei cel mai larg. În fapt, se oscilează între transcrierea impersonală a gestului sau a relațiilor stabilite între individ și obiecte sau între indivizi, și confesiunea directă sub înfățișările cele mai simple uzînd de aceleași mecanisme de reproducere a realului. Incursiunile în psihologii nu au loc decît prin intermediul jurnalului, al corespondenței sau al monologului. Mihai Giugariu pare să nu accepte convenția naratorului „controlor”, instalat într-o conștiință, ci cel mult pe aceea a travestirii într-o conștiință pînă la identificare. *Scrisori de d'agoste* este exact ceea ce indică titlul. Două jurnale puse cap la cap formează *Fata și bătrînul*, o reluare din volumul de debut. *Șarpele și O dragoste uitată* transcriu confesiuni sacadate. În prozele sale destul de bine alcătuite, și separate cum s-a văzut, după participarea naratorului (gradul lui de implicare) în două grupe distincte, Mihai Giugariu face o eroare de finețe neînsistînd pe gesturile sau momentele psihologice esențiale în canalizarea energilor semnificative. Din faptul că acestea sint inventariate egal decurge o anumită uniformitate și chiar monotonie a textului peste care rămîn să plutească ușoare nedumeriri. Autorul confundă imparțialitatea, ca principiu afectiv, cu selecția ca principiu narativ. Personajele, fără o dominantă, par abulice, indiferente accesorii ale obiectelor și nu posesoarele acestor obiecte. Așa se întîmplă în *Iarba* unde se reia tema individului creator din *Condotierul*, și în *Fata și bătrînul*, excelentă ca intuiție artistică și analiză, dar deficitară exact din acest punct de vedere. Proza lui Mihai Giugariu are o transparență sub care viețuiesc laolaltă irizațiile fantastice și accentele lirice. Ea indică un prozator talentat dar, contrar aparențelor, nu pe deplin format, căruia îi lipsește frecvent o inteligentă imaginație a realului în chiar tentativele de supunere a acestuia.

MIRELA ROZNOVEANU

AL. PROTOPODESCU : Cred că în cazul lui Petru Popescu ne aflăm într-o situație oarecum specială, pe care apariția simultană a romanului **Sfîrșitul bahic** și a volumului de eseuri **Între Socrate și Xantipa** o accentuează și mai mult. Vreau să spun că nu e indiferent punctul de vedere din care convenim să discutăm despre cărțile sale. Petru Popescu este un **gen** de scriitor atent și apt în a-și impune propria imagine de romancier. Sub perseverența pledoarie pentru așa-numita de el „democrație estetică” se ascunde, de fapt, un energic iconoclast decise să se autoconsacre chiar cu risipă de elocvență...

CORNEL REGMAN : „Cu risipă de elocvență, da, căci pentru a afirma o idee, autorul nostru consumă trei sau patru ocazii — tot atâtea articole. Dar ca la orice iconoclast — pus pe năruirea cultului în ființă — ideea nu devine mai intim, mai nuanțată trăită. Ea aduce foarte mult a slogan (nu e poruncitoarea **pro-domie** consecința cea mai caracteristică a iconoclastiei?), și tot ca aceasta urmărește o maximă eficacitate a difuzării. Într-o epocă în care poezii mai ales, artiștii în general pun scrupule infinite în a-și clarifica poezia și a descifra imboldurile ce-i conduc și articularea lor cu anume direcții confraterne ale gândirii și sensibilității veacului, gestul tînărului romancier, al și mai tînărului eseist care se dezvăluie în persoana sa, conservă toate caracteristicile unei intense campanii de propagandă. De fapt, **eseismul și propaganda** nu fac tocmai casă bună laolaltă. Mai corect ar fi să vorbim de un anumit fel de **găzduțerie literară** în cazul recentei cărți de articole a lui Petru Popescu. Poate că autorului nostru i-ar fi plăcut s-o integrăm printre gesturile criticii literare ce se socoteste a fi măcar în unele momente. De critica literară îl separă însă o „zdrăvăna” (cuvîntul e al autorului) nepăsare pentru problemele concretului și nuanței; ceea ce el discută (mă refer, în special, la prima secțiune a volumului : **Ideile patetice**) se topește într-o masă de indistinct și generalitate, care apropie acest gen de atitudini de formula cea mai evanescentă a criticii în care creatorii și operele lor dispar cu desăvîrșire, aneantizați, măturați de gabaritul acestui nou Gulliver-Münchhausen. Cazul cel mai flagrant este poate chiar cel al articolelor despre critică, în special al celui intitulat **Critica și noi ceilalți**, semnificative prin genul de planare care nu numește nimic, nu distinge nimic, nu îndrăgește nimic. Căci cum să numim altfel decît ca **nepăsătoare** considerațiile uniformizante ale autorului potrivit cărora apariția unei cărți bune și chiar mai puțin bune e întîmpinată invariabil ditirambic de corul criticii? Nu s-au isprăvit însă bine observațiile cu privire la această „tară” și un alt neajuns grav este imputat criticii: faptul că personajul numit critic își înțelege „prea strict atitudinea obiectivă” și de aceea „se simte obligat să nu mai aibă opacități”. (În treacăt fie spus, E. Lovinescu, teoreticianul sincronismului la noi și — ca un corolar — al romanului citadin, n-a socotit că e necesar să fie „opac” la apariția romanului **Ion** al lui Rebreanu, iar urmașii lui n-au calificat nici ei această larghețe a sa ca un defect.) Dar abia enunțată și deloc clarificată, teoria „opacității” es-

te și ea repede abandonată pentru a da timp autorului să deplîngă în continuare „lipsa de sinceritate” a criticii (a întregii critici!) și — chiar mai grav — „lipsa unei morale profesionale”. „Rezultatul e — consideră asprul procuror — lipsa de rezistență față de autorul care practică **sociologia obrăzniciei** (...). În schimb, autorul intelectual (?), de obicei mai **civil** în relațiile literare, capătă un loc de planul doi pe care uneori nu-l merită, și rămîne pînă la capăt într-o falsă ierarhie, numai pentru că nu a știut, ori a refuzat să se comporte agresiv cu analiștii”. Bineînțeles, ca de atîtea ori, nu știm cine sînt și cum arată autorii „neintelectuali” din

ce noutăți vitale pentru proza românească, ci pentru că știe să nege cu dibăcie toate acele soluții literare care nu convin modului său de a fi scriitor. Petru Popescu pare în eseuri expert și revoluționar, pare exhaustiv și invulnerabil, fiindcă, de fapt, nu-l interesează nimic din treburile literaturii. Pe el îl interesează Petru Popescu și-atît. De fiecare dată scrie în locul scriitorului pe care ar fi vrut să-l citească. Așa se explică splendoarea confuziilor ce le ticluiește în numele conceptului de **citadinism**. Recent, Mircea Iorgulescu observa ce fericit aduce Petru Popescu vorba despre „balcanism” ca și cum acesta — balcanismul — ar fi

nii nu este, așadar, orașul cu istoria și sociologia lui, ci **adevărul**, pe care Petru Popescu nu-l spune întotdeauna mai răspicat decît Al. Ivăsiuc, să zicem. Se impune, însă, alura căutătorului de adevăr, sprinten, nervos, electrizant și indisciplinat (în ciuda aparenței de disciplină pe care o dau eseurile), a jurnalistului antimonumental și anti- peste tot, a tînărului care a înlocuit legenda romanului-balot cu alfabetul urgent al mașinii de scris. Toate acestea sub scumpa deviză a sincerității și francheții. Dar asupra sincerității și certitudinilor lui

al unei expresii autentice intelectuale). Ultimul roman mai cu seamă, prin cuprinsul și „zonarea” sa atestă chiar un divorț de preocupările celui împătimit de „spiritul muntean”, mai mult : de spiritul și aerul bucureștean, și chiar o apăsătoare indiferență pentru specific, pentru „delirul culorii”, care ajunge uneori pînă la forme de-a dreptul ivasiuciene, de dezbatere fără cadru. Să fie vorba cumva de influența „aulicilor”, austerilor ardeleni asupra muntenilor „relativști și bufoni”? În vederea a ceea ce o să spunem despre cel mai nou roman al lui Petru Popescu, cit mai buna selecție a „vociilor” autorului se impune ca o măsură prealabilă.

AL. PROTOPODESCU : Aș vrea să fiu bine înțeles. Eu nu pun la îndoială farmecul sau valabilitatea fiecărui eseu în parte, ci modul acesta de a trece în mare viteză pe lîngă o chestiune atît de complexă pentru noi, cum este citadinismul, revendicîndu-i chiar și paternitatea. E adevărat, **Între Socrate și Xantipa** cuprinde cîteva bijuterii ale genului. Dacă n-ar fi să amintesc decît excepționala înrămare a lui Filimon sub titlul **Un bucureștean**. Dar iureșul de sentințe cu care Petru Popescu disociază (uneori inutil ca, de pildă, între **vocație** și **talent**) aerul acesta de sprinter imbatabil (oricît ar fi Bucureștiul „un oraș de viteză”) nu garantează pretutindeni atingerea cu fondul problemei. Un bolid poate prăvăli un obstacol și numai trecînd pe lîngă el, nu numai decît lovindu-l. Nu se înțelege pînă la urmă în ce anume constă citadinismul lui Petru Popescu și mai ales ce anume nu încap în conceptul „patetizat” de el. Fiindcă unul este citadinismul teoretizat de E. Lovinescu ca modalitate de estetizare a scriiturii, altceva este citadinismul contestat de G. Călinescu ca o formă de civilizație și altceva este idealul de spiritualitate ca fenomen exclusiv pe care Camil Petrescu îl pretinde literaturii. Ce aduce în plus sau pentru ce optează autorul romanului **Prins**? Cum spuneam mai sus, cred că Petru Popescu, care cunoaște foarte bine toate detaliile problemei, nu se angajează în nici unul din ele, preferînd să simplifice lucrurile, vertiginos și aparent polemic, la ideea de autenticitate, înțeleasă ca viață rudimentară de bucureștean, de un elementarism mobil și blazonat, dusă adesea de tineri „de ultimă oră”, cum însuși își evaluează eroul din **Sfîrșitul bahic**. De aici provine poate marea priză a lui Petru Popescu la cititori, domeniu în care se pare că deține un prezent record. Dar se întîmplă ca pentru noi și **Princepele** lui Eugen Barbu să fie un roman foarte citadin și cu un erou de loc de ultimă oră, așa cum rămîne de văzut cît citadinism și cîtă „viață la țară” există chiar în recentul roman. Fapt este că Petru Popescu și-a descoperit un ton de eseist, cam unul și același cu tonul romancierului, care este, în ciuda eficacității și popularității sale, de un nemaipomenit de subtil didacticism, dacă vrei, o manifestare foarte perversă de rafinament, în care, da, recunoaștem pe orașeanul vechi, blazat și conștient de rasa lui.

DIALOGURI CONTEMPORANE

ÎNTRE PETRU POPESCU

ȘI

PETRU
POPESCU

(I)

Cornel Regman

Al. Protopopescu

cumplită viziune a lui Petru Popescu. Pe de altă parte, mă tem ca unele preocupări mai mult decît locale, mai mult decît lumești, cum ar fi presanta chestiune a ierarhiilor, să nu fi influențat excesiv traiectoria — oricum ciudată — a demonstrației. N-ar fi înția oară cînd în publicistica noastră identificarea de foarte mari păcate la reprezentanții unei tagme e determinată de foarte mici pasiuni, la reprezentanții tagmei învecinate.

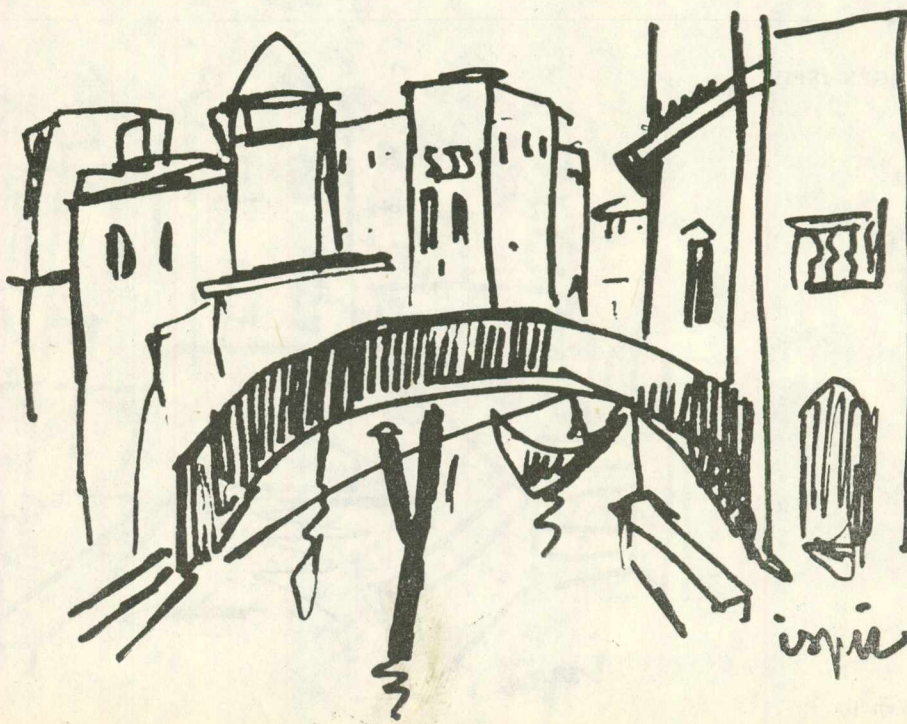
AL. PROTOPODESCU : Este perfect adevărat ce spuneți, dar acestea sînt exact adevărurile pe care „instituția” Petru Popescu (compusă din roman și eseu) a gândit să le alunge din raza sa administrativă de idei. De asta îl numeam iconoclast; nu fiindcă ar afirma cine știe

însăși esența citadinismului românesc. Să simplificăm cu necruțarea cu care autorul însuși simplifică : la Petru Popescu „citadinismul” este o formă de interes pentru **autentic**, tratată adeseori în stilul mambo și trădată, firesc, de amănunte ca acestea : „La școală, învățasem că misticismul și obscurantismul sînt o plagă socială, lovesc în popor”. Sînt vorbele personajului din „Sfîrșitul bahic”, care, în 1951, avea douăzeci și cinci de ani. Cînd a învățat el în școală chestia asta? De altfel, două pagini mai încolo, același erou este pus să declare : „Mi-am adus aminte cu ocazia asta de orele de religie pe care le apucasem în liceu”... Drama acestei campa-

Petru Popescu vă propun să mai stăruim.

CORNEL REGMAN : Cu atît mai mult cu cît „sinceritățile” de care vorbești explică — pe o cale uneori dezarmant de lesnicioasă — multe deficiențe ale romancierului nostru, care, dacă ar fi rămas, cum sînt cei mai mulți, ceva mai „sfînx”, ar fi dat mai multă bătaie de cap „analizatorilor” săi. Dar aici se ascunde și o anumită primejdie, aceea de a-l confunda la tot pasul pe romancier cu criticul dintr-înșul, de a explica insuficiențele prozei exclusiv prin suficiențele teoreticianului. Și — invers — meritele existente, prin justetea unor generalizări (căci există în această eseistică și excelente observații de om dedat cu ideile, bun mînuitor

EUGEN ISPIR

Veneția

GIAMBATTISTA VICO :

știința nouă

(Ed. UNIVERS, 1972)

Ca întemeietor al filozofiei istoriei, Giambattista Vico (1668-1744) continuă tradiția umanismului renascentist deschizând totodată, în studiul evoluției civilizațiilor, o perspectivă a legității, a etapelor necesare, prin care se anunță gândirea modernă. Apariția în românește a operei sale fundamentale, **Principiile unei științe noi cu privire la natura comună a națiunilor**, și a **Autobiografiei**, în traducerea reputatei cercetătoare Nina Façon (care semnează și studiul introductiv, indicii, ca și unele completări ale notelor exegetului italian Fausto Nicolini), reprezintă un adevărat eveniment cultural. În concepția lui Vico, diversitatea formelor de existență socială și asincronismul dezvoltării națiunilor nu trebuie să impună gânditorului o atitudine pasivă, de contemplare stoică a destinului sau de acceptare epicureică a întâmplării. În centrul istoriei se află întotdeauna omul, iar actele sale, de natură esențial socială, se conformează unor imperative accesibile rațiunii. Virstele pe care toate popoarele le parcurg în mod necesar — a zeilor, a eroilor, a oamenilor —, indiferent de situația lor la un moment dat, constituie, în consecință, mai mult decât precepte cu valoare intrinsecă, însemne ale clarviziunii, ale disponibilității de a revela principii în varietatea fenomenală. După cum arată Nina Façon în studiul său introductiv, gândirea lui Vico a oferit, pe această cale, sugestii prețioase clasicilor materialismului istoric, care au valorificat atât distincția dintre istoria naturii (independentă de om) și istoria omenirii (operă a oamenilor, a popoarelor), cât și „ideea luptei de clasă ca factor activ, determinant al istoriei omenirii”. Sincretismul operei lui Vico copleşte, dar și farmecă spiritul omului modern — adept al specializării. Pentru a-și demonstra tezele, gânditorul italian recurge deopotrivă la etimologie și istorie, la descifrarea miturilor și la comentarea operelor literare. Ideile sale intră astfel într-o vastă orchestrație, complicată, dar controlată pînă la cel din urmă detalii.

În **Autobiografie**, care este un veritabil **bildungsroman**, Vico își urmărește retrospectiv evoluția, implicându-se pătimaș, asemeni lui Dante, în realitatea epocii sale. Detractorii sint stigmatizați cu asprime, iar pentru cei ce i-au prețuit opera este revendicată recunoștința posterității. Sentimentul dominant rămîne încrederea în posibilitatea cunoașterii, în capacitatea oamenilor de-a progresa. Insuși remediul răului este văzut în cultivarea virtuții, științei și elocinței, adică în acele preocupări care duc la înțelegerea propriei naturi și fac comunicabilă individualitatea.

ANDRÉ GIDE :

isabela
simfonia pastorală

(Ed. EMINESCU, 1973)

Contribuind la popularizarea operei lui André Gide în țara noastră, Editura Eminescu a inclus de curind în colecția **Romanul de dragoste** două dintre romanele „pasionale” ale impetuosului și proteicului scriitor francez: **Isabela** și **Simfonia pastorală** — traduse în românește de Mona și Corneliu Rădulescu și H. R. Radian.

Deși aparțin primei etape a creației lui Gide — etapă caracterizată prin inconformism, prin detașarea ironică de anumite canoane estetice sau morale — romanele împrumută ceva din atitudinile cu care intră în polemică. Astfel, în **Isabela** (Isabelle, 1911), scriitorul încearcă să dea o replică spectaculoasă manierei în care romanticii își idealizează și își înconjoară de mister personajele. Tânărul care, pentru a-și pregăti teza de doctorat, sosește ca musafir în castelul de țară al unui bătrîn profesor retras din viața publică dar deținător al unei prețioase biblioteci, are această predispoziție de a atribui oamenilor din jurul său o existență enigmatică. Cu atât mai mult, Isabela, femeia despre care membrii „curioasei” familii vorbesc în șoaptă și care vizitează castelul foarte rar și numai la ore de noapte, va constitui, pentru romanțiosul doctorand, o promisiune fascinantă și, în final, un prilej de dezamăgire.

Cu tot antiromantismul său programatic, romanul își datorează farmecul tocmai atmosferei romantice, realizate de Gide prin evocarea unui castel părăginit și a unei vechi povești de dragoste, prin descrierea unor personaje, fie și aparent, pitorești și, în fond, chiar prin confruntarea violentă dintre ficțiune și realitate.

O contaminare similară se produce în **Simfonia pastorală** (*La Symphonie pastorale*, 1919). Romanul este conceput sub forma unui jurnal în care un evlavios prezbiter povestește cum a înfiat o fetiță oarbă, cum a reușit, cu nesfârșită răbdare, să o ajute să-și formeze o reprezentare complexă a lumii și cum, o dată cu trecerea anilor, s-a îndrăgostit de ea fără a îndrăzni să-și mărturisească păcatul nici sieși. Iubind-o tot atât de frenetic, dar cu mai multă îndreptățire, fiul parohului instituie între sine și tatăl său o rivalitate nefirească pe care Gertrude o va descoperi în momentul cînd își va recăpăta vederea și pe care o va rezolva sinucigîndu-se. Încercînd să discrediteze puritanismul prin înfățișarea formelor monstruoase pe care le iau sentimentele reprimite, scriitorul însuși adoptă, față de toată întâmplarea, o atitudine puritană: el își condamnă personajul nu atât pentru faptul că s-a complăcut într-o situație confuză în loc să-și afirme iubirea împotriva oricăror prejudecăți, cit pentru „greșeala” de a se fi îndrăgostit la o vîrstă înaintată. Scrise la persoana întâi, vii și captivante, romanele **Isabela** și **Simfonia pastorală** sint documentele unui spirit efervescent care asimilează chiar și ceea ce neagă.

I. MATEI

De la apariția primului volum al lui Eugen Negrici, **Antim, Logos și personalitate** (Minerva, 1971), am remarcat că autorul se integrează într-un curent nou de cercetători (Dan Zamfirescu, G. G. Ursu, Cornel Cirstoiu, C. Boroianu, E. Puia) ai literaturii române vechi, care aplică metoda lingvistică-stilistică modernă — nu ostentativ structuralistă — reușind să descopere valențe artistice nebănuite. Dacă în **Antim** aplicarea metodei este mai circumscrisă din cauza speciei oratorice (predica religioasă), în schimb cele două cronici moldovene au oferit autorului o cercetare plenară stilistică. Lucrarea lui Eugen Negrici, **Narațiunea în cronicile lui Gr. Ureche și Miron Costin** (Minerva, 1972 — colecții Universitas) este un studiu profund de analiză și estetică literară, mai puțin de stilistică literară, aplicat valorilor artistice ale operelor celor doi croniciari moldoveni. Lucrarea fiind exhaustivă pe linia esteticii literare, în mod firesc, nu se limitează numai la „narațiunea”, ca specie epică dominată de combinația sevențelor, ci studiază și alte procedee literare care întregesc și subliniază pregnant arta narațiunii, ca: descrierea, portretul, instantaneul scenic, biografia literară, figurile și schițele convenționale ale personajelor, ideologia și gradul de veridicitate al narațiunii istorice (fiind vorba de cronici). Un asemenea studiu, adică o monografie de estetică literară aplicată textelor vechi era foarte necesară în momentul de față. Demonstrarea valorii artistice a literaturii noastre vechi a fost pînă acum înfățișată numai la nivelul istoriilor literare de sinteză. A început-o N. Cartajan (1940—1942) ca sugestii și modele stimulatoare; a continuat-o G. Călinescu (1941) cu exemple scurte, dar bine alese, caracterizate scriitor; prof. Al. Pîru a aplicat metodele științei literare moderne asociind istoria literară cu estetica (1961, 1962, 1970); în filme, prof. Ion Rotaru accentuează asupra sensibilității scriitorilor noștri vechi și talentului lor de a o exprima (1971). Prezentată doar la modul general-sintetic, valoarea literară a cronicilor lui Ureche și Miron Costin, trebuia dezvoltată amplu și monografic — ceea ce realizează științific și cu succes lucrarea lui Eugen Negrici. Orientat de un spirit științific ordonat și clar, autorul divide lucrarea sa în două mari părți: „Cronica lui Ureche” și „Cronica lui Miron Costin”. Problemele de investigație fiind aceleași la fiecare dintre cei doi scriitori, subdiviziunile metodice ale celor două părți se repetă la fiecare cronicar: „Portretul povestirii” și „Portretul povestitorului”. Prin aceste titluri metaforice, puțin obișnuite în tratatele de estetică stilistică și literară, autorul înțelege — în primul: fundamentul teoretic al narațiunii, ca specie literară și factor de promovare a epicului, firește

cu exemplificări din operele celor doi cronicari; în al doilea: însăși modalitatea particulară a creației literare narative a lui Grigore Ureche și Miron Costin, tehnica lor scriitoricească, multiplele lor posibilități artistice de a scrie istorie narativă captivantă. Autorul arată că aceste posibilități artistice sint net diferențiate la cei doi cronicari.

Grigore Ureche dispune de o intuiție naturală, firească, fără să simțim în cronica lui efortul conștient literar. Deși cred că oricine ia condeiul în mînă și scrie, din acel moment face un efort pe care nu-l cere exprimarea orală. Silința de a scrie mai frumos și mai clar este mai accentuată la oamenii culti — cazul lui Ureche. Cursul narațiunii este înecat de factologie, faptele fiind comentate rar în spirit moralizator-politic („Nacazaniile”). Eugen Negrici stăruie des asupra „penuriei informative” (o lipsă din p.d.v. istoric), care se compensează prin „simplicitate” în exprimare și o tonalitate populară a stilului, prezentate drept calități literare. Afirmția, pînă la un punct, este un adevăr constatat, dar el nu trebuie generalizat. Raportul de cauză și efect între penuria informativă și simplitatea, claritatea exprimării nu există nici teoretic, nici concret la cazul Ureche, care era bine informat, la nivelul documentării istorice curente: cronici în limba polonă, cronici polone în limba latină, cronicile interne slavonești,

narațiunea
în vechea
istoriografie
românească

cosmografiilor contemporane, tradiția istorică locală. Al. D. Xenopol, istoric foarte bine informat, a scris simplu și clar, în timp ce N. Iorga, mai bine informat decît Xenopol, a scris călcînd legile compoziției și ale unității concentrate a ideilor. „Nimic livresc” în modalitățile narative ale lui Ureche — spune adesea autorul, dar de altă parte vorbește de „truc de compoziție”, de „retorism”, de caracterologie stereotipă a personajelor de tipul prozei latine și desigur după modelele literare polone (Paszkovski, Bielski) — adică de elemente livresci. Prin urmare, caracterizarea lui Ureche prin formula potrivită cronicilor vechi franceze scrise „en dehors de la conscience artistique du chroniqueur” nu se poate susține.

Consistent și just ca interpretare se prezintă capitolul „Portretul povestitorului”. Posibilitățile analizei literare, recepti-

vitătea însușirilor artistice ale pasajelor din cronică, încadrarea lor în știința literară modernă și folosirea unui limbaj critic nou, sugestiv, foarte adesea chiar literar — sint calități evidente, la fiecare pagină a lucrării lui Negrici.

O materie mai proprie afirmării și desfășurării competenței critice de analiză a oferit autorului „Cronica lui Miron Costin”. Eugen Negrici de la început avizează că investigațiile sale pe planuri diverse duc la confirmarea vocației de povestitor, dublat de erudiție, scriitor care a cultivat scrisul său, recurgînd la „mobilități cărțurărești”. Letopisețul său este „luxuriant”, este un „rai al digresiunilor” captivante, intercalate pe canalul narativ. Aplicînd metode ale criticii occidentale moderne, găsește narațiuni autonome pe care le numește „nuvele” (exemple: Batiște Velei și Alexandru Iliaș, domnia lui Gespar Vodă, întâmplările Movileștilor după moartea lui Ieremia) s.a. Analiza capitolelor din cronică închinată lui Mihai Viteazul este excepțională prin pătrunderea atîtor nuanțe în măiestria literară a lui Miron Costin. Un adevărat „roman” în miniatură, „romanul ambiției ingenunchiate”, este inspirat calificat pasajul despre Vasile Lupu. Analiza respectivă descoperă interes narativ gradat, un destin imprevizibil care înconjoară, de altfel, toate personajele cronicii.

Eugen Negrici sistematizează procedeele artistice ale scriitorului Miron Costin în categorii estetice bine reliefate prin analize subtile, detaliate, la obiect.

Astfel, procedeul cronicarului de a urmări narativ viața personajelor îl numește „devenirea în biografie” și-l găsește în prezentarea domniilor lui Ștefan Tomșa, Gh. Ștefan și Gh. Ghica „bătrînul”. Alt procedeu portretistic constă în introducerea unor personaje fără multă pondere în acțiunea epică; acestea sint „figuri convenționale”. Obiceiul frecvent al cronicarului de a glosa marginal unele întâmplări cu reflecții, de ordin filozofic, religios, ideologic-feudal îl numește „sens preceptistic”. Acest fond filozofic reflexiv îl găsește autorul lucrării în chipuri diverse ca: antipatia istoricului pentru eroismul și gloria feudală, povestiri brodate pe tema soartei alunecoase și mereu schimbătoare (motivul fortuna labilis, aplicat la domnia lui Barnovschi vodă). Caracterul „preceptistic” îl mai descoperă autorul și în previziunile sumbre asupra vieții destinului și morții, previziuni încununate întotdeauna cu judecăți morale, soluționate biblic: fapte bune, fapte rele și răsplata corespunzătoare.

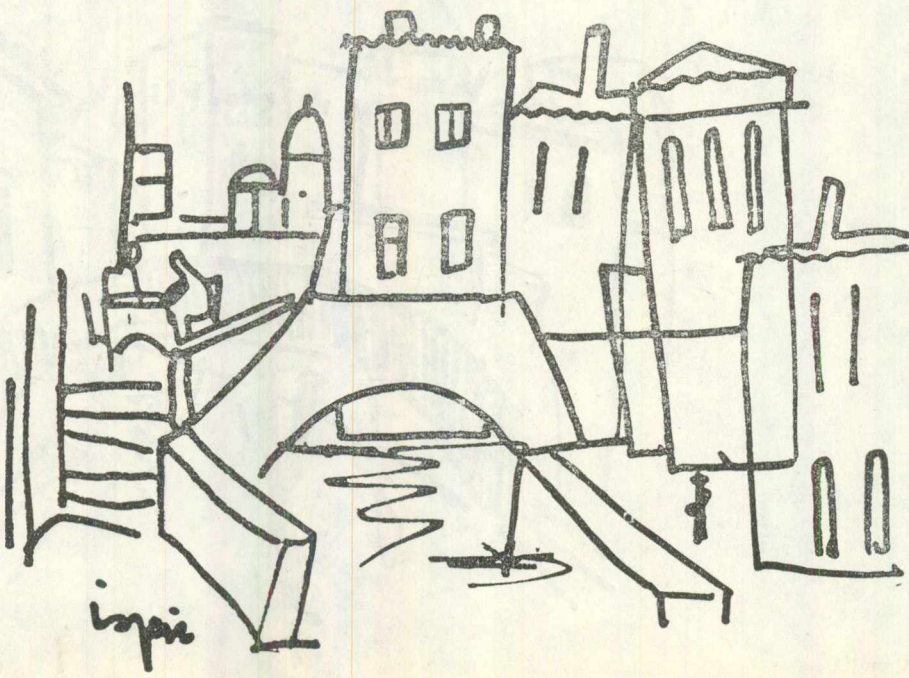
Nu lipsesc în lucrare nici considerațiile referitoare la stil. Analize bune demonstrează pe viu stilul patetic, tonalitate de confesiune, participare lirică, concurență între stilul prozaic, care ține de Miron Costin-istoric și stilul teatral-emotiv care reprezintă pe Miron Costin-literat, scriitorul. Miron Costin deține plăcerea povestirii evenimentelor istorice. În nararea lor, cronicarul urmează o tehnică anume: începe cu expunerea faptului, urmează interpretarea savuroasă a lui și termină cu asocierea unei anecdotă.

Am citit lucrarea aceasta și în formă dactilografată care se termina cu o bibliografie bogată care lipsește în redacția tipărită, în detrimentul cititorilor, dar mai ales al autorului. O bibliografie permite să vedem temeinica pregătire a autorului în spirit modern. O bună parte din conceptele literare și limbajul lucrării se datorește cărților străine din domeniul științei literare mondiale.

Terminînd lectura lucrării de estetică literară a lui Eugen Negrici îți dai seama că problema atât de acută a analizei literare, fie ea aplicată literaturii contemporane, fie celei moderne și vechi, s-a rezolvat, cel puțin pentru studiul prozei epice.

DAN SIMONESCU

EUGEN ISPIR

Veneția

DESPRE AMINTIRI ȘI ADEVĂR (I)

Aș vrea să atrag atenția cititorului asupra unui lucru, privind sfera bunei credințe sau a corectitudinii celui ce scrie pagini de amintiri sau confesiuni literare, cum sînt și acestea care s-au urmat în ultimele numere ale revistei *10-mis*.

Memorialistul de azi incredințază pe cititor că faptele s-au petrecut întocmai cum le spune el, că nici cursul lor adevărat nu a fost altul, nici interpretarea ce li se poate da nu are cum fi alta.

Se întimplă, totuși, ca ulterior ajung publice scrisori ale celui evocat de memorialist, sau însemnări, sau alte documente și se constată că n-a fost chiar așa cum a spus memorialistul, sau chiar că a fost într-un alt fel. Ce e de făcut, atunci? Să nu se mai scrie atari utile reconstituiri? Să-l credem numai pe autor, însuși, cînd scrie despre el, dar să-l privim cu îndoială cînd scrie despre alții? Voi repeta două exemple, (despre care am mai scris, dar poate că mulți cititori nu le cunosc) ambele de falsă memorie, unul referitor la un memorialist care vorbea despre un scriitor, altul referitor la un scriitor relatînd despre el însuși.

Criticul Nicolae Petrașcu, unul din marii autori de reconstituiri literare, spune într-un loc următoarele despre amicul său Duiliu Zamfirescu (citez pe sîrite, ca să rezulte mai bine conținutul): „Într-una din seriile de iarnă ale anului 1883, Vlahuță ceruse voie lui Maiorescu să mă introducă și pe mine la seratele literare ale Junimii... A doua seară, sîrbătoare în onoarea poetului de la Mircești... Prin toamna aceluiași an, am văzut pentru întâia oară, la o reprezentație la Teatrul Național, pe Duiliu Zamfirescu... Cîteva zile mai tîrziu întîlnii în *România liberă* un foileton intitulat *Blaue Donau* și semnat Don Padil, pseudonimul lui Duiliu Zamfirescu... Ducîndu-mă la redacția *României libere* cunoscuți pe Duiliu Zamfirescu.” (N. Petrașcu, *Biografia mea*, în: *Studii și documente literare*, VI, p. CXXXIII—XXXXIV).

Însă nuvelele care s-a numit *Blaue Donau* a apărut nu în 1883, ci în toamna 1880, și cu alt titlu: *O zi din viața lui Johann Strauss*; ea n-a fost semnată Don Padil, ci Duiliu Zamfirescu; timp de două luni după apariția nuvelei, Duiliu nu putea fi găsit la *România liberă*, căci era magistrat la Hirșova, de unde nu s-a mișcat din 1880 pînă în ianuarie 1881. Nepotriviri mai sînt aici și altele; iată una: la serata descrisă de memorialist (pe larg) de la Maiorescu, era și Duiliu Zamfirescu, astfel că, dacă Petrașcu a fost în adevăr și el, nu putea să nu-l vadă pe poet. Întrebarea e dacă numai simplul fapt de a fi incurcat cronologia și întîmplările l-a dus pe N. Petrașcu la atari erori, sau și alte împrejurări și cauze. Greu de spus! Însă la al doilea exemplu se va vedea că poate fi găsită o explicație: Brătescu-Voinești povestește într-un loc că debutul său literar a fost schița *Simbătă*, publicată în *Convorbiri literare*, în 1890. Dar nu e adevărat! Autorul mai publicase, cu trei ani înainte, în *România liberă*. Să fi uitat? De obicei, debutul nu se uită. Și apoi, el dă cîteva amănunte: Maiorescu i-ar fi spus, la citirea schiței dată *Convorbirilor*, că el, Brătescu-Voinești, va scrie puțin, căci începe cu amintiri. O explicație? Iată una: scriitorul făcea aceste destăinuiți într-un articol omagial pentru Maiorescu; era natural să vrea să-și lege

destinul literar de revista care-l adăpostise cu mai mare autoritate, decît de ziarul unde colaborase întîmplător; acea revistă îl cooptase cînd într-un comitet de conducere, Maiorescu îl sprijinise — și nu numai literar — deci debutul merita să fie legat de *Convorbiri* mai direct decît fusese în realitate.

De ce am notat împrejurări ca acestea? Pentru că și memorialistul paginilor de față încearcă uneori o îndoială: oare versiunea pe care o aduce el în lumină, aceasta e cea adevărată, unica? Oare peste un timp nu va ieși la iveală o mărturie, de pildă a scriitorului, care să înlătureze altele a ceeași întîmplare?

Lucrul e cu puțință. Da, scriitorii își pot expune întîmplările proprii într-un adevărat cîmp, dar aceasta nu înseamnă că e numai decît așa cum spun ei — dovadă cazul lui Brătescu-Voinești!

Cititorul de azi, eventual cel de mîine e rugat să țină seamă de toate cele de mai sus, cînd va citi cele două episoade pe care le consemnez în continuare.

Întîiul episod se referă la Ion Marin Sadoveanu, la romanul *Taurul Mării* și la cîteva proiecte și momente din viața lui — între care și la ultima lui zi de viață.

Romanul *Taurul Mării*, apărut în 1962, trebuia să fie, după cum arătase odată Ion Marin Sadoveanu evocatorului său de azi, mai întîi expresia unui omagiu adus orașului Constanța, de care era pentru totdeauna îndrăgostit, și Histriei, unde plasase întîmplările cărții. Totodată, trebuia să fie, alături de *Ion Sîntu*, celălalt roman, publicat în 1957, forma comunicării scriitorului cu noua epocă: un roman, acesta din urmă, al integrării intelectualului într-o mișcare insurrecțională — răscoala din 1907, și al apropierii de spiritul revoluției moderne; celălalt, întîiul, era un aspect stilizat al aceleiași revoluții, devenită triumfătoare odată cu violenta răsturnare a vechilor potențați, a vechilor zei pămîntești și cerești, și cu trecerea la o mare operă de construcție.

Mi se adresa totdeauna cu „mă” și „tu”, familiar și, nu știu cum, ocrotitor, părintește; dar simțeam dincolo de cuvinte o oarecare neliniște, o nesigură, dorința unei verificări, pentru care se adresa multora.

— Ascultă, mă, Gafița, tu nu crezi că ar trebui să scriu încă o dată *Taurul Mării*? Să fie roman în toată puterea cuvîntului, nu o nuvelă mai lungă... Ca editor, nu puteam fi decît de acord și-i ascultam planul pe care, spunea, îl avea gata în minte; să adauge subiectul, să dezvolte personajele, să amplifice conflictul, întîmplările. — Uite, Genaios trebuie să aibă mai multă viață, să trăiască mai convins existența clasei lui de negustori mari. Să știi, eu mi-am trăit-o pe a mea mult mai viu; el de ce n-ar face la fel?

Ion Marin Sadoveanu a pornit, îmi spunea odată, de la el însuși cînd l-a conceput pe Genaios, tînărul care trece de partea sclavilor, a oștenilor, se pune în fruntea lor și realizează o revoluție, izgonind pe marele preot, înlocuind sacrificiile aduse lui Poseidon, pentru apărarea cetății de furia mării, cu construcția unui dig puternic.

Prozatorul nu săvîrșise un act politic de proporții celui al eroului său, dar între Ion Sîntu și clasa lui se înfiripă aceleași raporturi, care vor duce și la ruptura lui Genaios cu

marele negustor, părintele său. — Trebuie, mă, să-l scriu altfel pe Genaios, și mai ales pe Thrasybulos; nu se poate ca Thrasybulos, un atenian, să fie cel care-l trezește pe Genaios. Histrianul acesta ajunge singur la nevoia răscoalei, să știi, iar eu am avut o nevoie de răscoală interioară, sufletească și trebuie s-o exprim mai viu, mai larg.

Aștepta să încheie ciclul de conferințe la Televiziune, despre istoria teatrului, să-l constituie într-o carte pe care să mi-o dea, și apoi să refacă *Taurul Mării*.

— Mă... și mă numea iarăși părintește, să știi că la Histria am trăit și eu... M-a urmărit *Salammbô* toată viața. Histria trebuie să fie în *Taurul Mării* ce e Cartagina la Flaubert. Așa cum e acum, nu e... Frumoașă a mai fost Histria, mă... și-mi zicea din nou, ocrotitor, pe nume.

Așteptam deopotrivă *Istoria teatrului universal* și noua versiune a *Taurului Mării*, pe care mi le promisese pe amîndouă mie, pentru editură.

La începutul lui februarie 1964, l-am întîlnit într-o simăbătă, în librăria nr. 17, pe unde trecea foarte des. M-a tras aproape de el și mi-a spus șoptit, însă fără tragism, ca și cum ar fi vorbit despre altcineva:

— Nu mă simt bine, mă..., nu mă simt deloc bine... Nu mai apuc să scriu *Taurul Mării*. Am îngăimat cîteva cuvinte șterse. Nu știu niciodată ce e mai bine să se spună drept replică la o astfel de mărturisire. El vorbea rar, punctînd fiecare sunet, cu dicția impecabilă care făcea farmecul expunerilor lui la avanpremierele Naționalului și la Televiziune. Era un retor desăvîrșit. Acum însă făcea pauze mari; parcă ofta uneori, de fapt răsufia greu, ca și cum plămîinii se descărcau de fiecare dată de o povară. Ochii așteptau însă tot atît de fix pe interlocutor.

— Trebuie să pregătesc viitoarea emisiune pentru Televiziune... Știi eu? Oi mai putea? Aștepta confirmări, ca și altădată. Nu întreba, ci emitea un fel de îndoieli, de neliniști, și se bucura cînd era aprobat. Se bucura parcă mai mult că ți-a dat prilejul, satisfacția, să-i întărești o idee, de care era convins și fără aprobarea celui cu care vorbea. Opiniile, certitudinile și le comunica mai ales prin astfel de îndoieli, care te făceau să i te socoti apărător, cînd el te protegia discret, sugerîndu-ți delicat răspunsul pe care-l aștepta.

În aceeași seară, peste un ceas îl întîlneam din nou, în ușa liftului din blocul unde locuia. Avea în mînă un pachetel mic — două prăjituri luate în trecere de la cofetăria „Scala”.

— Ce mai faci, mă... și-mi rosti iar numele, ca și cum nu m-ar fi văzut de mult. Mă, nu mi-e bine deloc, mă... Se sfîrșește, mă, se sfîrșește toate! Avea uneori acest fel de-a conchide și de a nu-ți lăsa loc decît la o intervenție ștearsă, convențională, de care te rușina singur.

Asta era simăbătă seară; luni dimineață aflam că se sfîrșise, singur, în apartamentul din clădirea ridicată pe locul fostului bloc „Carlton”. Genaios n-avea să mai ridice niciodată din nou cetatea, ca să semene mai de aproape cu părintele lui, scriitorul; nici Histria n-avea să trăiască încă o dată, mai din plin, viața ei fabuloasă, după modelul Cartaginei din vremea legendarei *Salammbô*.

Fusesem, poate, ultimul om din lumea literară pe care-l văzu-se și cu care vorbise îndrăgostitul de Constanța și de Marea Neagră...

MIHAI GAFIȚA

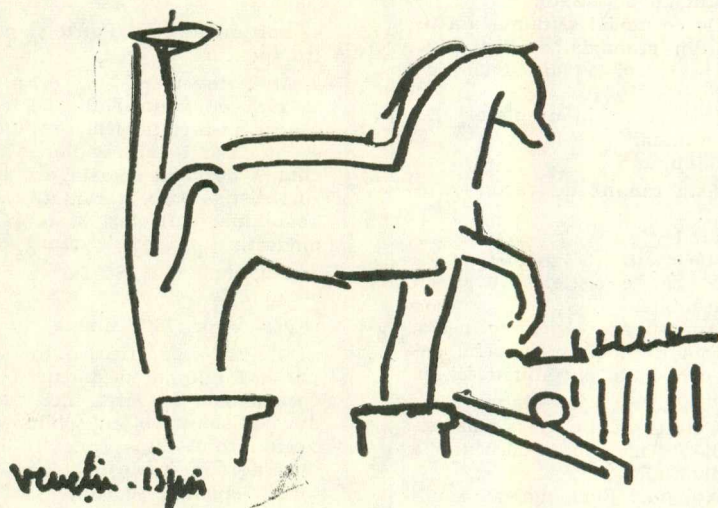
Moment serin

Mare-i puterea de a fi jumătate!
Cealaltă jumătate ocupată de crin
Se-nalță crinul cu un toznat delicat
ca al unui gîtej de apil ce se rupe

Mare-i puterea de a fi jumătate
în luna septembrie!
și poate că cealaltă jumătate
un crîng se umple în amurg de lacrimi

Așperă încet
o frunză galbenă
ochi pternici
cu filosofie

Florin Mugur

● EUGEN ISPIR

Caii de la San Marco

Johann Beldeanu

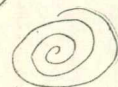
Natura

Se clatină pămîntul de iubire,
cînd mîncăpote și mîncă Saturn
chiar dacă n-între este - o adevărată
și plînge zeul lumilor moarte.

Atunci culbă și hup într-o ciocnire
cu mîncă retrag și trunchiuri, tactur n.
Se clatină pămîntul de iubire
cînd mîncăpote și mîncă Saturn

Poate în crenci sînt iarăși plămîni
iar mugurii cu gîndul cotitur
sînt mîncă pe pămînt; o notă
peutănd petale - în străduțel tur...

Se clatină pămîntul de iubire.

„Dai trei lei, ciștiți o mie, pentru șase lei mașina. Care mai ia, care mai ia”. Și oamenii se-nghesuie, scot banii, doar. Ți-ai găsit! Dacă toți ar ciștiți, ce-ar fi? Un ciștiț e calculat la zeci și sute de pierderi. E cineva care rostuiește proporția în așa fel încât statul să nu dea greș. Doar se știe că sărăcia costă scump: Oricât ar fi, trei lei aveau și eu. Cum să ciștiț altfel decât nu joc? E dreptul meu nădejdea. Fiecare aspiră la ce-i convine. Eu n-am noroc. De unde să am așa ceva? De când îl tot caut și nu mă găsește! Mai de mult, trifoiul cu patru foi al meu era, potcoava întilnită-n drum cîne-o scuipa și-o descînta, apoi o arunca înăpoia capului plecînd mai departe, convins fiind că acum-acum vine și bucuria. Nimic!

Țiganca mi-a deslușit în palmă ce n-am avut de când mă știu: „ochiosule, năbădăiosule, ai minte cu carul și noroc cu top-tanul”. Mințea, parșiva! Altfel cum să-mi ia banii? Asta-i era rostul, să vîndă minciuna. Plăteam scump o amăgire fiindcă aveam nevoie de ea. Iluzii și speranțe s-au cumpărat și se vor mai vinde. Nici stelele nu vor pieri. Vor mai fi și oameni care să caute una, doar una, din miriadele de stele, pe care-o crede a lui. Care-i anume, cine poate ști? Sau dac-ar afla-o la ce i-ar folosi?

Ce mi-am zis, hai, domnule, să joc și eu, că doar n-o fi foc. Și ce crezi? Iau așa la întimplare un loz, dau să-l desfac, dar un cetățean care mă observase tot timpul, îmi propune un tirg:

— Țiu și eu jumătate din preț, dacă vrei.

— Cum?

— Poftim banii. Împărțim și cheltuiala și ciștițul.

— De ce nu iei și dumneata unul din grămadă? e mai bine decît să faci pe din două cu mine.

— Într-un fel ai dreptate. Eu n-am mină.

— Și eu am?

— Asta rămîne de văzut. Facem?

— Fie!

Desfăcurăm. 25. Nu-i prea mult, dar e ciștiț. Tovarășul meu jubila.

— Am spus eu! Noroc n-am, dar am fler, citesc în ochii celor care-l au. Nu știu dacă mă înțelegi.

— Omule, să nu ne amăgim. Dacă-i pină acolo, norocul e al dumitale...

— Nu, nu... Ehe, mie-mi spui! Acum ce facem? Jucăm mai departe, nu-i așa?

— Dac-am început, hai s-o și terminăm. Luăm opt și ne mai rămîne un leu. P-asta cum îl împărțim?

— Stai, luăm opt, dar nu le împărțim. Sintem tovarăși la pierdere și ciștiț.

— Bine, dom'le. Facem cum spui.

Le-am cumpărat cu mina stîngă, știu, asta e dinspre partea inimii. Numai eu. Asociatul meu nici nu vrea să se atingă de plicuri. „Eu sint cu capitalul, dumneata cu norocul”, încerca el să mă amăgească. Dar mi-am dat seama imediat.

— Stai, domnule, care capital? Cît ai pus dumneata am dat și eu. Trăim din ciștiț. Împărțim lozurile, nu banii, gata.

El că nu, dar nu m-am lăsat. Ia-ți patru lozuri, patru imirămîn mie și stricăm afacerea. Nu puteam scăpa de el. Mă ruga, mă implora, eu nimic. Cum am zis, așa rămîne! N-a avut încotro — a trebuit să se învoiască. Nu-mi mai convenea și din alt motiv. Începuse să se adune lumea. Dom'le, ce oameni curioși! Vin, se-nghesuie, cască ochii și nu le mai tace gura. Sint cite unii care și știu să adune pe alții în jur. Cumpără un loz, îl rupe acolo la capsă, apoi aruncă învelitoarea. Toate astea le execută într-un anume fel, dezinvolt, de parcă asta i-ar fi meseria. Sau poate chiar îi este. Pe urmă e ce e. Prinde lozul propriu zis în buricele degetelor și încet, chinuitor de încet, îl răsucește. Cei din jur sint numai ochi. Cînd lozul se întîmplă să fie ciștițator, e prima explozie de bucu-

rie. Dar stai! Suma nu se știe. Nu se știe, fiindcă cel care-l desface a văzut numai partea de sus, unde este un model care le deosebește pe unele de altele: Ciștițator — dar cît anume scrie mai departe asta-i partea a doua a ceremonialului. Am asistat o dată cînd, tot așa, cineva a ciștițat citeva sute de lei. Ce manifestație i-au făcut! Ca la fotbal.

Ei bine, dar mie nu-mi convenea agitația asta. Asociatul meu spunea în gura mare că eu sint cel care am noroc și întreaga atenție spre mine se îndrepta.

Asta una, dar nu era nici cînstit. Treaba aia cu capitalul m-a deranjat. Va să zică fiecare jumătate, eu aduc în plus norocul, iar el, ca un scamator, face o împărțire tot pe jumătate, dar cum? El cu capitalul, eu cu norocul. Lasă, domnule, că m-am dumirit, n-ai teamă. Crezi că așa merge?!

neguțătorii

de

noroc

de RADU DEICAN
(fragment)

— Poftim, alegeți. Patru și patru, pe care le iei?

— Mi-e tot una — încerca el să facă pe indiferentul. Păcat că nu m-ascuți. Nu se putea să nu iasă. Urmăresc punga de cînd a desfăcut-o, asta are lozuri ciștițitoare, garantat. Hai, poate mai reflectezi și te răzgîndești.

— Nu, nu. Ia-le. Să fie cu noroc.

— Ce noroc, fără tine!

Și ne traserăm fiecare în altă parte. Eu le-am desfăcut fără ceremonial. De aceea nici n-am avut asistență, el în schimb execută totul după tipic. Ii dăduseră roată curioșii, cercul se lărgea și omul se simțea în apele lui.

Mi-au ieșit șase lei. Tot e bine. Am scos banii și ceva pe deasupra. Mai aveam leu, care nu era numai al meu, n-aș fi vrut să dau și eu în patima lui, a

înșelăciunii. N-aveam de gînd să plec pînă nu lămurim cazul, dar trebuia să aștept, fiindcă omul avea treabă și nu putea fi conturbat.

Desface unu, desface pe-al doilea și la al treilea, prima reacție — ciștițator! Dar ce ciștiț! Două mii de lei. De asta ce mai zici? Omul mîeros de mai înainte ridea ca un apucat și mi se adresa în bătaie de joc:

— Poftim, domnule, ce folos dacă ai noroc și nu știi ce să faci cu el?

— Cum adică, tot eu am noroc?

— Asta e sigur. Mai rar mină ca a dumitale. Am intuit eu. Fac cînstel!

— Mulțumesc, nu e nevoie.

— Cum vrei.

— N-ai înțeles. Toată lumea joacă să ciștițe, eu joc să pierd. Pricepi? Goethe are undeva o reflecție: Uneori ciștiți mai mult renunțînd...

— Mofturi. În vremea lui nu existau lozuri în plic. Numai farsorii joacă să piardă. Asta nu-i adevărat, nu poate fi adevărat. E împotriva firii.

— Stai, omule, nu te pripri. Un proverb chinezesc spune, că dacă...

— Știu, știu... Dacă unui informat în loc să-i dai un pește să-l sature, îl înveți să pescuiască, sau cam așa ceva, nu?... dar asta-i altceva, cu totul altceva. Aici e vorba de noroc. Asta-i orb, nu are reguli, fiindcă e în afara rațiunii. E dumnezeiesc. Nu se lasă strunit și nici nu-i poți da pînteni cînd, să zicem, ți-ar fi de trebuință. Așa e el. E chiar mai capricios decît amorul, care, nici asta, nu se lasă stăpînit. Iar dumneata, ascultă-mă pe mine, ai noroc. Mi-am dat seama de la început, de cum te-am văzut, am citit asta în scinteierea ochilor și în sfîciunea gesturilor, nu știu cum să-ți explic, sint treburi care se simt numai, fără a putea fi date în vileag. Așa ceva nu-i e dat oricui.

Începuseră să se adune în jurul nostru curioșii. Tot oameni pe ales. Ai dracului țigani, să dai să fugi, toți nespălați, negri, urîți, parcă erau vorbiți. Acolo unde se vinde noroc nu se poate cumpăra decît vise. Sint destui care se îndeletnicesc cu asemenea negoț, dar nimeni atît de măiestrit ca ei. Cu o astfel de asistență, trebuia să-i suport acestui lăudăros predica. Și nu mai contea.

— Dar ce folos? Uite, dumneata spre exemplu, ce folos că ai oroc, dacă nu știi ce să faci cu el?

— Ne-a mai rămas de împărțit un leu. Poftim! Ține-l dumneata. Vreu să-ți plătesc învățătura. De-acum mă voi gîndi mai mult ce să fac cu norocul pe care-l am. Fii sănătos!

— Cam tirziu vii să-mi spui, Bantule, spuse plutonierul. În două zile de cînd au fugit, cine știe unde dracu or fi ajuns...

— N-au ajuns departe, dom plutonier. Că-s săraci de minte. N-ar fi avut unde să ajungă. S-or fi împotmolit în vreo pădure și i-o fi mîncat lupii, doamne ferește, c-or intrat lupii în sat săptămîna trecută la Inișconi în grajd și i-a mîncat o vacă. Să-i găsim și să-i îngropăm, că așa-i creștinește să facem, așa-i lăsat din bătrîni.

— Și cînd au fugit, întrebă mama, în timp ce ștergea praful de pe noptieră, și cum de s-au putut strecura fără să-i vadă Bantu?

— Bantu era plecat la oraș după niște afaceri cu pămînturi. De o săptămînă era plecat.

— Și spui că bani n-au avut cu ei. Cînd s-au cărat, adică au plecat, n-au luat și ceva bani din casă?

— Ba au avut ei ceva bani cu ei, spuse Eva Nada ajutînd-o pe mama să mute masa, ca să poată scoate covorul afară, numai că erau bani din ăia vechi, de pe timpul lui Franz Iosif, de banii ăia nu poți să cumperi azi nici un ou, da' ei, năcăjiții, nu se pricep, care e ban bun și care nu.

— Păi dacă dumneata spui că n-au avut nici un ban la ei, spuse plutonierul dînd un bobîrnac în buzunărul chipiului care îi aluneca pe spate, departe n-au putut ajunge, asta e lămurit.

— Lămurit, spuse Bantu uitîndu-se drept în ochii plutonierului și așteptînd ca acesta să-și continue raționamentul. Pentru prima dată se simțise ca legat de mîini și de picioare fără să-și dea seama prea bine de ce, dispariția gemenilor îl dăduse peste cap și-i venea să se vaite ca o muieră, abia era în stare să se stăpînească.

— ăia nu mai sint acum în viață, domnu plutonier, spuse după o scurtă tăcere Bantu, și făcu un semn cu mina prin care vroia parcă să sublinieze dispariția lor definitivă. ăia îs morți. Apoi nu se mai putu stăpîni: au, copiii mei, începu el să plîngă cu o voce ascuțită ca de femeie și plutonierul se făcu roșu la față, îl privea cu niște ochi holbați și nu știa ce să spună.

— Ba că mie îmi pare rău după ei, doamnă, să mă crezi. Că odată m-au ajutat să duc geamantanu lu domnu de la gară, ei mi-l-or dus, l-or pus așa pe-o bită de-aia groasă, unu ținea de-o parte a bitei și altu de-alaltă și mi l-or lăsat chiar în ușa la noțariat. Proști, proști, da' eu înimă bună.

— Pornim în căutare, hotări în sfîrșit șeful de post și rigii prelung pentru că mîncase la prînz colțunași cu varză, două farfurii pline cu virf și era atît de sătul că abia se mai putea mișca.

Surdomuții plecaseră dimineața în zori, cu un ceas sau două înainte de răsăritul soarelui. Sania era gata pregătită, în mijlocul ogrăzii. Cum peste noapte căzuse zăpadă și pe deasupra înghețase, sania se întepenisise și cu mare greutate reușiră s-o urnească. Erau cam adormiți și tot invirtindu-se în jurul saniei se loveau din cînd în cînd unul de celălalt; capetele lor mari ca niște dovleci se atingeau cu zgomote sonore în noaptea minjită de cea dinții lumină a zorilor. Apoi se auzi calul urînd în mijlocul ogrăzii, ba chiar băligîndu-se pe ninsoarea pufoasă, de un vinăt strident în lumina cenușie. Ei scoteau din gură tot felul de sunete nearticulate, calul necheza și el, începură și cocoșii, de la căldură, de prin șuri și cotețe să cotodăcescă, era un zgomot și o vinzoleală de nedescris. Dar cînd ieșiră pe poartă, ulița pustie îi primi cu liniștea ei de apă moartă. Acum se putea vedea bine, în albăstrimea zorilor, pînă foarte departe, la capătul satului, dar din cînd în cînd zăpada cădea cu bufnituri grele și înăbușite din copacii negri, infundîndu-se adînc în ninsoarea așternută sub ei. Numai la capătul satului, la Budac, era lumină: de două luni de zile Budac își

pierduse somnul, fusese și la doctori pentru asta și stătea toată noaptea cu lumina aprinsă și asculta muzică la căști. Gemenii își arătau dinții murdari și cam rari, bucuruși foarte, intenția le era să plece în lume și să-și caute nevestele care fugiseră cu hîndrălaia ăia și să le aducă acasă.

— Eu cred că ele or fugit, spuse Eva Nada, pentru că erau prea grași, altfel ar fi stat, de ce să fugă, că de dus bine au dus-o, n-au avut de ce să se plîngă. Cu o avere cum a fost a lui Bantu, nu se mai întîlnesc

UMBRA

ele cit e lumea. Numai că n-or putut suporta omu gras, eu așa cred. Că omu gras e uricios, doamnă, noaptea în pat nici nu te poți apropia de el bine și ele or fi avut așa o antipatie cum spuneați dumneavoastră, pentru omu gras. Nu le-o priit lor să facă dragoste cu unu de o sută de kilograme.

— Și erau prin urmare căsătorii legale cu refugiatele alea? întrebă plutonierul în timp ce se gindea. „La dragoste nu-i ea prea bună biata nevastă-mea dar colțunași știu că se pricepe să facă. Prima”.

— Legali, sigur că legal, eu sint primar, om cu situație, nu permit...

— Da' ei s-au obișnuit așa cu muieră, îi explica Eva Nada mamei și cînd s-or văzut așa singuri, le-o fi fost și lor greu. — Mie nu mi-au fost prea simpatice, n-am avut încredere în ele, mărturisii mama. Era clar că sint interesate.

— S-or potrivit cu Bantu, spuse Eva Nada. Că și el tot numai la interes umblă.

Și luaseră cu ei și muzicuța pe care și-o treceau unul altuia — acum puteau să cînte, trecuse mai bine de un ceas de cînd ieșiseră din sat — muzicuța care se infunda din cînd în cînd cu scuiptat încît o loveau de tălpoaiele saniei ca să se desfundă, scoțînd din ea doar sunete prelungi, cînd caraghioase și vesele, cînd dureroase ca niște scîncete, pe care ei nu aveau cum să le audă. Luaseră cu ei un coș cu ouă nefierte și doi pui cam jigăriți, cărora le răsuciseră gîtul și acum zăceau aruncați peste ouă și din cînd în cînd cu cite un pai mai gros făceau cite o gaură în ou și-i sugeau pe îndelete conținutul. Acum erau din nou tare veseli, pentru că după plecarea nevestelor, stînd zile și săptămîni în jurul sobei de tuci pe care o îndopau tot timpul cu lemne pînă cînd era gata să pleznească, își pierduseră cu desăvîrșire buna dispoziție. Ba își pierduseră într-un fel și somnul, adică stăteau pînă după miezul nopții pe scaunele alea înalte în dreptul ferestrelor acoperite din cauza gerului cu flori mari și foarte complicate — și cu degetul gros făceau mici cerculețe pe geamul înflorat prin care priveau afară ca prin niște ochiane. Dar cu timpul se plictisiră și să privească la

DAN ROTARU

vedere

Ochiul meu eliberează
fiecare lucru,
fiecare ființă
dintr-o lungă detenție,
sau dintr-un exil.
O, de mi-ar putea elibera
din oglinda aceea,
a casei,
vîrsta mea de copil!

DUMITRU PRICOP

cules

Doamnă, m-ai pierdut puțin
printr-o stea scaldată-n vin
și prin umeri rod de vie
a-nceput vîrsta să scrie,
s-au întins pe braț lăstarii
și-a cîntat frunza pe trup
ca atunci cînd lăstarii
din ghiers sfînt amiază rup.
Doamnă, m-ai pierdut puțin
dar te rog să nu mă scuturi
pînă-n seară cînd termin
pașii peste începuturi
și de-abia cînd insecta
strugurii în strigăți leagă
deschide poarta spre frați
și să vie, să culeagă...

sitona

Treisprezece garoafe au

Sitona le-a iluminat

Treisprezece garoafe

solitudinea mea.

Masa de lumină și-a
pe creștetul meu: er

Treisprezece garoafe

de cai cabrați, cu risu

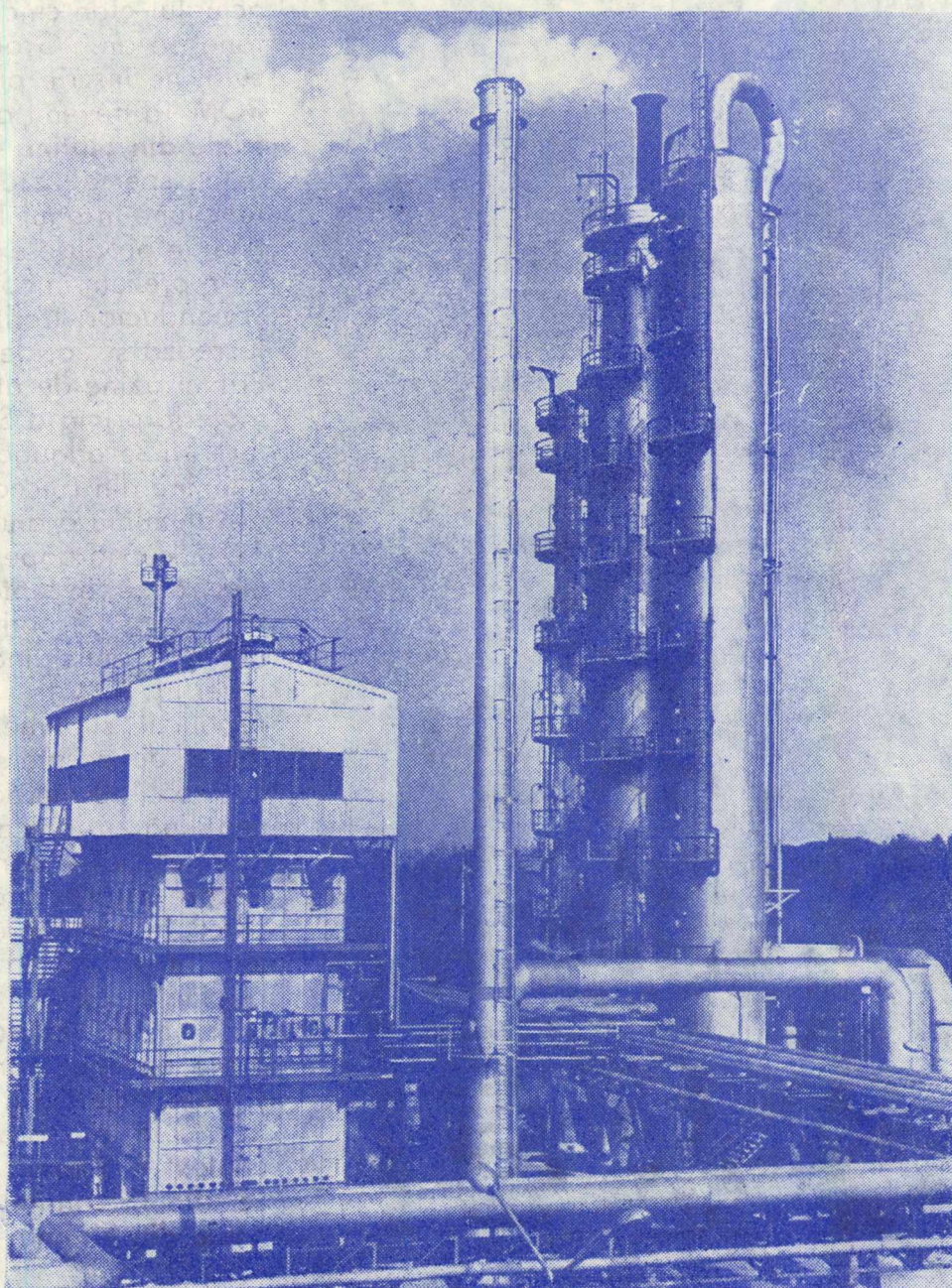
M I Ș T I

SEAMNA PASIUNE

la și
ară,
an-
pa-
er-
m-
de
he-
rti-
și a
nte
nși
vo-
in-
a-
le

tul T.R. este folosit la apreturile textile; industria vopselelor utilizează într-o largă măsură nitroceluloza, cu variantele sale. La fabricarea produselor farmaceutice, se folosește hexametilentetramina; industria mobilei nu se poate lipsi de adezivii ureoformaldehidei; acumulatorii, despre a căror însemnătate nu mai este nevoie să vorbim, au în componența lor acidul sulfuric tehnic; carbonatul de amoniu destinat industriei alimentare își află, la rândul său, o importantă întrebuințare. Să adăugăm, pentru a avea o listă cât mai completă, faptul că produse ca ureea interesează în cel mai înaintat grad agricultura. Această simplă enumerare dă, considerăm, o idee edificatoare asupra însemnătății producției combinatului chimic „VICTORIA”, asupra rolului activ pe care această modernă întreprindere îl are în viața noastră economică.

Combinatul chimic VICTORIA livrează produsele sale într-o gamă complexă de sortimente, în țări cu o îndelungată tradiție industrială. Singur acest fapt este probant pentru înalta calitate a acestor produse, pentru corectitudinea manifestată în materie de livrări, pentru atenția pe care colectivul întreprinderii o manifestă în permanență pentru marca fabricii. Acel „V” de pe emblema combinatului este garanția calității și promptitudinii, a seriozității manifestate în raporturile cu partenerii comerciali. Simpla enumerare a acestor parteneri este suficientă pentru demonstrarea considerației de care se bucură combinatul: Austria, Olanda, Iugoslavia, Republica Federală Germania, Anglia, R.P. Chineză, Italia, Danemarca, Cehoslovacia etc. Semnificativ este, de asemenea, și faptul că în perspectiva unui viitor apropiat, producția fabricilor din cadrul combinatului va crește considerabil. Câteva cifre: producția de metanol — cu 200 la sută, producția de schimbători de ioni, cu 150 la sută, cea de cleiuri cu 85 la sută, în raport cu 1971.

publicitate TOMIS

A. M.

Combinatul chimic

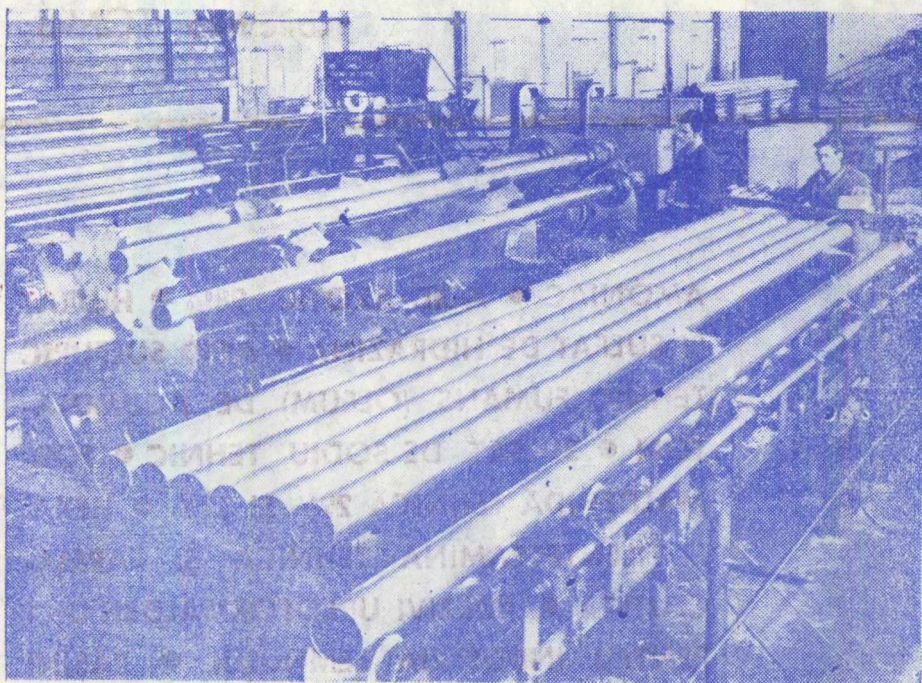
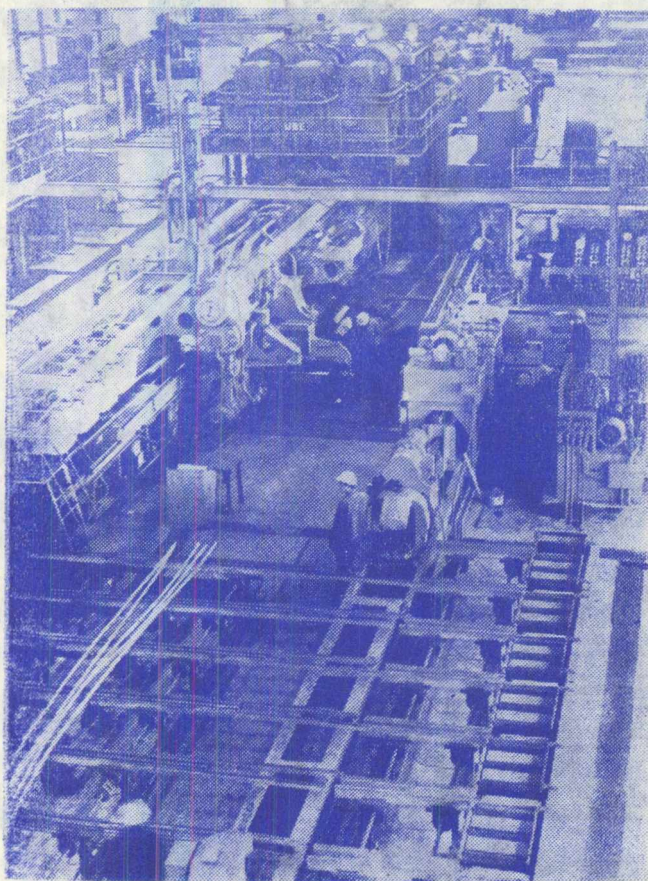
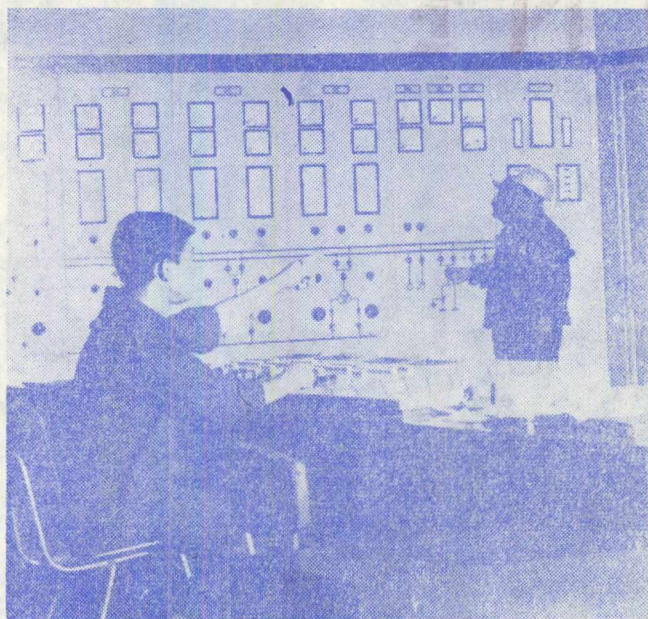
VICTORIA

produce:

AMONIAK • ACID AZOTIC 98% • HIDRAT
ȘI SULFAT DE HIDRAZINĂ • ACID SULFURIC
TEHNIC, FUMANS (OLEUM) DE ACUMULA-
TORI • SULFAT DE SODIU TEHNIC • FOR-
MALDEHIDĂ TEHNICĂ 29% ȘI 37% • HEXA-
METILENTETRAMINĂ TEHNICĂ ȘI FARMA-
CEUTICĂ • ADEZIVI UREOFORMALDEHIDICI
PENTRU INDUSTRIA LEMNULUI • RĂȘINI
UREOFORMALDEHIDICE MODIFICATE.

SLATINA

Străluciri în a meta

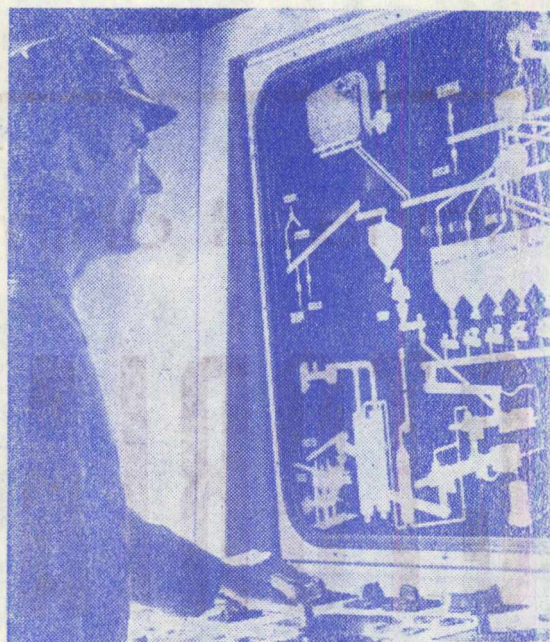
Prin excelență contemporană, istoria aluminiului românesc numără 7 ani. Trecutul și prezentul fac corp comun, se întregesc și, angajînd ca parte componentă parametrii anului 1975, alcătuiesc în istoria nescrisă a aluminiului un tot absolut unitar. Am pornit de la cîteva tone pe zi, am depășit plafonul prestigios al unei producții de peste 100.000 tone anual și urcăm, îndeplinind actualul plan cincinal, spre o producție dublă : 200.000 tone pe an. Gradul de puritate foarte înalt (699,7 la sută) ne înscrie printre producătorii de frunte. „**ALU-ROM**” a devenit o marcă, iar emblema **Centralei industriale din Slatina** — o garanție pentru beneficiar. O uzină specializată în prelucrarea aluminiului, intrată în funcțiune în anul 1971, își sporește neînterupt sortimentele de produse extrudate și trase. O altă uzină — aflată în prezent în construcție — va livra economiei cabluri și conductori trefilați. Fabrica de produse cărbunoase lucrează și ea, de cîteva luni, la întreaga capacitate. Primei uzine de alumină din Oradea — furnizoarea de materie primă a Slatinei și parte componentă a centralei — i se adaugă, tot în acest cincinal, noua uzină de alumină din Tulcea. Cu același număr de hale, producția de aluminiu a anului 1971 a întrecut-o pe cea a anului 1970, cu aproape 10%. Constructorii noilor hale de electroliză, în luptă permanentă cu timpul, se străduiesc să devanseze noile intrări în funcțiune, în timp ce economiștii, anticipînd succesul, au calculat că terminarea halei nr. 6 cu trei luni mai devreme ar conduce spre o producție suplimentară de 250 milioane lei. Halele nr. 7 și 8, devansate și ele, ar spori producția suplimentară cu încă 180 milioane lei. Un nou stil — o confruntare continuă cu indicatorii optimi ai fiecărui proces, ai fiecărei etape — constituie elementul hotărîtor în viața de fiecare zi a centralei, în micșorarea consumurilor specifice, în menținerea unui regim de lucru riguros economic, în realizarea înaintea termen a întregului plan cincinal.

În 1965, la jumătatea anului, încă nu figuram printre țările producătoare de aluminiu. În 1975, considerînd și noile capacități în construcție, vom realiza aproape 2 la sută din producția mondială de aluminiu. Într-un context economic mondial în care cererea de aluminiu se află în continuă creștere, unitățile **Centralei industriale din Slatina** — veritabilă citadelă a metalului alb

— izbutesc să se impună, un producător în stare să și calitativ, exigențelor în nale.

ZONA D

Producția mondială — 1972 — cu o dinamică a zentînd unele creșteri s dublu, în jurul anului 198 atent domeniile și zonele ne de tone și, implicit, că nă aluminiu atenției gen industria aeronautică, pî tant consumator de alur rînd, al diverselor sale al

și excelența sa rezisten aviație, încă de acum metal „de neînlocuit”. A progrese realizate în rează, într-un mod deciorarea performanțelor tipuri de avioane sonice mobilului utilizează și aliajele de aluminiu, ca material decorativ. În neziu sînt la fel de sol ultimul deceniu, num „secundari” — industri ră și, mai recent, agric — a depășit ca ponde cîndva a domeniilor în unor mijloace de trans tică. Maleabil și ductil,

Într-o cetate albului

portat la populația țării, ca
ăspundă integral, cantitativ
gii noastre economii națio-

UTILIZARE

circa 10 milioane în anul
ală de 7—8 la sută și pre-
culoase, de la simplu la
ne obligă să cercetăm mai
utilizare ale acestor milioa-
ile care au izbutit să impu-
le. Vom începe, firește, cu
nu de mult cel mai impor-
u și consumator, în primul
e. Greutatea specifică mică

ces în industria chimică și în cea alimentară, ca amba-
laj și ca oglindă reflectorizantă.

Rulotele auto, ramele ferestrelor și vitrinelor ultramo-
derne, diversele suprastructuri ale unor construcții
metalice, cisternele și noile caroserii, maeștrii decora-
tori și bijutierii îl solicită, ca pe metalul denumit fără
exagerare „cel mai interesant metal al civilizației mo-
derne și singurul... bun la orice”. Practic însă, rezervele
de aluminiu pot fi considerate suficiente pentru nevoile
actuale și de perspectivă ale civilizației moderne.

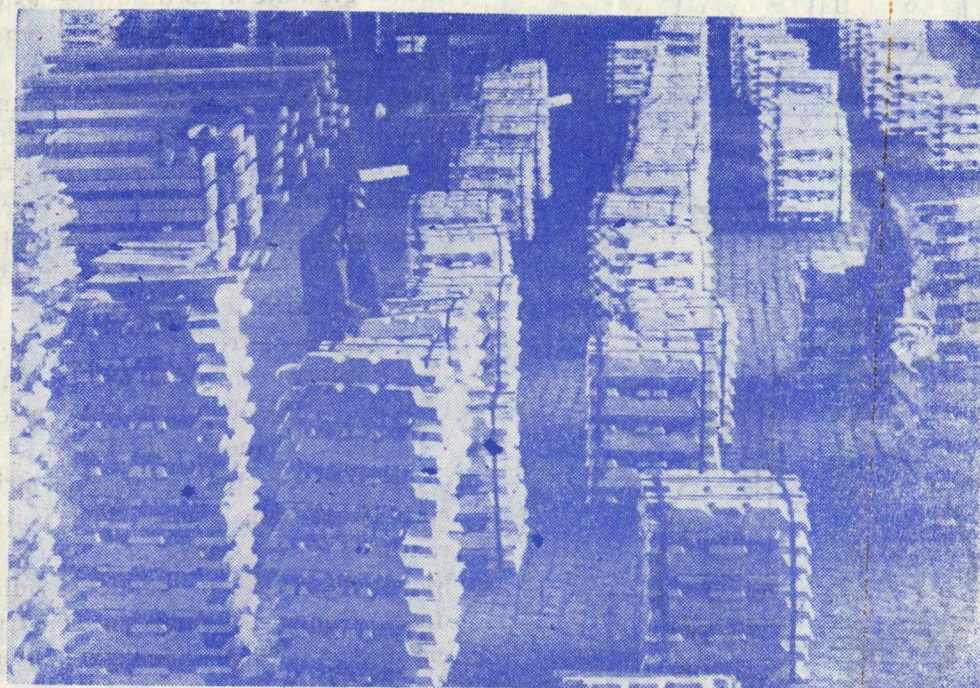
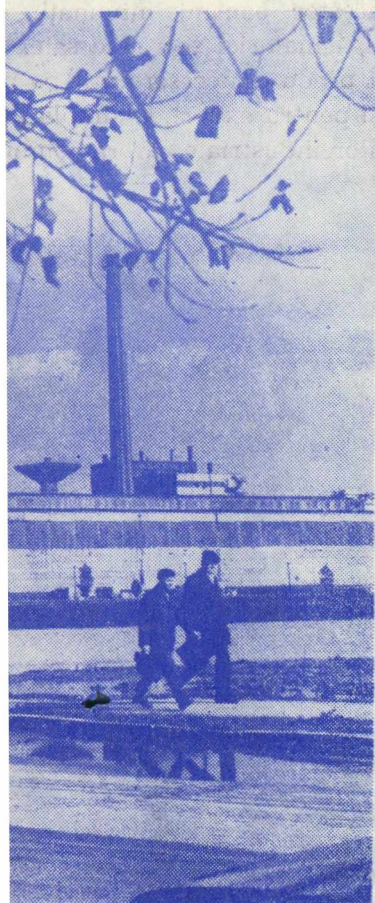
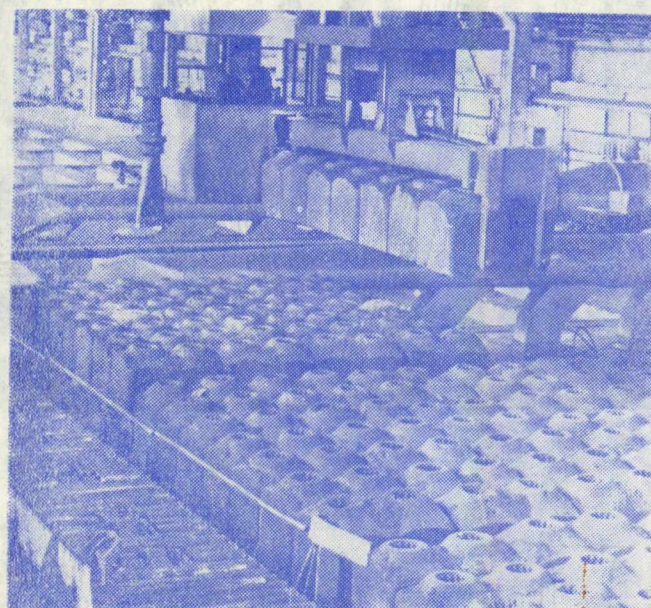
SORTIMENTUL ÎN CONTINUĂ CREȘTERE

Uzina de aluminiu Oradea, intrată în funcțiune tot în
anul 1965, asigură materia primă atât fabricării alumi-
niului cât și industriei materialelor refractare. În afară
de aluminiu, uzina orădeană mai produce și așa-numi-
tul hidrat de aluminiu utilizat în diverse industrii, în
principal, industria chimică. **Întreprinderea de aluminiu
Slatina** produce în prezent: blocuri de aluminiu și de aliaje
de aluminiu, sîrmă metalică turnată și laminată con-
tinuu, plăci, bare rotunde turnate semicontinuu, vertical,
precum și plăci turnate semicontinuu, orizontal. Pentru
a-și putea spori gama de produse și pentru a putea pă-
trunde în cât mai multe domenii, blocurile de aluminiu
solicită o prelucrare calificată într-o uzină de speciali-
tate. De aici și rațiunea creării unei unități speciale de
prelucrare a aluminiului în cadrul **Centralei industriale
Slatina**.

Dotată cu utilaje moderne, această nouă uzină livrează
în prezent produse extrudate și trase, tîmplărie metalică,
țevi pentru irigații, o întreagă gamă de articole de
feronerie, organe de asamblare etc.

Cetatea aluminiului românesc a izbutit să introducă în
compoziția atât de riguroasă a aliajelor sale un con-
stituent suplimentar de tehnicitate, un plus de exigență
și, mai presus de orice, acel element apt să pună în
valoare rezervele ascunse ale fiecărui act productiv,
care este azi în măsură de a declanșa ofensiva unei noi
optimizări, o promovare și o punere în valoare com-
plexă a inteligenței tehnice românești...

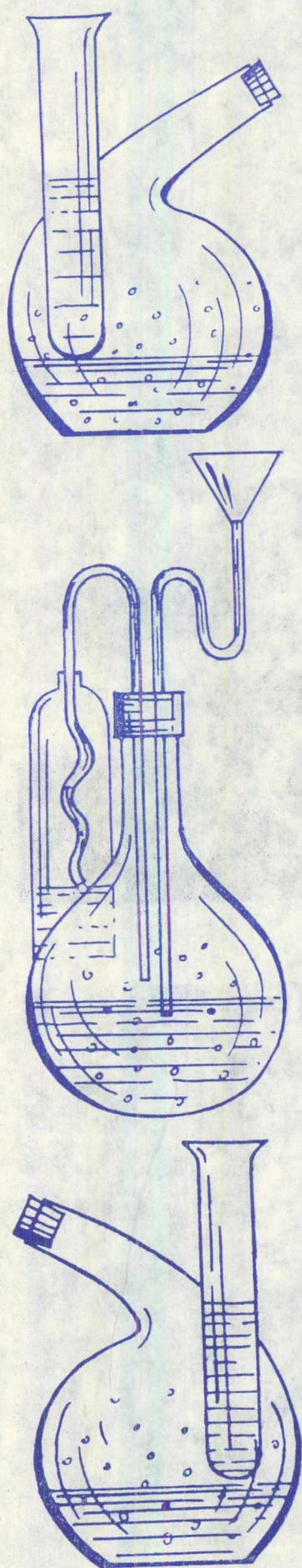
publicitate „Tomis”

coroziune i-au conferit în
decenii, calificativul de
fel de adevărat însă că
tria aluminiului se dato-
rchetărilor, urmărind ame-
zbor și realizarea noilor
personice. Industria auto-
într-o foarte mare măsură,
pun aici și ca un excelent
aliajele de aluminiu-mag-
Practic însă, cel puțin în
nsumatorilor considerați
rotehnică, industria ușoa-
pentru rețeaua de irigații)
mată) ponderea decisivă
le angajate în realizarea
clusiv industria aeronau-
ul poate fi utilizat cu suc-

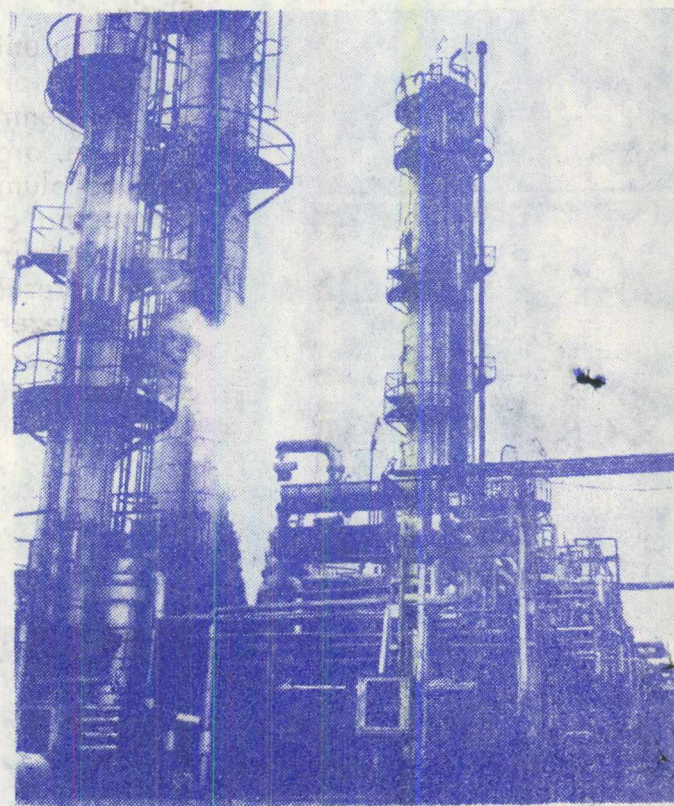
PENTRU CHI CREAȚIA IN

Proiectat pe fundalul majestuos al Carpaților, orașul Victoria se înfățișează ca o puternică, grandioasă citadelă a chimiei, una dintre localitățile intrate în eposul cotidian al vremii noastre. Panorama blocurilor zvelte, măturie a grijii de care se bucură, în România de azi cel ce muncește, este comentată din loc în loc de cilindrii imenși, înalți ca turnele de catedrală gotică, ai instalațiilor industriale. Acolo, între pereții tubulari de metal, aidoma țevilor unei orgi a cărei uriașă cupolă este cerul, au loc transformări miraculoase ale materiei, se petrec minunile chimiei. Peisajului montan, **Combinatul chimic VICTORIA** i-a adăugat note noi, sporindu-i prețul frumuseții. Nu i se putea afla un mai potrivit nume acestei cetăți care simbolizează o adevărată victorie a oamenilor asupra lipsei de industrie din acele locuri. Și în plus, încă o victorie, una dintre acele care s-au repetat, cu zecile, cu sutele, în anii construcției socialismului: o dată cu implantarea unităților industriale în locuri destinate odinioară în exclusivitate agriculturii, structura profesională s-a schimbat, oamenii trecând la abordarea unor meserii noi, în conformitate cu cerințele eticii. Au apărut astfel betonistii, electricienii, mecanizatorii și, în cazul de care ne ocupăm, operatorii chimiști. Țăranul de altă dată a învățat să stăpânească agregate de forță, să se apropie de tainele intime ale prefacerii materiei. Toate acestea se traduc într-o nouă împlinire a personalității, într-o nouă imagine despre rosturile și propria sa putere. Și aici, ca și la Bicăz, ca și la Săvinești, socialismul și-a afirmat uriașa sa potențialitate creatoare, umanizatoare, puternica sa funcție civilizatoare. Orașul Victoria de astăzi, omonimul combinatului — acesta fiind centrul de greutate al localității — este o strălucită confirmare a pasiunii novatoare a omului, a constructivității sale. Ca un adevărat nucleu polarizant, combinatul își exercită pînă departe influența, în sensul de a fi un adevărat punct de reper pentru orașul constituit în funcție de masivul său grup de clădiri și de instalații; de aici impresia, pe care fiecare vizitator o încearcă, de unitate între oraș și combinat, impresia de „corp comun”, de prelungire a unității cu profil industrial în complexul urbanistic creat datorită prezenței industriei.

În cuvîntarea ținută la încheierea lucrărilor Plenarei C.C. al P.C.R. din 28 februarie — 2 martie a.c., tovarășul Nicolae Ceaușescu arăta că, în privința creșterii producției industriale, „ritmuri mai înalte, care ajung pînă la circa 16 la sută, s-au realizat în ramurile care asigură accelerarea programului tehnic, modernizarea producției și ridicarea calității produselor, cum sînt industria construcțiilor de mașini, chimică precum și industria ușoară.” Desigur, în ansamblul industriei chimice, ramură foarte importantă a industriei românești actuale, o pondere însem-

nată o deține și **Combinatul chimic VICTORIA** în celelalte locuri de muncă, ca pretutindeni în colectivul de muncitori, tehnicieni, ingineri este gajat cu entuziasm și dăruire în opera patrioticească a înfăptuirii planului cincinal înaintea oamenilor. În presă, la radio, pe micul ecran, numele combinatului „Victoria” este adus asociat cu noțiunea de hărnicie. Lupta continuă pentru ridicarea „calității” produselor, pentru diversificarea activităților, pentru asigurarea unei înalte ritmicități a livrărilor, iată cîteva dintre trăsăturile dominante ale activității acestor oameni minunați, de de-acum să smulgă materiei secretele sale, să dească noi și noi produse, necesare atît pe piața internă cît și pentru export. O simplă prezență în supra specialităților industriale cărora combi-

asigură unele dintre materiile prime este pentru a determina, cel puțin în linii esențiale, semnătatea acestui grandios centru industrial: urelitul I.S., folosit la fabricarea filmelor de sticlă, materiale termoizolatoare și fibrelor bante, interesează îndeaproape industria color, altfel spus — acțiunea de ridicare a nivelului de blocuri structurate pe îndrăzneț calea a orașelor noastre de azi. Industria hîrtiei poate fi concepută fără urelitul H.M. și H.F.

MIHAIL SABIN

culorile

Astăzi priveliștea încă mai poartă
insemnele vechi :
alb este timpul, galben e lutul,
pădurea e verde,
cenușul coboară din munți aducând
reveria,
făpturile trec prin orgoliul albastru
ca printr-o poartă
marină, visul absoarbe solemn
migrație a semințelor,
patima mută mai aproape de soare
liberul trup.
Numai enorma cădere a frunzei
schimbă priveliștea
vestind anotimpuri mai suple, sint
nopti in care
dispare pământul spre a reveni mai
tăcut,
sint nopti ale exodului către o altă
materie
și numai atunci din subterane
canale urcă spre noi
necunoscute culori împodobind
sufletul lumii,
numai visul absoarbe la fel
migrația semințelor
și patima mută mai aproape de
soare liberul trup.

rositoare de cîrnați și începură
o nouă șuncă, cea mai mare și
mai borțoasă și mincați dragii
mei, mincați, că noi acum un
ceas am luat prinzul, vouă vi-i
foame, mincați fără grijă, spu-
seră amindouă într-un glas și
împingeau farfuriile cu cîrnați
spre ei, ca să ajungă mai bine.

— Și de îngrijit i-am îngrijit ca
pe bărbaii noștri, spuse aia
mai mică și mai bondoacă, din-
tre băbuțe, i-am ținut în min-
care bună și le-am făcut ce-au
avut ei mai mare poftă să mî-
nince.
Și amindoi dormeau într-un
pat mare „dublu” și deasupra
patului era o litografie cu un
Isus Cristos cu o inimă mare
și portocalie scoasă din piept pe
care o ținea în mîini. Gemenii
înghețeau cantități enorme de
varză, dar bătrînele nu se spe-
riau, aveau varză să hrănească
un sat întreg și să mai rămînă.
Iar cînd treaba mergea foarte
bine, bătrînele deveneau foarte
îngăduitoare, gata a le înde-
plini gemenilor toate plăcerile:
deschideau atunci odaia care
era folosită drept cămară pen-
tru depozitat griul și gemenii
se jucau printre grăunțele a-
celea din care se ridica un
praf alb și ușor înecăcios, dar
dulce la gust. Uneori se îngro-
pau cu totul, acoperindu-se cu
grăunțe pînă peste cap, căutîndu-
se unul pe altul, săpînd în
griul acela lungi tunele subte-
rane. Seara bătrînele fierbeau
pentru ei grăunțe de porumb în
apă îndulcită și ei sorbeau a-
tunci cu multă plăcere dintr-un
blid mic, zeama aurie, dulce și
plăcut mirositoare.

— Știți voi cum se cheamă
ce-ați făcut voi ?, spuse șeful
de post. Știți cam ce nume
poartă fapta voastră ticăloasă,
prăpăditelor, spuse șeful de
post și-și scoase chipiul din
cap și-l puse lîngă el pe masă,
deasupra unor dosare, toate pă-
tate de muște și cu pete mari
de grăsime, pentru că nevasta
plutonierului avea obiceiul să
acopere oalele cu ele.
— Dacă ele sint de acord să-mi
plătească, domnu plutonier,
spuse cu totul pe neașteptat
Bantu care de timp îndelungat
nu mai scosese o vorbă, eu re-
nunț la proces.
— Ce să plătim ?, spuseră bă-
trînele și se repeziră spre Bantu
și spre plutonier în același
timp, mișcare pînă la urmă ra-
tată tocmai datorită nehotărîrii
lor.
— Lîna toarsă, spuse Bantu.
Să spuneți cînstit aici de față
cu domnu plutonier cît au tras
și să plătiți.
— Și-or plătit ?, întrebă mama.
— Nu, doamnă, n-or vrut să
plătească, v-am mai spus eu că
de-aia se judecă. Babele zic că
i-or ținut pe casă și pe mincare
și că gemenii mînincă mult,
le-or golit cămara, așa zic ele,
da' Bantu nu-i de acord.

Și seara, cînd se culcau și după
ce stingeau lumina, de la fe-
reastră urmăreau sîniile din
sat trecînd pînă în miez de
noapte. Pe sub ușile închise se
strecura mirosul dulce al griu-
lui.

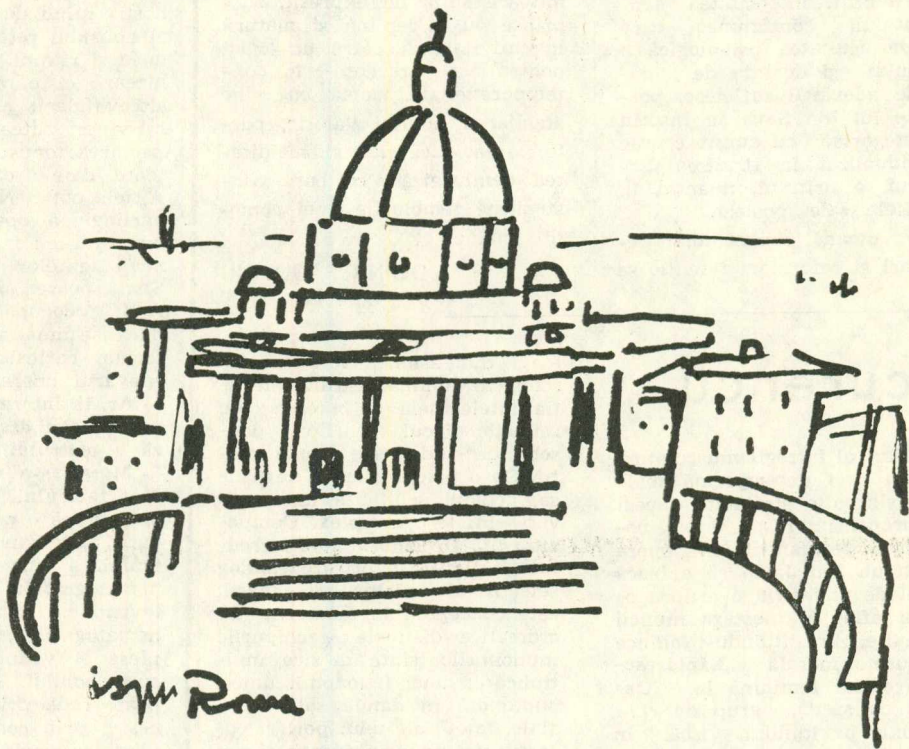
* fragment din romanul cu a-
celași titlu în curs de apari-
ție la Editura „Eminescu”.

vremea aia muieri tinere, n-au
avut de ce se plînge.

Și ei intrară în curte, văzură
ograda largă cu neaua plină cu
găinaț de giscă (babele creș-
teau și îndopau giște pe care
nu le vindeau, însă le mînceau
ele, pentru că erau tare la-
come). Și în șura care era ma-
re, puteau întoarce caru în ea
(își spuseră gemenii), erau niș-
te căzi mari și venea un miros
de borhot și de comiră. Ce să
vezi, spuse Eva Nada, babele
nu făcuseră încă toată țuica, a-
veau ele sistemul lor s-o facă
așa cu țiriți. Cînd se găta, că
erau și băutoare, făceau alta
și-o țineau cit e iarna de lungă
în petreceri, ele amindouă, că
de asta nu le plîng eu, muieri
care or știut să trăiască. Și de
ciștigat, ciștigau bine cu co-
voarele alea pe care le făceau.
— Care covoare ?, întrebă ma-
ma.

— Pentru asta i-au ținut, dom-
nu plutonier, spuse Bantu. Să
le toarcă la lîna, pentru asta
i-a ținut închiși toată iarna, că
inima s-o rupt în mine de du-
rere, nu alta.

Și după aceea văzură mosoarele
cu lîna răspindite peste tot în
odaia în care bătrînele aveau
un război larg la care țeseau a-
mîndouă în același timp cînd
țesătura era complicată sau cu
rîndul, atunci cînd era simplă,
și ghebele cu lîna roșie, albas-
tră, portocalie și de culoarea
prunei putrede, ghebele alea
mari cu care se jucau niște
mîțe uriașe și murdare, umfla-
te la burtă de parcă ar fi a-
vut toate pui, ghebe care a-

Roma —
Piața San Petro

mare, erau bogătane, cele mai
bogate muieri din satul ăla. Și
fără bărbat de pe vremea răz-
boiului dintii cînd și-or pierdut
amindouă bărbaii pe front.
Cică erau două surori și-ar fi
ținut ele amindouă doi frați
gemeni și ei și care or fi fost
templari de meserie, cunoscuți
și pricepuți să facă bani că a-
tît cît au trăit ei, babele, pe

vură un rol important în ho-
tărîrea gemenilor de-a rămîne,
pentru că babele acceptaseră ca
în timpul liber ei să se joace
în voie cu ghebele și să le
smulgă, dacă era necesar, din
labele murdare ale pisicilor.
— Credeți că eu nu mă pricep,
domnu plutonier, spuse Bantu,
asta se cheamă sechestrul de
persoană. Am citit și noi legile,
că de-aia sintem primar.

— Și să vedeți, doamnă, ce și-or
spus babele alea, cînd or văzut
că în dreptul porții lor s-a o-
prit doi hîndrălai de cite o su-
tă de kile fiecare, să vedeți ce
și-or spus ele, cînd or văzut
că hîndrălaii ăștia erau și slabi
de minte și nu-s chiar așa de
greu de dus cu vorba. Decît să
plătim în sat la muieri să ne
toarcă lîna, că și așa s-o scum-
pit torsu, că noi nu mai avem
nici un ciștig, mai bine să a-
vem torcăloii noștri.
— Și i-om folosi și la alte tre-
buri, dacă o fi nevoie, își spu-
seră în șoaptă babele și una o
trase de mîneacă pe cealaltă.

Și atunci ele aprinseră în mare
grabă focul într-o odaie în care
nu se mai arseseră lemne în
sobă de pe timpul primului
război mondial, scoaseră din
sticlele uriașe cu untură de
porc bucăți grase și plăcut mi-

mare și calul nu mai putea
înainta, coborîră din sanie, iar
la început aproape că plînsesă
de durere : le înghețaseră pi-
cioarele și nu mai puteau îna-
înta.

— Au avut mare noroc, doam-
nă, cu babele alea, degeaba acu
Bantu vrea să le dea în jude-
cată. Că de cînd îl știu eu tot
în judecăți s-o purtat. Așa un
om uricios, zău că nu pot să-l
sufăr, spuse Eva Nada și închi-
se cu multă grijă ușa de la bu-
fet.
— Nimeni nu-și face păcat cu
ei pentru un portmoneu cu bani

esfirșit strada pustie și ninsă.
Iimeni nu venea, nimeni nu
leca, se întîmpla ca din cînd
în cînd capul unuia să cadă în
oală la celălalt ; se plîcti-
ră cu timpul și de somnul
sta unul în poala altuia ; și
tunci se hotărîră amindoi, fă-
indu-și semne misterioase, să
lece. Să le caute adică, să le
aște pe femeile alea rele și
eruşinate, cu care atît de bine
ra și atît de mult le plăcea.
I acum gemenii se mirau foar-
e cît de alb poate fi cerul, par-
ă mai alb decît neaua.
— Se văd urmele cum au ie-
t pe poartă, domnu plutonier,

ELE VERII *

de SORIN TITEL

use Bantu, ștergîndu-și cu
osul palmei ochii și nasul.
— Mirare că nu i-au găsit, spu-
se Eva Nada. Am auzit că i-a
lăsat cu cîinii ăia polițiști, cu
oliția de la județ, dar tot n-or
ost în stare să-i găsească.

— Să zicem, spuse plutonierul,
or înghețat în zăpadă
— o nins peste ei de li-
o pierdut urma. Da' trebuia
tunci să fi găsit sania, că
eaua nu-i așa mare nici
nde în județ la noi să acopere
sania. Știu că nu-i un ou. I-o
luat cineva să-i țină ascunși,
i mai dădu cu părerea plu-
nionierul.

— Ce să facă cu ei, domnu
plutonier ?, întrebă Bantu.

— Ei, fac și eu așa o presupu-
ere, spuse plutonierul și ridi-
ă din umeri.

— Ei, văzură trecînd un tren
de auzit n-aveau cum să-l
vădă, fluierînd prelung și ve-
l, în dimineața limpede și
răluitoare și albă-albastră,
bastră-albă (cel puțin așa li
e păru lor) — cu ferestrele
ici și luminate, galbene, gal-
ene și cu un singur vagon cu
mina stinsă, negru și poso-
orit, pierdut printre celelalte.

— Intrară în primul sat care
ieși în cale, cu toate lumi-
le stinse, sania aluneca gre-
uie pe lîngă casele mohorite
înghețate. Gemenii între timp
ipiseră, sprijiniți unul de al-
l, se trezeau totuși din cînd
cînd, îndemnînd calul în fe-
l lor, cu țipetele lor nearti-
late. Apoi, înainte de a a-
rmi din nou, scoteau limba și
pada se topea pe limba lor
ldă. În mijlocul satului, lîngă
fîntînă, se opriră și urinară.
Contactul cu răceala fulgilor îi
icura și se luară chiar la în-
ecere să vadă care reușește
înghită mai multă zăpadă,
r în felul ăsta burțile lor
ale se umplură cu apă.

De găsit, îi găsim noi, n-ai
ce să te sperii, spuse șeful
post și-l bătu pe Bantu pes-
spate cu mina lui lată cu
r lung și roșcat pe dosul pal-
ei.

De patru zile îi caută poli-
t, doamnă, spuse Eva Nada,
de găsit tot nu-i găsește.
Că ar fi înghețat undeva pe
um, doamne ferește, tot i-ar
găsit pînă acum.

— Pentru că sania nu mai voia
meargă, zăpada era foarte

RTHUR PORUMBOIU

luna era masa pe care-mi-nălțam
somnul ;
și caii în crispere,

duceau garoafele roșii, treisprezece
pentru Sitona, pentru pluta ei de
apă,

pentru-aripile de ceară,
pentru surisul spart mărunț —

molecule de seară —
cînd sufletu-i cărunț..

Treisprezece garoafe și treisprezece
cai
cu copitele-aburite-n galopuri

lunare —
Treisprezece cai ducînd părul Sitonei
în uitare, în uitare !

șului
de
ceară.
inăt

le

ost
aulse
uri ;

retrospectiva ion sava

Muzeul de artă Constanța a deschis în sălile sale, ca expresie a unei fructuoase colaborări cu Oficiul pentru Organizarea Expozițiilor București, retrospectiva Ion Sava. Această expoziție prilejuiește o recunoaștere necesară, adevărat act de cultură, a unui artist singular, pictor, caricaturist, sculptor, scenograf, regizor, autor dramatic, publicist și critic de artă, ale cărei spectacole teatrale, evenimente în arta timpului și a cărui nuanțată vocație plastică se înscriu în coordonatele majore ale avangardei românești în perioada interbelică.

Ion Sava (1900—1947) aparține prin gândire artistică și prin unele coordonate stilistice, orientărilor expresioniste ulterioare curentului istoric, reprezentând, în cadrul artiștilor români afiliați acestei permanențe spirituale, o creație originală și innoitoare. Cu generația expresionistă Ion Sava împarte aspirația către o artă totală, către o summa a lumii în care, depășind formele plastice, arta sa să poarte conținutul unui mesaj spiritual și social. Corespondența artelor găsește în opera acestui pictor soluții creatoare, în sensul demersurilor expresioniste, vizând de pildă potențarea, în cadrul spectacolului scenic, a elementului vizual, construind pentru spectacolele sale decoruri care să spațializeze structura psihică, exprimată noțional, a personajelor. Acestei tendințe i se datorează montarea piesei Macbeth de Shakespeare într-un spectacol în care una dintre caracteristicile generale ale orientării expresionismului plastic și cinematografic, cu justificări diferite în cele două ar-

Dobrogeancă

te, aceea de a folosi ca mijloc de individualizare și expresie masca, este reluat și de către Ion Sava. Măștile sale tipologice vădesc o profundă înțelegere a operei shakespeariene. Deși s-au pierdut în parte, le putem aprecia prin schițele pregătitoare, existente în actuala expoziție.

Schițele de atmosferă pentru Hamlet conțin, în corespondența amintită, remarcabile soluții scenografice, vizând căutarea relației simbolice dintre stările sufletești ale personajelor și mediul spațial ambiant.

În creația plastică, portretul este genul către care converg preferințele și realizările lui Ion Sava. Abordând variate modalități stilistice, a căror constantă o exprimă preferința pentru expresivitatea și incisivitatea liniei, monocromia rafinată cu rol de cadru fundal nespațializat, intensitatea sentimentului, conciziunea care vizează acuitatea psihologică a artistului și dorința de a cuprinde adevărul sufleteș, portretele lui Ion Sava se înscriu în categoria, ca statut estetic individualizat în gândirea artistului, a urtului, nuanțat în diferitele sale ipostaze.

Figura umană, supusă unor deformări și reformări fluente, se

supune unor asociații și corespondențe universale, care duc cu gândul la imixtiunea regnurilor în opera unui Franz Marc sau, în urmă cu câteva secole, la formule ale amurgului evului mediu.

În portretele sale, Sava asociază și alternează uneori în lucrări executate în aceeași perioadă, șarja ironică cu grotescul expresiv, umorul truculent cu pateticul disimulat, obiectivitatea lucidă cu subiectivitatea exacerbată, umorul cu rădăcini în creația populară românească cu straniu și sarcasmul de certă filiație expresionistă. Într-un asemenea univers imagistic, creatorul operează prin sacrificii plastice succesive, vizând căutarea adevărului ultim care definește o personalitate, dar o și subsumează unei categorii. Parcurgem în actuala expoziție o uimitoare suită de expresii, surprinse cu o deplină și matură inventivitate de către un artist pentru care prezența în contemporaneitate poartă cu sine angajarea actului valoric, participarea etică dar și luciditatea demiurgică cu care construiește temeiurile unei comedii umane.

DOINA PĂULEANU

IUBIȚI TEATRUL, RADU BOUREANU?

(Urmare din pag. 1)

— Este firesc ca teatrul să fie inclus în „cîmpul literaturii”?

— Numai în acest spațiu poate fi inclus, în cîmpul literaturii, dacă autorul nu-și ia cîmpii. Dacă se menține la nobila intenție a valorii, a datelor care au prilejuit operele teatrale cuprinse în zestrea dramaturgiei universale, opere citabile, opere cu dublu mesaj, acel artistic și etic, care modelează caracterele, inimile, conștiințele. Nu sînt de acord cu făcătorii de teatru, chiar dacă aparent vor să dea impresia că slujesc o idee sau o disciplină.

— Cum ați vedea formula ideală de reactualizare a clasicii?

— Să fie observată păstrarea lor în timbrul și sensurile originare. Pantaloni de hippy și tenișii de sportivi, și acea mentalitate de mișcare bulevardo-sportivă nu adaugă nimic unui „Lear”, cum nici Pieter Brook, cît este el de considerat de făuritor de ultimă expresie de teatru modern, chiar interpretînd clasici, nu adaugă nimic unor piese de Shakespeare, decît o expresie exterioară fondului, culorii epocii, sau climatului specific.

Da, este o falsă problemă această tentativă de modernizare, așa cum o concep regizorii noștri luînd de la unii regizori ai apusului rețete și chiar viziunea și ritmul. Asta nu modernizează ci parafrazează. Este altceva decît clasicii. Modernizarea ar putea consta în respectarea tonusului artistic cu toate datele oferite de autor. Altfel, pot scrie regizorii scenariu după operele clasice numărîndu-le: fantezii pe marginea textelor lui Aristofan, Shakespeare...

A fi preocupat de actualitate, nu înseamnă a anula sau deforma, caricaturiza valorile și adevărul operelor trecutului.

— Ar fi interesant dacă ne-ați spune ceva despre așa-zisa criză a teatrului.

— Mereu s-a vorbit de o criză a teatrului. Mai intens acum cînd, după o perioadă de influență a romanului asupra teatrului, a survenit aceea a cinematografului concurat de televiziune. Timpul și spațiul cinematografic au viciat și unele piese și viziunea regizorală a spectacolului. Actualul nu se poate reda prin artificii scenice, ci prin conținut, prin temperatura spirituală și permanența sentimentelor și atitudinilor omului epocii.

Au fost regizori ca autorul dramatic și regizorul Nicolai Evreinoff care au știut mult înainte, opunînd antipoeziei naturalismului strîmt, imprecizilor obositoare ale simbolismului, o metodă ultra-teatrală, cu o bază de libertate, în care toate mijloacele de redare să fie valabile dacă determină un maximum de teatralitate, adică facilități emotivă, sensibilitate în acord cu intențiile și datele oferite de dramaturg prin operă. „Nu o predominanță a elementelor plastice asupra valorilor ideale. Nu snobism artistic, nu dezinteresarea de fondul teatral, text, dialog, frumusețe interioară a construcției, poeziei, pentru a pune accentul pe mijloacele exterioare (punere în scenă, decor, costum, personalitatea actorilor), mijloace exterioare care au o măsurată importanță, dar o importanță de respins, cînd, parțea, oricît ar fi, oricare ar fi, tinde să hipertrofieze în dauna economiei armonioase a întregului”.

Opera trebuie apărută, drama, comedia, feeria clasicii, de toate aceste moduri teatrale, de interpretare și nu să se exploateze prilejurile și modurile care să supraliciteze asupra modei. Să se dezvolte, spre exemplu, reinviindu-le, cele mai bune tradiții ale teatrului lui Aristofan, privit chiar printr-o oglindă deformantă, dar respectîndu-i intențiile, tonusul artistic, culoarea evului.

O teatralizare a teatrului, conștient reteatralizîndu-se viața.

Este vorba de o criză valorică. Avem spectacole care au succes de public. Dar nu asta constituie adevărata stare a fenomenului. Publicul este împărțit în o categorie care nu înțelege sau din motive cunoscute respinge un teatru de mai alambicată tehnică și substanță, alta care e sătulă de un teatru-formulă manifestă care ar avea misiunea să fie un mod de educare și informare a maselor, care lasă de dorit. Ca treaptă valorică artistică. Nu e nevoie să numesc autorii sau autorul. El este virtual știut. Chiar dacă are un anumit succes de public. Poate fi vorba aici de un eșec al esteticului, ceea ce trădează și eficacitatea servirii unui mesaj social, etic, politic. Ca și la urmărirea altor genuri literare, critica poate fi în dezacord cu publicul. În orice caz critica nu este în măsură, așa cum acționează, cum înregistrează fenomenul spectacol-opera, să fie de mare ajutor, să ghideze publicul. Ades publicul este deasupra criticii, care de altfel, ca și opera literară și opera plastică, este sofisticată, încifrată, cu lexic străin de exprimare a unor adevăruri și exegeze adevărate. Mai sînt și interese de grup, de etc. etc. Bineînțeles că nu sînt, nu se simt vizați contrarii acestor deprinderi.

— Ce părere aveți despre dramaturgia originală?

— Avem multe piese sarbede, confecționate, artificiale. Avem și piese valoroase. Din ambele categorii citez pe Horia Lovinescu, Everac, Anghel, Mirodan etc. și regizori ca Pintilie, Chulei.

— Despre teatrul în versuri?

— Ar părea că versul în teatru este un lucru de domeniul trecutului, că nu mai este posibil să gîndești astfel, să realizezi prin vers o operă teatrală modernă. E o prejudecată generată de impotența de a concepe așa ceva și de a reuși în această disciplină. Dar ne-a arătat acel spectacol, „Umbrelele din Cherboung”, că nu este imposibil să dai atmosferă și viziune modernă prin vers. Apoi ce te faci cu opere geniale ale antichității, cu clasicii dramaturgiei? Da, este greu, fiindcă nu s-a cultivat în generațiile de actori tineri pasiunea pentru vers, tehnica de a-l rosti. Este o problemă cunoscută, mult discutată, dar lăsată în somn.

— Veți mai scrie și traduce teatru?

— Cred că da, în ambele cazuri. Aș vrea să traduc teatru lui Emil Verheeren, chiar de ar fi numai pentru citit. Sigur că este firesc ca poezii să scrie teatru, să gîndească la posibilitatea de a da piese viabile, nu știu prin ce tur de forță și măiestrie spre a acorda timbrul timpului nostru cu timbrul și ritmul versului, ale unui vers vorbit, colorat cu paleta sensurilor moderne.

i. jalea — al. ciucurencu

Inscrisă viguroasă pe coordonatele spiritualității românești, Dobrogea reprezintă, din punctul de vedere al creației plastice, o fascinantă sursă de inspirație pentru artiști de mare valoare, născuți în alte părți dar care s-au simțit atrași profund de peisajul atît de particular al acestor meleaguri, de tipologia umană, de lumina de aici, sau spațiul de unde-și trag obîrșia unii creatori a căror operă rămîne exemplară. Este cazul maestrilor Ion Jalea și Alexandru Ciucurencu, dobrogeni, dintre lucrările cărora citeva zeci au fost reunite, printr-o fericită inspirație, care face cînte organizatorilor „Lunii culturii tulcene”, într-o expoziție deschisă la galeriile „Dacia”. Sculpturile: portrete ca și compozițiile de grup, vădesc statornică preocupare a maestrului Jalea pentru înfățișarea omului în cele mai nobile ipostaze, între care deosebit de frecvent revine ipostaza eroică, ilustrată, de pildă, prin „Avînt”, grup în structura căruia omul își probează forța, hotărîrea, depășirea condiției sale, prin vigoarea cu care stăpînește superbul e lan al cailor. Aceleași categorii i se subsumează celebrul „Arcaș”, în care sugestia forței reținute, degajată de volume demne de marile pilde ale statuarilor elini, este magistral redată. Ca și în alte lucrări, însă (ca „Hercule doborînd centaurul” sau „Lucifer”), spre deosebire de statuile vechilor greci, artistul pune accentul pe discursul interior al personajului, pe frămîntarea sufletească; atitudinile sînt momente ale unui efort, sau consecutiv unui efort. De aici impresia de energie, de dinamism clocotitor, pe care o degajă compozițiile lui Ion Jalea. „Diana” ca și „Victoria” (tors puternic relie-

fat, efort al întregii musculatură într-un gest de supremă înălțare) sînt alte strălucite dovezi ale propensiunii spre eroic, coordonată permanent în opera artistului. Ion Jalea se apleacă la fel de măiestrit și asupra omului aflat în ipostaza muncii obișnuite, restituindu-i adîncă frumusețe morală; „Lăptărele” (replică feminină la „Oameni cu saoi”), grup de rară armonie a ritmului, iscă, în sensibilitatea privitorului, o îndreptățită asociere cu precizia și eleganța muzicii unui Enescu, prin accentele distribuite cu rară știință a echilibrului... Forța introspectivă a maestrului e strălucit ilustrată în portretul secretarului general al partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu, ale cărui dominante sînt energia inepuizabilă, dinamismul. Puternic individualizată, realizată echivalent în genuri diverse, opera sculptorului este o veritabilă sinteză a artei statuare românești; expoziția de la Tulcea constituie, prin caracterul pieselor înfățișate publicului, o remarcabilă „antologie Jalea”. La rîndul lor, pinzele maestrului Alexandru Ciucurencu, prezente în expoziție, au darul de a sintetiza creația acestui mare artist al culorii, reprezentativ pentru evoluția picturii românești de după primul război mondial. În portrete ca și în peisaje, în naturile statice ca și în nuduri, irupe un optimism funciar caracteristic, o adîncă dragoste de viață. Lucrările pictorului sînt expresia unui temperament echilibrat, dotat cu profunde resurse filozofice, cu capacitatea de a întui sensul adînc al comuniunii dintre imagine și culoare. În „Portretul colecționarului M. Weinberg”, detaliile sînt reduse la esență, datele psihice ale personajului fiind însă sugerate în

toată dimensiunea lor caracterologică, dominante fiind elevația intelectuală și puterea de reflecție. Jocul tonurilor, deosebit de calde, este foarte subtil. Cu o paletă relativ restrînsă, artistul schițează un univers sufleteș complex. Compoziția „13 Decembrie 1918”, vrednică a figura în oricare catalog selectiv al picturii românești, este concepută în două registre cromatice distincte; chipurile muncitorilor sînt, am zice, multiplicarea unei fizionomii unice, subliniată în datele sale esențiale, fațete ale unui portret colectiv, trăind prin identitatea și intensitatea sentimentului. În naturile moarte, Alexandru Ciucurencu întreprinde o adevărată operă de re-creare a materiei, a înfățișărilor și formelor acestora, expurgînd-o de prisosuri, esențializînd-o, ajungînd la „duhul lucrurilor”. În „Natură statică” (oale cu pensule, carte, ulcior, bîrdacă — lucrute în tonuri cenușii și albastre în care mînunchiul de pensule concentrează, în galbenul său, un puternic fascic de lumină), elementele sînt integrate într-un ansamblu în care componentele dobîndesc noi valori, o dată puse în relație între ele. „Natură statică cu figurine” precum și „Peisaje cu acoperșuri” reprezintă dovada magistralei științe a folosirii culorii, în toată lărgimea registrului său de nuanțe — în primul caz verdele, în al doilea, roșul. Funcția culorii este pregnant subliniată în pictura maestrului, în relație cu puterea sa de a constitui imagine. Așa cum scria Dan Grigorescu, „Sinteză între vibrația lirică a culorii și ideea descoperită în sensul profund al lucrurilor, pictura lui Ciucurencu se desfășoară în melodii cromatice ample care proslăvesc frumusețea naturii ce ne inconjoară, demnitatea simplă a omului contemporan, dinamismul vieții”.

M. ALEXANDRU

luna culturii tulcene

„Prin tematica și conținutul său, programul manifestărilor organizate în cadrul LUNII CULTURII TULCENE creează cadrul favorabil participării active a cetățenilor la dezbaterile unor probleme economice, social-politice, științifico-tehnice, cultural-educative și artistice, caracteristice etapei pe care o parcurge patria noastră pe drumul făuririi societății socialiste multilateral dezvoltate. În același timp, programul reprezintă o tribună de educație în scopul formării și dezvoltării conștiinței socialiste, al respectării normelor de etică și echitate în lumina sarcinilor Plenarei C.C. al P.C.R. din 3-5 noiembrie 1971 și a indicațiilor secretarului general al Partidului Comunist Român, tovarășul Nicolae Ceaușescu“. Desfășurată sub semnul acestor nobile deziderate înscrise în cuvântul înainte al caietului program, LUNA CULTURII TULCENE s-a încheiat de curând prilejuind un bilanț bogat în fapte și în sugestii pentru edițiile viitoare. Pentru a face cunoscute cititorilor săi cele mai semnificative aspecte ale amplei manifestări, revista TOMIS s-a adresat tovarășului VASILE ȘERBAN, președinte al Comitetului județean de cultură și educație socialistă, invitându-l să răspundă la câteva întrebări privind modul în care mobilurile urmărite și-au găsit o realizare concretă.

— În Tulcea de astăzi, vizitatorul recunoaște cu greu orașul provincial de altădată. Edificiile noi, piețele, spațiile verzi, obiectivele industriale — căroră li s-a adăugat de curând impunătoarea Uzină de aluminiă — compun imaginea unui oraș modern, în plină dezvoltare. De altfel, întregul județ cunoaște un suflu înnoitor. În acest context, ce semnificație are, tovarășe președinte, organizarea LUNII CULTURII TULCENE?

— Fiind concepută într-un asemenea climat de înnoire, de dezvoltare permanentă, Luna culturii tulcene tinde să echivaleze în plan spiritual progresul fără precedent realizat de județul nostru în economie. Totodată, acțiunile culturale urmăresc să sprijine prin mijloace specifice activitatea economică, răspundând în rindurile oamenilor muncii, alături de cele mai înalte idei social-politice și cultural-educative, diverse cunoștințe științifice și tehnice, indispensabile omului modern, cu o personalitate multilaterală. Noutatea manifestării constă, pe de altă parte, și în faptul că Luna culturii tulcene se află anul acesta la prima ediție, având, prin urmare, un caracter inaugural. Sintem incredințați că entuziasmul propriu începutului se va menține și în viitor, pentru

a transforma debutul de acum în actul de naștere al unei tradiții.

— Având în vedere complexitatea acțiunilor culturale ca și ritmul intens în care acestea s-au desfășurat pe parcursul a nu mai puțin de treizeci de zile, cum a reușit Comitetul de cultură și educație socialistă să răspundă problemelor extrem de numeroase pe care, desigur, le-a ridicat o asemenea manifestare?

— Luna culturii tulcene a fost organizată de Comitetul de cultură și educație socialistă sub îndrumarea directă a biroului Comitetului județean de partid. Acest sprijin a reprezentat o contribuție decisivă la buna desfășurare a programului. Adevărat animator, tovarășul Teodor Coman, prim-secretar al Comitetului județean Tulcea al P.C.R., a participat personal la cele mai importante manifestări, începând cu deschiderea festivă la care a rostit cuvântul inaugural și continuând cu înținirea dintre secretariatul Comitetului județean de partid și reprezentanții cei mai de seamă ai Tulcei în știința și cultura românească, ca și cu vernisajele unor valoroase expoziții de artă plastică: Jalea, Ciucurencu și Omega constructorilor Uzinei de aluminiă — aceasta din urmă realizată de Cenaclul tulcean al Uniunii Artiștilor Plastici. Tovarășul Ion Gheorghe, secretarul secției de propagandă a Comitetului județean de partid, a participat, de asemenea, nemijlocit la traducerea în fapte a programului de acțiuni, susținând, printre altele, în orașul

Măcin, o dezbateră cu tema **Forme și metode ale propagandei de partid, ale muncii politice și cultural-educative de masă, pentru educarea oamenilor muncii în spiritul eticii și echității socialiste**. De altfel, întreg activul biroului Comitetului județean de partid și-a angajat forțele în organizarea și desfășurarea Lunii culturii tulcene.

La stabilirea și realizarea ansamblului de manifestări și-a dat, totodată, concursul diferitelor foruri cu atribuții educaționale.

— În concepția actuală, cultura de masă reprezintă o activitate sistematică, bazată pe o bună cunoaștere a metodelor și procedeele caracteristice muncii pe tărâm cultural și obștești și orientată ferm spre atingerea unor idealuri umanist-socialiste clar definite. În această ordine de idei, care sînt principiile care au ghidat organizarea LUNII CULTURII TULCENE și cum s-au reflectat ele în acțiunile de zi cu zi?

— Sarcina pe care ne-am asumat-o cu prioritate a fost să dăm complexului de manifestări culturale un profund caracter de masă. În acest sens, ne-am străduit să deplasăm locul de desfășurare a acțiunilor de la centrul de județ spre comune, pentru ca toți oamenii muncii de pe teritoriul județului să beneficieze de influența instructivă și educativă a Lunii culturii tulcene. Am reușit astfel ca cele aproape 150 de manifestări incluse în program să se desfășoare în 70 de localități din județ. În mod special, în localitățile mai înde-

părtate de municipiu, în satele și comunele din deltă în care evenimentele culturale se produc mai rar, au fost invitate personalități cunoscute ale științei și artei românești, pentru a participa la dialoguri directe cu oamenii locului. Astfel, în comuna Dorobanțu, prozatorul Ion Hobana, secretar al Uniunii Scriitorilor, a inițiat un dialog cu publicul cititor în legătură cu **Tineretul și literatura științifico-fantastică**, în Izvoarele și în Mîrcea Vodă membrii cenaclului literar „Panaia Cerna“ din Tulcea au realizat un **Moment poetic** și o seară de lecturi **Tinere condeie**, la Valea Nucarilor cititorii s-au înținut cu redactorii de la editura Univers pentru a purta, sub deviza **Cartea — prieten intim și sfătuitor**, o discuție privind activitatea editorială, la Isaccea, scriitorul și gazetarul Nicuță Tănase a vorbit despre **Actul de acuzare al opiniei publice** ș.a.m.d.

Din exemplele enumerate reiese și un alt obiectiv pe care l-am urmărit cu consecvență: varietatea manifestărilor și, totodată, convergența lor spre un scop unic — ridicarea nivelului ideologic, cultural și științific al maselor de oameni ai muncii. Alături de invitați, la realizarea acțiunilor au participat și oameni de cultură din județ, care cunosc îndeaproape problemele cu specific local. Am urmărit, de asemenea, ca dezbaterile, simpoziioanele, conferințele și spectacolele prilejuite de Luna culturii tulcene să aibă caracterul de unicate. Foarte rar o mani-

festare a fost programată de două ori. În modul acesta am evitat formalismul care mai persistă uneori în activitatea culturală de masă.

— Ce „premieri“ și ce manifestări mai deosebite s-au bucurat în mod special de atenția publicului tulcean?

— Un real răsunet a avut înținirea secretariatului Comitetului județean de partid cu reprezentanți de seamă ai Tulcei în știința și cultura românească. Profesorii universitari Nicolae și Constantin Dinculescu, artiștii plasticieni Ion Jalea, Alexandru Ciucurencu, Constantin Calafeteanu și Albert Poch, compozitorul și folcloristul Ludovic Paceag, lingvistul Mioara Avram, geologul Vasile Bacalu și scriitorul Traian Coșovei — fii ai județului Tulcea — au fost, mai mult decit simpli spectatori, participanți entuziaști la manifestările culturale organizate în județul lor natal.

O înținire similară, care a coincis cu **Sărbătorea cușului cireselor**, a avut loc la Greci. Cei aproape o sută de „fii ai satului“, după evocările firești în asemenea împrejurări, s-au angajat să contribuie concret la înfrumusețarea localității în care s-au născut procurind puieți pentru împăduriri, oferind proiecte de îndiguiri împotriva inundațiilor ș.a.m.d.

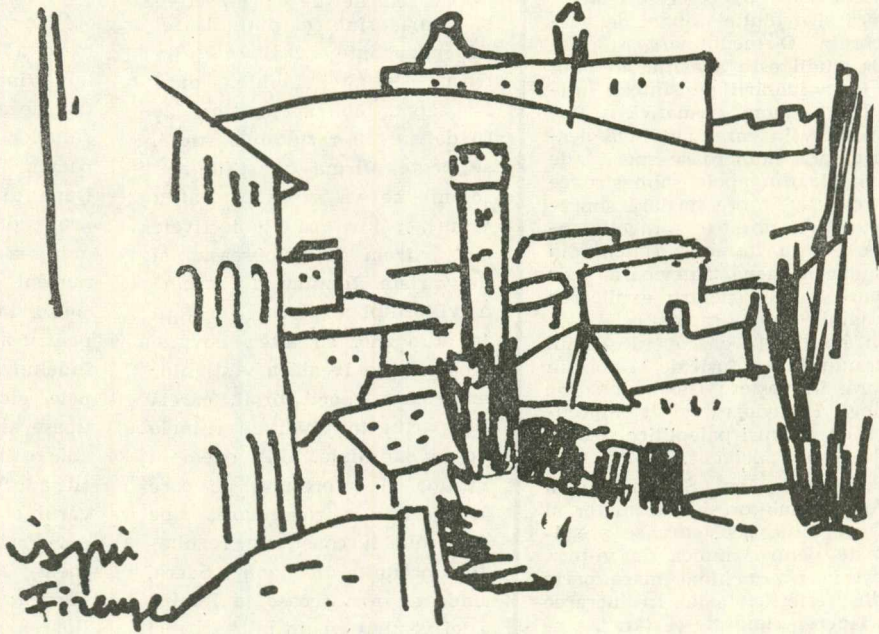
În ziua de 10 iunie, la Tulcea s-a desfășurat și prima ediție a **Festivalului artiștilor amatori** pe care, de asemenea, dorim să-l tradiționalizăm. Aproape 3.000 de artiști amatori au defilat pe străzile municipiului oferind privitorilor o însoită și multicoloră paradă a costumelelor populare. În seara aceleiași zile, în diferite locuri ale orașului, tinerii au participat la un carnaval al lor, care le-a pus în valoare fantezia și elanul specific virstei.

De un deosebit succes s-au bucurat galele filmelor **Ciprian Porumbescu** și **Aventurile lui Babușcă**, susținute în prezența realizatorilor. Babadag și Jurilovca — localitățile care au găzduit galele — au făcut cunoștință pentru prima oară în istoria lor, cu asemenea manifestări.

Pentru a rezuma, noi considerăm că Luna culturii tulcene reprezintă în ansamblu o vastă „premieră“ pe care ne vom strădui să nu o transformăm într-un „spectacol“ obișnuit în edițiile viitoare. Valorificând experiența acumulată în acest an, vom face totul ca în viitor festivalul cultural al județului să aibă o și mai mare prospectivă pentru a contribui tot mai eficient la educarea maselor populare, la formarea omului nou, emancipat și multilateral.

ȘT. ALEXIANU

EUGEN ISPIR

Florența

școala

O SESIUNE ȘTIINȚIFICĂ A ELEVILOR

La jumătatea lui iunie, odată cu încheierea anului școlar, a avut loc tradiționala, de pe acum, sesiune științifică a elevilor din liceul nostru. Tema acestei sesiuni: „Cercetarea pedagogică și pregătirea viitorilor educatori“ a concentrat strădaniile unui mare număr de elevi din toți anii de studiu. Față de sesiunea precedentă, la aceasta, sfera problemelor abordate a crescut, unghiurile de interpretare au fost mai personale, altfel spus s-a obținut o mai mare varietate a lucrărilor și referatelor, multe dintre acestea având un pronunțat caracter de originalitate. La eforturile depuse de elevi pentru acumularea cunoștințelor s-au adăugat, astfel, cele de cercetare și interpretare efectuate în cadrul cercurilor de studii pe obiecte, cele 36 de lucrări susținute fiind tot atâtea dovezi de muncă sistematică, de dezvoltare a aptitudinilor creatoare. Deschizând sesiunea, prof. Horea Suciu — directorul liceului — a subliniat contribuția cadrelor didactice în orientarea elevilor, în organizarea activității lor științifice, „rolul pe care l-au jucat cadrele didactice prin asistența asigurată și îndrumările date celor ce au simțit această sete, pe care noi i-am văzut capabili să ofere prin lucrări personale preocupări cu valențe de cercetare.“ Ca un fapt deosebit trebuie să subliniem că actuala sesiune a constituit și un schimb de experiență cu licee de același profil din țară, prin elevii și profesorii invitați de la Liceul pedagogic de educație din București, de la liceele pedagogice din Cluj, Craiova, Bacău, Ploiești, Brașov, Tulcea și Slobozia. De un viu interes s-au bucurat cele două mese rotunde susținute de elevi în cadrul sesiunii „Anul revoluționar 1848 și gândirea pedagogică“ (coordonator, prof. Cornelia Timirgazin) la care au participat elevii din anii V, Vasilica Petre, Irina Purice, Daniela Drăgan, Cecilia Petcu

ș.a. — și „Educația moral-politică și cetățenească a copiilor“ (coordonator, prof. Livia Popescu), la care au participat elevi fruntași din anii III-IV. Referatele și comunicările, bazate pe ilustrații audio-vizuale, pe documente, exemplificări etc. și urmate de discuții s-au desfășurat în 6 secții: literatură română, folclor, psihopedagogie și istoria pedagogiei, tehnologia procesului de învățământ, filosofie, educația estetică și pregătirea culturală. Fiecare sală aparținând unei secții a fost special amenajată cu materialele expositive necesare (fotomontaje, pliante, grafice, tabele etc.) și mijloacele audio-vizuale respective. Astfel, în cadrul secției de folclor, sala a fost decorată cu costume populare, iar temele au fost ilustrate prin recitări și piese solistice interpretate de elevele școlii prin discuri etc. Deosebit de interesante au fost, prin îneditul autenticității și farmecul lor, ilustrațiile de folclor oltenesc sau dobrogean (și, în

cadrul acestuia, de cîntec aromân), la care și-au adus contribuția elevele Lucreția Pătrășcoiu, Elena Frangu și altele, îndrumate fiind de profesorii Nicolae Chimirea, Olga Dușu și Arsaluiz Gurău. Un pronunțat caracter științific de cercetare, ca și o bună ilustrare au avut și materialele prezentate în cadrul secției psihopedagogice: „Unele aspecte ale studierii particularităților școlare mic“ (N. Chiforeanu, anul V-B), „Încercări de investigație psihologică a inteligenței la școlarii mici“ (Maria Popa, anul IV-A), „Metode aplicate în studiul grupurilor școlare“ (Constantina Nistor, anul V-B), sub îndrumarea profesoarelor Viorica Dinescu, Cristina Georgescu ș.a. Între lucrările al căror conținut și prezentare au suscitad de asemenea un interes deosebit consemnăm: „Matematica și poezia lui Ion Barbu“ (eleva V. Opreșan, anul IV-B), „Izvoarele folclorice în teatrul lui Lucian Blaga“ (Stela Podlog, anul IV-C), „Necesitatea albumului în desfășurarea lecțiilor cu conținut istoric la clasele mici“ (Osman Manie, anul V-B), „Concepția ontogenetică a lui Dimitrie

Cantemir“ (Elena Cristea, anul V-B, coordonator fiind prof. Dumitru Păcuraru), „Monografia școlii satești din Pecineaga, județul Constanța“ (Mioara Vilcu, anul IV-D) ș.a. Plăcute și instructive s-au dovedit, în cadrul secției de educație estetică și pregătire culturală, demonstrația „Teatrul de păpuși și valoarea sa educativă“ (realizată de talentata elevă Elena Manolache, cu concursul profesoarei pensionare Ecaterina Bohan, inițiatora cercului de păpuși din școală) și comunicarea „Viața cultural-artistă a liceului nostru“ (eleva Draga Șendruc), un adevărat istoric al școlii, de la înființarea sa în 1881 și pînă azi. Desigur, varietatea lucrărilor sesiunii nu poate fi cuprinsă în totalitate în spațiul rezervat acestui articol. Se cuvine să mulțumim oaspeților noștri pentru aprecierile și sugestiile primite, opiniile generoase ale acestor cadre didactice de la celelalte licee pedagogice fiindu-ne un ajutor în organizarea viitoare ediții a sesiunii științifice a elevilor.

CORNELIA TIMIRGAZIN

La 10 iulie 1973 se împlinesc 100 de ani de la nașterea unui mare om de știință și cultură, profesorul Ion Simionescu. Fiu de țaran cu modeste posibilități materiale are nenorocirea să-și piardă de timpuriu părinții, fiind crescut de bunica lui, care se ocupă cu părintească iubire de educația și instrucția sa.

Inclinațiile, pasiunea sa pentru cunoașterea și înțelegerea naturii îl determină pe tânărul de 18 ani ca după obținerea bacalaureatului la liceul din Botoșani, să se înscrie la Facultatea de Științe a Universității din Iași. Aici, urmează, printre altele, cursurile de chimie ale profesorului Petre Poni, precum și cele ale cunoscutului geolog Grigore Cobălcescu, personalitatea spirituală a lui Ion Simionescu începând să se realizeze după aceste modele ilustre. În 1894 — maturitatea și pregătirea sa îi dau posibilitatea să obțină prin concurs o bursă a Academiei Române pentru stu-

fică din 1897 și pînă la ultima, apărută în 1943, Ion Simionescu a dat luminii tiparului 98 de publicații, dintre care peste 70 sînt lucrări originale de geologie și în special de paleontologie, apărute atît în revistele de specialitate din țară, cit și din străinătate.

Primele sale cercetări sînt consacrate faunei mezozoice din bazinul Dimbovicioarei, lucrare în care este pe larg abordată și geologia acestui bazin. De altfel partea de geologie a lucrării îi aduce și titlul de doctor. Publică apoi un prim ciclu de lucrări intitulate „Studii geologice și paleontologice în Carpații Sudici”. Le urmează un studiu amănunțit privind paleofauna de la Ormeniș-Transilvania și un altul foarte amplu, asupra podișului Moldovei, unde descoperă un gen nou de pești fosili, Krambergeria, precum și câteva specii de asemenea noi pentru știință.

Activitatea științifică a prof. Ion Simionescu este legată și

D. M. PIPPIDI DESPRE

arheologia dobrogeană

Cercetările arheologice în Dobrogea, efectuate atît de specialiștii muzeului de resort din Constanța cit și de colective ale Institutului de arheologie al Academiei, au cunoscut în ultimii ani o amploare fără precedent. La Histria ca și la Adamclisi, săpăturile au scos la lumina zilei vestigii de mare însemnătate pentru studiul trecutului îndepărtat al acestei provincii, piese de inestimabilă valoare sub multiple raporturi. Pe de altă parte, discuțiile privind conservarea și valorificarea muzeală a acestui patrimoniu au intrat într-o fază „de decizie concretă”, ca să spunem așa, într-o etapă premergătoare realizării unor edificii menite să ușureze publicului larg — români sau turiști din străinătate — într-un chip mult mai marcat decît pînă acum, contactul cu aceste valori de cultură cu care, pe bună dreptate, se mîndrește nu numai Dobrogea ci și întreaga țară. În legătură cu problemele curente ale arheologiei dobrogene, i-am solicitat profesorului univ. dr. docent D. M. Pippidi, directorul Institutului de arheologie al Academiei, un interviu, la care domnia sa a răspuns cu desăvîrșită amabilitate.

— Ca director al șantierului de la Histria și reputat specialist în istoria antică a Dobrogei, care credeți că sînt perspectivele cercetărilor pe care le veți întreprinde în următorii ani în cetatea amintită?

— Cercetările de perspectivă la Histria sînt cel puțin la fel de importante ca și cele din trecut. Cu alte cuvinte, dacă s-a săpat, pînă acum, timp de 60 de ani cu rezultatele știute, se poate afirma că și de-aici înainte se va săpa tot atîta vreme, pentru că obiectivele sînt extrem de numeroase și de variate. Rămîne o sarcină a viitorului explorarea cetății în adîncime, cu alte cuvinte scoaterea la iveală a vestigiilor anterioare epocii tîrzii, căreia îi aparțin în totalitate ruinele de la suprafață. Un exemplu grăitor al interesului pe care îl prezintă prospectarea pe verticală îl constituie rezultatele obținute în Zona Sacră, unde au fost scoase la lumina zilei vestigii cu un mileniu mai vechi decît cele care se văd peste tot în restul cetății. Este vorba de cele trei temple degajate: al lui Zeus Polyos, al Marelui zeu și al Afroditei. În afara cetății tîrzii, rămîne încă de explorat o bună parte din platoul situat la vestul cetății.

Și mai departe, tot spre vest, în necropola tumulară, sute de mibile funerare așteaptă să fie cercetate așa cum, de curînd, citeva au fost studiate, cu importante rezultate, de către Petre Alexandrescu. Pentru anii imediat următori, ne propunem să continuăm săpăturile din Zona Sacră, să isprăvim cercetarea complexului termal de epocă romană din afara marii incinte, în sfîrșit — să ducem mai departe degajarea celei mai vechi incinte cunoscute pînă azi la Histria, așa-numită „arhaică”, din care crîmpele importante au fost identificate și degajate în ultimele două campanii.

— Care este punctul dv. de vedere în legătură cu restaurarea, conservarea și valorificarea muzeistică a Monumentului Triumfal de la Adamclisi, în special, și a cetăților Histria și Adamclisi?

— Consider că era timpul să se treacă la măsuri energice în direcția conservării și punerii în valoare a unor obiective arheologice dintre cele mai importante de pe tot teritoriul României. Altfel, exista riscul de a le vedea supuse degradării. Nevoia acestor măsuri a fost, de altfel, înțeleasă de cele mai înalte foruri de partid și de stat, care au susținut și susțin cu fonduri însemnate lucrările începute de cîțiva ani și care continuă în ritm accelerat. La Adamclisi e vorba, pe de o parte, de găsirea soluției optime pentru punerea în valoare a resturilor Monumentului Triumfal și, totodată, pentru degajarea și restaurarea ruinelor municipiului Tropaeum Traiani.

După discuții între specialiști, prelungite timp de mai mulți ani, s-a ajuns la hotărîrea ca nucleul Marelui Trofeu să fie consolidat și în parte restaurat, pentru a i se asigura o cît mai îndelungă dăinuire, iar metopele, elementele cele mai prețioase ale monumentului, să fie adăpostite și expuse, în condiții adecvate, într-un muzeu a cărui construcție stă să înceapă. Problema se pune în termeni asemănători și pentru Histria: pe de o parte, consolidarea ruinelor tîrzii care riscă să se piardă (și mă gîndesc, în primul rînd, la marea incintă ridicată după distrugerea cetății de către goți, în sec. III), iar pe de altă parte — expunerea, în condiții mai potrivite, a multelor vestigii epigrafice, sculpturale, de ar-

hitectură etc. scoase la iveală de-a lungul anilor de săpături. Și aici lucrurile progresaază, de la un timp, într-un ritm multumitor. Aproape toată latura de vest a incintei tîrzii a fost consolidată; lucrări similare se întreprind și la incinta de epocă romană timpurie ca și în interiorul cetății. În afară de aceasta, se așteaptă ca și la Histria să înceapă, chiar în vara aceasta, lucrările de construire a unui muzeu demn de dimensiunile și importanța acestui obiectiv arheologic. Cele mai importante complexe de ruine din Dobrogea intră așadar într-o nouă fază a milenarei lor existențe. Sper să trăiesc destul ca să văd realizate aceste lucrări și ca să am satisfacția de a fi contribuit, fie și într-o mică măsură, la aducerea lor la îndeplinire...

— Ce impresie aveți despre Muzeul de arheologie din Constanța și ce credeți despre colaborarea colectivului său cu arheologii de la institutul pe care-l conduceți?

— Găsesc că muzeul din Constanța este unul dintre cele mai frumoase și mai bine organizate din țară; este deosebit de interesant prin valorile aflate aici; pe de altă parte, apreciez colectivul său drept foarte activ și inimos. Colaborarea sa cu Institutul de arheologie al Academiei există de mulți ani și se adîncește în permanență. Lucrăm în comun pe cel puțin două mari șantiere dobrogene — la Histria și Adamclisi. Conlucrarea s-a vădit și în alte acțiuni: expoziții permanente sau ocazionale, participarea unor arheologi ai institutului la sesiunile anuale ale muzeului și la organizarea unor manifestări internaționale de mare prestanță, cum a fost Congresul Limesului sau cum va fi Congresul internațional de epigrafie greacă și romană. Colaborarea noastră în volumul „Pontica” ca și, în viitor, a arheologilor constănțeni la elaborarea unor lucrări de interes național (ca, de pildă, „Corpus signorum Imperii Romani” — avînd ca subiect statuile din întregul Imperiu Roman, lucrare alcătuită sub îndrumarea unui comitet internațional, materialele din România fiind reprezentate prin fascicule elaborate la București, Constanța și Cluj) este încă o dovadă a muncii fructuoase duse în comun.

OV. MĂREȘ

PROFESORUL ION SIMIONESCU

diul geologiei la Viena, domeniul către care se simțea puternic atras. La Universitatea din Viena, la școala marilor savanți Suess, Woegen, Tschermak, Penck etc. își desăvîrșește studiile de geologie și paleontologie, obținînd în 1898 titlul de doctor. Apoi, mai bine de un an de zile lucrează la Universitatea din Grenoble, în laboratorul cunoscutului profesor Kilian, publicînd un amplu studiu asupra amoniților cretacici. Întors în țară în anul 1900, la vîrsta de numai 27 de ani, este numit profesor suplinitor la Catedra de geologie și paleontologie a Universității din Iași, iar după cîțiva ani profesor definitiv. Din acest moment începe neobosită sa activitate pe teren didactic, științific și cultural, desfășurată timp de peste 40 de ani. Stima și autoritatea de care se bucura printre colegii săi din întreaga țară și din străinătate au fost onorate prin alegerea sa ca rector al celei mai vechi universități din țară. În 1929 este chemat și numit profesor la aceeași catedră a Universității din București unde lucrează cu rivnă și abnegație pînă în anul 1941, cînd a fost pensionat.

Apreciindu-se înaltele calități, ilustrate cu atîta pregnanță pe tărîm științific și cultural, Academia Română îl alege încă din anul 1911 printre membrii ei activi; și ca o dovadă înaltă a stimei și respectului de care se bucura, prof. Ion Simionescu este ales în anul 1941 președintele Academiei Române, supremă încoronare a unei laborioase activități curmate brusc de o moarte nemiloasă în 7 ianuarie 1944.

De la prima sa scriere științifică

de cercetarea vieții trecute de pe pămîntul Dobrogei. Al 2-lea ciclu de lucrări intitulat „Studii geologice și paleontologia în Dobrogea” în care face cunoscută bogata și variată faună triasică și jurasică a acestei regiuni, rămîne ca un studiu clasic în literatura științifică, un model, prin înalta sa finută. Ultimii 15 ani din activitatea științifică îi consacră în special studiului mamiferelor fosile din perioadele pliocenă și cuaternară și evoluției faunei de vertebrate. O incununare a acestor studii este apariția, în anul 1940, a lucrării de sinteză intitulată „Fauna sarmatică a României”, în care, pe lîngă descrierea a numeroase specii de animale din apele salmastre ce acopereau în era terțiară suprafața țării noastre, atrage atenția asupra formelor relicte din fauna neogenă anterioară, de mare valoare pentru explicarea originii faunei sarmatice. În anul 1942 descoperă primul craniu de om fosil de la noi din țară, în peștera Cioclovina de lîngă Hunedoara, găsit împreună cu silexuri paleolitice și oase de Ursus spelaeus.

Profesorul Ion Simionescu a fost un iubitor și îndrumător al tîneretului, „cel care se pregătește pentru munca de viitor”, căruia i-a închinat mare parte din scrierile sale. În lucrarea „Tinere, cunoaște-ți țara”, se adresa tîneretului cu aceste cuvinte: „A fi bun român înseamnă a-ți cunoaște țara, nevoile, aspirațiile ei, a o iubi cu adevărat și a te pune în concordanță cu ele, prin gînd și fapte zilnice, chiar dacă s-ar cere sacrificii individuale.”

ADRIAN BAVARU

tomis — sinonimul abundenței și bunului gust

Inaugurările, momentele solemne ale începutului aduc întrucîva cu punctele inițiale ale lungilor peripluri, așteptate cu încîntare și uimire. Cel mai tînăr și mai puternic vlăs-

tar al comerțului constănțean, super-magazinul „Tomis”, și-a început duminică, 1 iulie, o dată cu ceremonia inaugurală, periplul în timp, o „călătorie” a mărfurilor celor mai diverse

către cumpărătorii încîntați de asemenea varietate, de farmecul tabloului compozit, multicolor pe care-l oferă articolele, etalate în perimetrul marii clădiri spre desfătarea simțului estetic și-a bunului gust. Nu exagerăm într-un nimic afirmînd că acest magazin își transcendea funcția pur comercială, fiind întîi și întîi o demonstrație vie a puterii industriei românești de bunuri de larg consum. Ici întîlnești rochiile de vară, vaporoză, ușoare ca briza, albe, roșii, albastre, în nuanțele care amintesc de strania frumusețe a mării calme: dincolo, costumele bărbătești tăiate după ultimul jurnal, cu revere late, cu revere înguste, sobre, pentru seară sau din stoffele în țesătură policromă destinate grupelor de vîrstă foarte tinere; un etaj întreg este destinat prezentării aparaturii electro-casnice, de la frigiderul în stare să realizeze, în mijlocul caniculei, un minuscul Pol Nord, și pînă la lampadarele care te îmbie la odihnitoare lectură de ceasuri tîrzii. Dar poate că nicîieri ochiul nu este mai desfătător decît în fața covoarelor, adevărate poeme coloristice, țesute din nuanțele stînte ale tutunului, din fața verde-întunecată a măslinei, din albastrul greu de cobalt, din purpură și griu, din carmin și stînjenei; o lume de culori care amintește de fastul linurilor de Tabriz și de Ispahan, de universul iscusit colorat al basmelor Orientului.

...De-abia acum, cînd încerc să-mi pun pe hîrtie impresiile iscate de o prea rapidă trecere prin magazinul cel nou al Constanței, îmi dau seama cît e de dificilă o asemenea relatare. Căci nu e deloc ușor să-l introduci pe lector în lumea aceasta ordonată după legile stricte ale esteticii comerciale, printre care legi cea a fanteziei diversificatoare și a bunului-gust este fundamentală; nu e deloc ușor să-l faci să simtă bogăția miraculoasă a articolelor, cu miile, de la ac și ată și pînă la licorile care-ți fac cu ochiul la bar; să-l faci să simtă grija pentru client, exprimată în tot și în toate, de la zîmbetul vînzătoarelor și pînă la escaladoarele care-și fac perpetua cursă între etaje. Încît rîndurile acestea n-au alt rost decît de a-l invita pe cititor să vină el însuși în magazin, să vadă cu ochii lui, să se bucure de calitatea, numărul și diversitatea mărfurilor care îl așteaptă în această adevărată expoziție a calității și abundenței.

A. MARINESCU

În ultima vreme, cercetările în cimpul ideilor estetice ca și cele de estetică aplicată s-au înmulțit, datorită strădaniilor unei pleiade valoroase de esteticieni români, între care am numi pe Gheorghe Achiței, Marcel Breazu, Ion Ianoși, Ion Pascadi, pe esteticianul clujean Liviu Rusu, Gheorghe Stroia și alții. O analiză a problemelor abordate ne arată atât varietatea, registrul larg al acestora, cât și direcțiile de cercetare. Ceea ce trebuie să subliniem este efortul esteticienilor noștri de a realiza o estetică marxist-leninistă, care să răspundă cerințelor actuale, să contribuie la înțelegerea fenomenelor estetice, la receptarea artelor contemporane. În acest sens, după **Dicționarul de estetică generală** (cu toate lacunele unei asemenea întreprinderi), un tratat de estetică ar constitui o lucrare necesară, pe care o așteptăm ca pe un rezultat firesc al strădaniilor de până acum. O altă direcție de cercetare o constituie istoria esteticii, în speță a ideilor estetice la noi. Cercetărilor mai vechi întreprinse de Tudor Vianu, N. Bagdasar, Al. Dima sau R. Vulcănescu, li s-au adăugat, în acești ani, investigațiile susținute ale lui Ion Iliescu, Ion Pascadi, Ignat Bociort și alții. Prima lucrare mai amplă nu a întârziat să apară; este vorba de studiul lui Ion Iliescu **Geneza ideilor estetice în cultura românească**, cu care a debutat editura Facla din Timișoara. Ion Iliescu nu este la prima lucrare de acest gen. O primă sinteză a incursiunilor sale istoriografice se intitula **Incepăturile gândirii estetice în cultura românească**, E.d.p., 1968. Se înțelege că lucrarea care urmează să o discutăm nu este doar o reluare mai amplă și mai amănunțită a primei încercări, ci și propunerea unui sistem de abordare a problematicei, de periodizare a istoriei esteticii românești. Ceea ce impresionează de la început este bogatul aparat critic al lucrării. Autorul ne trimite în text, în subsolul paginilor și în fișele de la finele cărții la sursele cele mai vari, de la calendarele vechi la dicționare, de la crestomații la articolele răspindite prin periodice. Nimic nu pare a fi fost scăpat din vedere, nici manuscrisele sau scrisorile, întregul eșafodaj al documentării (și al analizei) atestă o rigoare, o grijă a preciziei, o scrupulozitate am zice exemplară. Dintr-un rezumat în câteva limbi de circulație dat la sfârșitul cărții, aflăm că această lucrare este prima dintr-o serie de patru volume. Ea răspunde cerințelor actuale de punere în valoare a moștenirii estetice în cultura românească. Cartea tratează geneza, principalele etape și profilul esteticii românești începând cu secolul al XVI-lea până în prima jumătate a secolului al XIX-lea inclusiv. Autorul nu consideră istoria esteticii doar ca o succesiune de doctrine mai mult sau mai puțin închegate. El pornește de la izvoare, este interesat să descrie geneza ideilor estetice, de la cele implicate în reflecțiile creațiilor populare („estetica bunului simț”), la atitudinile estetice manifestate fie și latent în operele laice (la cronicari, bunăoară). Faptul că judecățile de valoare propriuzestice apar în cultura românească abia în prima jumătate a secolului al XIX-lea, spune autorul, „nu ne împiedică să cunoaștem și preistoria esteticii, să cercetăm, cu migală, înaintarea ideilor de la estetica spontană și implicată către estetica explicită și elaborată în sistem” (p. 226). Creațiile populare, mai ales acele nestemate ale gândirii populare care sînt proverbele, formează „un adevărat cod și un credo estetic”. Sînt depistate afirmații despre înfrumusețarea limbii, despre plăcut și frumos,

despre aspectul grafic al textelor scrise, despre aranjarea discursurilor etc., în tipăriurile vechi. Sînt analizate noțiuni și idei estetice formulate în scrierile lui Dosoftei, în învățăturile lui Neagoe Basarab, în cronicile lui Miron Costin, Constantin Cantacuzino etc. O analiză minuțioasă face autorul operei lui Dimitrie Cantemir, interesat să depisteze (în **Istoria ieroglifică, în Divanul...** etc.) nu numai atitudinile, dar și ideile, terminologia chiar pe care o introduce vestitul cărturar în cimpul esteticii. Un spațiu larg acordă autorul ideilor esteticii formulate de reprezentanții Școlii Ardelene. Samuil Micu este văzut ca „un mesager al spiritului filozofic ro-

O istorie a esteticii românești

mănesc din secolul al XVIII-lea”, ce continuă traiectoria cugetării noastre începută de Dimitrie Cantemir și îl precede pe Simion Bărnuțiu pe o cale care duce la Vasile Conta. Este evidențiată contribuția lui S. Micu la dezvoltarea gândirii și a terminologiei filozofice românești (în speță, a celei estetice). Ion Budai-Deleanu, Samuil Micu, Dinicu Golescu, I. Molnar-Piuaru etc. reprezintă o a treia etapă a dezvoltării logice și istorice a esteticii, etapă în care apar „primele elemente ale teoriei explicite, spuse conștient”. Căci: „fiind poetică, retorică, critică, stilistică, filozofie etc., meditația estetică

a devenit treptat estetică (s.n., p. 288). O a patra etapă, analizată în ultimul capitol al lucrării, este cea a sistematizării teoriei în forma doctrinei. Această etapă corespunde în timp cu generația pașoptistă. În această perioadă „conștiința estetică a trecut la stadiul teoretizării” propriu-zise, a teoriei „ca mijloc de luminare, explicare și orientare a creației artistice, a activității cultural-sociale în general. Treptat, de la caracterul de popularizare entuziasă (B. P. Mumuleanu, Gh. Asachi, I. E. Rădulescu, C. Barițiu, A. Mureșan) s-a trecut la cel de expunere sistematică, în care doctrina prinde un anumit contur (prelegerile lui Iuliu Barasch, cursul de **Estetică** al lui Simion Bărnuțiu, studiile ample semnate de Th. Aman, Al. Odobescu, Radu Ionescu)”. Cum era și firesc, un subcapitol este consacrat **Esteticii** lui Simion Bărnuțiu, primul curs de estetică apărut la noi, superior în multe privințe traducerii făcute de Timotei Cipariu după Krug.

O trăsătură principală a lucrării lui Ion Iliescu constă în sublinierea continuității de aspirații și tendințe a cărturarilor noștri de-a lungul secolelor, în afirmarea tradițiilor luminoase ale culturii românești. Descrierea evoluției ideilor estetice în cultura noastră este astfel integrată spațiului spiritual și perspectivei social-istorice. Autorul analizează atent apariția și dezvoltarea unor concepte ca originalitatea, specificul național și caracterul popular al creației artistice. Sînt delimitate principalele curente: clasicism și luminism, romantism și realism, sînt reliefate elementele lor distinctive, interferența acestora, rolul lor activ în cultură. Cu o bogată informație, cu un stil limpede, cursiv, lucrarea se dovedește nu numai un instrument util pentru specialiști, dar și o lectură interesantă.

OCTAVIAN GEORGESCU

PERJAN

Perjan a fost un nume în Dobrogea deceniilor trecute. Sînt puțini acei, mai ales în lumea satelor, care să nu știe de Perjan, să nu-l fi văzut și mai ales să nu fi ris din toată inima la scenetele cu Vasilache și Marioara pe care le juca după perdea. Acei din Cernavodă îl cunosc bine pentru că era de-al lor; aici își avea **panarama** în care se arătau lumii, la panair și în alte zile, Vasilache și Marioara, celebrele păpuși care sînt cele mai vechi personaje ale teatrului nostru de început, ale teatrului micului popor, cum îl numește Vasile Alecsandri. Cîteva luni din an, Perjan juca păpușile în baraca sa din Cernavodă, apoi, îl apuca dorul de ducă. Îl pune pe Vasilache și pe Marioara și alte păpuși într-o papornită și pleca în Dobrogea, fără țintă, după cum îi ieșea înainte o căruță care să-l ia. Perjan umbra din sat în sat, și-l juca pe Vasilache și Marioara după perdea, pițigăindu-și sau îngrășăindu-și vocea, fie într-o sală de clasă, fie la cămin — dacă era — fie într-o odaie la un han părăsit sau la cafenea. Nu avea nevoie de mult loc ca să-i joace pe cei doi eroi populari. Perjan, ca și torbașii, stîrnea satul. Și astăzi mulți mai au

încă în urechi strigătele copiilor cînd îl vedeau pe Perjan coborînd din căruță: A venit Perjan! Au venit păpușile! Bucuria era a tuturor, și a celor mici și a ălor mari. Toți rideau de scenele, de altfel clasice, de amor sau domestice dintre Vasilache și Marioara. Rideau din toată inima pentru că Perjan, care era și autorul acestor scenete nu numai minutor, înfățișa acte, situații, trăiri și stări luate din viața lor și spuse tot pe limba lor. În sala luminată cu lampă cu gaz, învăluită într-o pîclă ușoară albăstruie de la fumul lămpii, Perjan făcea teatru cînd aici, în aceste sate parcă uitate de lume, nu se știa de teatru. Teatrul lui Perjan — păpușerul — este teatrul nostru popular de început și teatrul, tot de început, la multe popoare din Europa. În scenetele lui Perjan nu lipsesc satira socială și aluziile la anumite rele, metehne, carențe sociale, administrative și politice. Vasilache nu uita niciodată să strecoare, cînd vorbea cu Marioara sau cînd se certau, o înțepătură la adresa unei oficialități a satului sau a unui păcătos. Perjan a împlinit cu teatrul său de păpuși un act educativ care ne îndeamnă să nu lăsăm uitarea să-i șteargă amintirea.

HORIA BARBU OPRÎȘAN

IMAGINI DIN CONSTANȚA DE ALTĂDATĂ

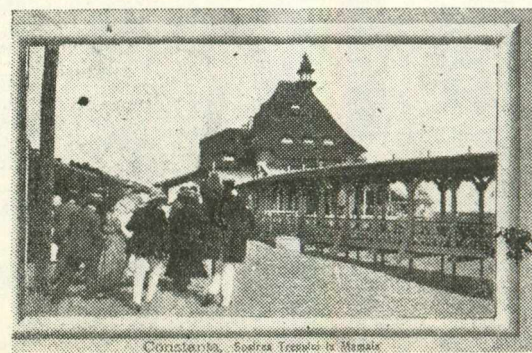

Pentru cititorii „măi de mult născuți”, care păstrează în amintirile lor imagini dintr-o Constanța de acum 50 și mai bine de ani, ca și pentru cei care nu cunosc decât metropola mereu în dezvoltare și înflorire de azi, începem să publicăm, însoțite de scurte comentarii, o serie de fotografii devenite material de colecție sau de arhivă. Avem astfel putința să ne confruntăm realitățile și să apreciem saltul. Și poate vom simți îndemn la meditație despre oameni și năravuri, trecere și petrecere, despre ieri și despre azi, despre azi și despre mâine. **Fotografiile ne-au fost puse la dispoziție de tovarășul Silviu Dragomir, din București, pasionat colecționar de „ilustrate document din toată țara”. Îi mulțumim pentru amabilitatea cu care s-a oferit să ne fie colaborator la această rubrică. Pentru început, trei imagini ale Mamaiei din preajma primului război mondial.**

Iată plaja. Nisip, apă, pustiu. Singurele instalații: umbrarele, chioscul și cazinoul. Pe atunci, călătoria pînă la Mamaia se făcea cu trenul care pleca din gara veche, făcea o oprire la intersecția cu strada Ștefan cel Mare — în dreptul Policlinicii nr. 2 — apoi la intersecția dintre actualele bulevarde Lenin și Tomis. Linia ferată era montată pe partea stîngă a bulevardului Lenin. Acolo se găsea movila Ponticum, de pe care se zăreau morile de vînt de la Anadolchioi. În continuare, așa cum descrie acest drum Ion Adam în **Constanța pitorească**, „trenul lasă orașul cu zgomotul și căldura lui și intră triumfător și răcorit printre lanuri coapte și plantațiuni prăfuite...”. Apoi „huruie... chiar pe malul apei, lăsînd de o parte și alta hornuri roșcate de cărămidă și dărămăturile sinistre ale unei tăbăcării părăsite...”. „În fine, înaintează pe dunga de nisip dintre mare și lac și se oprește, și pe ușile vagoanelor... se re-

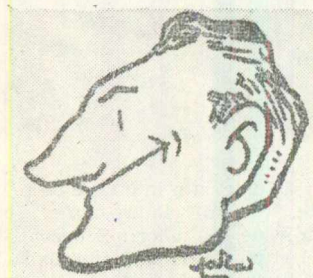
varsă lume ca o inundare de capete. Cit ai gîndi, marea se umple de scăldători. E o continuă explozie de apă împrăștiată, de țipete și de înviore...”. Asta scrie Ion Adam. Dar să vedem ce scriu sezoniștii? Pe spatele unei ilustrate citim: **2 august 1911** — Margarita dragă, ce zile plăcute am petrecut aci în Constanța. Mai ales duminică am făcut o frumoasă excursie cu vaporul, cam sărată nu e vorba, fiind 3 lei de persoană. A fost lume multă, cu deosebite plajiriști (cei veniți să facă plajă — n.n.) și pe port era o mare de capete, ce aștepta reîntoarcerea vaporului. Observ acum că multă lume a plecat în loc să vie fiind timpul de băi de mare. Mulți fug din cauza scumpirii traiului și mulți se frig la ruletă și abia nimeresc gara și trenul... De sigur voi petreceți în alt mod (adresanții erau la Călimănești — n.n.) nu are cine să vă încurce ca pe noi, dar ne mulțumim că sîntem sănătoși. Vă dorim și vouă multă sănătate. Nini”. Se poate observa că „plajiriștii” erau deosebit de „pudici”. Plaja se făcea în ținută de stradă, stînd în picioare, așezat pe scaun, pe canapea sau pe șezlong, cu pălăria pe cap sau sub pînza ocrotitoare a umbrelor. Sosirea trenului era un eveniment. Burjuii alergau să-i întîmpine pe noii veniți sau să se îngheșue pe una din canapelele de lemn ale vagoanelor, ca să părăsească acest loc unde mulți și-au pierdut banii la cărți, la ruletă sau la alte jocuri de noroc instalate în clădirea de lemn a cazinoului. Și trenul o pornește iar printre ape, pe lîngă ruinele fostei tăbăcării, pe lîngă movila Ponticum și intră în gara modestă a bătrînului oraș. Iar Mamaia rămîne undeva cu cerul ei albastru, cu apa, cu nisipul, cu cazinoul și cu umbrarele, cu gara și cu legendele în care a învăluit-o închipuirea oamenilor acestor locuri și frumoase și încă pustii acum 60—70 de ani.

ION BĂDICA

din trecutul sportului dobrogean (v)

Orașul Constanța cunoaște în urmă cu 52 de ani o adevărată „explozie” în activitatea sportivă. Există un mare număr de nuclee sportive, mai toate numindu-se cluburi — fotbal, călărie, box, lupte, atletism, ciclism, popice, vinătoare, gimnastică, yachting etc. Ca urmare, se agita în presa vremii, din ce în ce mai stăruitor, ideea ca activitatea sportivă, destul de variată și... uneori independentă sau mai exact particulară, să-și găsească o coordonare, o conducere. Iată câteva grăitoare pasaje dintr-un material pe această temă: „Sint câteva societăți românești și încă citeva ale diferitelor naționalități conlocuitoare, fiecare numărând 25—30 de membri... Astăzi cind

TASE PROTOPODESCU
excellentul fundaș al „Tricolorului”

necesitatea unei intense vieți sportive este bine constatată, s-ar cădea ca toți sportivii să se ocupe mai mult în această direcție căutând a forma o federație sportivă a orașului Constanța, care să organizeze întreaga tinerime de orice naționalitate, urmărind un dublu scop: de a face educație fizică și a produce o armonizare a tuturor forțelor în folosul Patriei comune. Așteptăm o mișcare intensă în această direcție”. Din păcate, cinstiții animatori ai acestei idei aveau să se izbească de o serioasă opoziție, izvorită și din unele ambiții sau interese personale (nu lipsite deseori de beneficii)... Fără forul preconizat și în ciuda (sau poate, de aceea) rivalităților, uneori pătimașe, dintre diferite societăți sportive și cartiere, sportul își continuă evoluția. În frunte se afla, bineînțeles, fotbalul, sportul nr. 1. Iubitorii jocului cu balonul rotund au satisfacția de a afla despre „o mare victorie” a echipei de fotbal a Liceului „Mircea cel Bătrîn”. În acest sens, gazeta constănțeană cotidiană „Dacia” scrie în numărul său din 8 iunie 1922, următoarele: „La 4 iunie a avut loc pe terenul „Federațiilor Sportive” (n.n. — Stadionul Tineretului de azi) un interesant match de

football între echipa Liceului Mircea cel Bătrîn și cea a Școlii Evanghelice din București, pentru cucerirea cupei instituită în anul 1921, în vederea progresării tineretului pe tărîm sportiv. Rezultatul a fost 1—0, victoria fiind a echipei liceului nostru, iar Cupa a fost câștigată pentru a doua oară de către liceenii constănțeni”. După victorie a avut loc o agapă la „Căminul Studențesc” unde s-a toastat în sănătatea profesorului Nae Constantinescu-Pană, „regeneratorul tinerimei dobrogene, omul care și-a sacrificat o viață înaltului scop ce și l-a ales”.

Meciurile de fotbal, cu caracter internațional — să le numim astfel, căci așa li se spunea și atunci — erau prilejuate de disputele care aveau loc între formațiile constănțene și cele ale marinarilor de pe diferite vase străine, care poseau în portul bătrînului Tomis. Despre un asemenea meci internațional găsim o primă relatare în ziarul „Farul” din anul 1921, care își informează cititorii că duminică 18 septembrie a avut loc pe terenul din port întâlnirea dintre echipa contratorpilorului englez H. M. Sepoy și o selecționată a Constanței. Din descrierea partidei, reiese că „au fost multe șarje puțin ordonate ale constănțenilor” în vreme ce „englezii au amenințat destul de serios barul (desigur, poarta, n.n.) advers cu lovituri periculoase”. Întîlnirea s-a terminat cu un rezultat de egalitate: 1—1. Dar cine a marcat, nu aflăm din cronica — destul de amplă și... pitorească — semnată Duzzino. Același ziar informează cititorii că duminică 2 octombrie „fiind un timp excelent” echipa cuirasatului englez „Sram Duke” a întîlnit reprezentativa Constanței (n.n., așadar — după toate probabilitățile — al doilea meci internațional). Din cronica meciului aflăm că „de la primele paseuri s-a putut remarca superioritatea primei echipe”. În acest sens, e suficient să notăm acum, după 52 de ani, că scorul a fost de 7—1 în favoarea oaspeților. După ce descrie jocul, încheie astfel: „singurul, căpitanul echipei, Tase Protopopescu, un element care se bucură de o valoare în rîndurile sportmanilor, a jucat cu tactul „englezesc” ce îl caracterizează. Ceilalți și-au pierdut repede capul”. Semnat (un pseudonim destul de marin) „YOLLA”.

EMIL IENCEC

filatelie

COPII ȘI PIONIERI

„COPII-PIONIERI” este titlul unei teme bogat reprezentată de filatelia românească în ultimii 25 de ani. Prima emisiune a apărut la 25 mai 1950, „Pionieri I” (CMPR 1129/31), formată din 3 valori dedicate unui an de la formarea primelor detașamente de pionieri. La 22 august 1950 a apărut o serie de 2 valori „Lupta pentru pace”, din care valoarea de 11 lei (1156) reprezintă o mamă votînd cu fetița ei în brațe. În seria „Pionieri II” din 8 mai 1951, valoarea de 1 leu — „Viața de tabără” (1178) și valoarea de 35 lei — „Conferirea cravatei roșii” (1180) sînt cele mai interesante. Seria „Pionieri III”, din 17 mai 1952, valoarea de 1,75 lei (1306), redă sugestiv legătura dintre profesori și pionieri. În seria „Pionieri IV”, 21 mai 1953, valoarea de 55 de bani (1363), „Doi pionieri cu un aeromodel”, este însoțită de deviza „Primii în sport, primii la învățătură”. Deviza „Lumii pace”, crezul omîinrii contemporane, apare pe marca de 55 de bani, „Ziua internațională a copilului”, din 1 iunie 1954 (1399). De asemenea, un îndemn mobilizator, „Pionieri, școlari, copii, îngrijiiți animalele tinere”, apare pe marca de 20 de bani din seria „Pi-

onieri V” din 3 iulie 1954 (1400). Valoarea de 55 de bani, din seria „Săptămîna Crucii roșii” din 3 septembrie 1957, redă o fetiță cu un porumbel în mînă (1593). „Un deceniu de realizări în domeniul învățămîntului — 1948—1958” este evocat prin valoarea de 55 de bani (1690) din 20 decembrie 1958. Două serii foarte reușite, cu aspecte din activitatea copiilor din țara noastră, sînt seriile: „Copii” — 25 august 1962 — 6 valori și „Pionieri” — 9 iunie 1968 — 6 valori.

Trebuie să evidențiem și reproducerea picturii „Fetița cu basma roșie” de Nicolae Grigorescu, apărută la 28 martie 1968, într-o serie de picturi cu 6 valori, precum și marca de 3 lei ce reproduce pictura „Inundația” de Joan Miró (5 decembrie 1970) și colia de 5 lei cu aceeași pictură.

Alte trei serii deosebite, dedicate copiilor, au fost: „Al II-lea festival internațional al teatrelor de păpuși”, 20 august 1960, 6 valori, seria de 5 valori din 1 octombrie 1960, „Jocuri sportive de copii la sate”, precum și seria „Fabule și basme”, de 6 valori, apărută la 25 iunie 1965.

TIBERIU PETRILLA

Slobozia Bărăganului are toate șansele să demonstreze că există grade ale spectaculosului și că în nici un caz acestea n-au fost epuizate. Desigur sînt localități clădite din temelie, a-părute ca un miraj într-un loc sau altul; dificultatea edificării lor este dificultatea inerentă începutului, premisa noului impunîndu-se în afara oricăror înlesniri și soluții de compromis. Pe scara închipită a metamorfozei, punctul de pornire este zero și nu este deloc ușor să înfrunți o inerție geologică, să netezești, de pildă, muntele și să absorbi izvoare din adîncuri. Dar a ridica un oraș pe temelii unei așezări mizere, încrîncenate în noroi și tristețe unde, culmea paradoxului, s-a născut cîndva prima frumusețe a Europei, înseamnă a porni, pe aceeași scară închipită, de la o cotă negativă; înseamnă să refaci un handicap la care și-au dat concursul citeva secole și abia apoi, sau mai degrabă în același timp, să înfrunți viitorul. Slobozia, care nu cu mulți ani în urmă ar fi intrunit toate caracteristicile unui anti-oraș, îmi pare a ilustra cum nu se poate mai bine această spectaculoasă creștere; în spațiu și în spirit. Dincolo de verticalele edificiilor, noul reper urban al Bărăganului își relevă mult mai semnificativele coloane umane care au avut curajul și talentul să înfrunte o inerție istorică. Firește, n-au fost singuri, a existat un consens general care le-au înlesnit misiunea, dar să optezi între atîtea vocații posi-

A DURA UN ORAȘ DIN REVERSUL SĂU...

bile pentru aceea de constructor total, să preferi clisa stepei în numele asfaltului viitor rămîne un fapt ce îndeamnă la profunde meditații pe teme civice. De aceea, aplecîndu-se asupra celor ce au prelungit nașterea acestei noi realități geografice, emisiunea T.V. consacrată Sloboziei s-a dovedit oportună și mai ales revelatorie.

P.S. Calitatea de zburătoare a vorbelor, recunoscută de altfel și de un adagiu latin de largă circulație, nu poate liniști într-atît incît să ia orice grijă pentru aspectul comunicării. Este regretabil că unii oaspeți ai micului ecran care, principal, pledează pentru acuratețe în vorbire — o teoretizează chiar, sau iau atitudine împotriva ineptiilor de acest gen — recur în fapt la jenante anacronisme orale. Nefăcîndu-și din colecționarea acestora o vocație vinătoarească, semnatul prezentei cronici își face doar datoria să aducă probele de rigoare la cele afirmate. Așadar: „Romanul polițist” al Agathe Christie începe să aibă o impregnare socială; Concesiile nu întregii literaturi face cititorul ci numai literaturii facile; Scriitorul pornește la treabă timorat și oarecum intimidat; Acest titlu, de multe ori nepotrivit, nu servește la nimic. Criticul literar se sfîșește sau evită parcă să ia în discuție cărțile de aventuri; Pericolul electrocutării trebuie, bineînțeles, evitat; Rezultatele au confirmat pe deplin posibilitatea reală...; O mare generalitate înconjoară triumful lui Făt-Frumos; O concepție profund fudamentată; dovadă vie, elocventă și profundă; Un instrument foarte insolit...”

C. NOVAC

COȘOVEI ȘTEFANA. — *Nimic interesant; texte lipsite de vibrație lirică autentică, vădînd un mod de a gîndi conceptualist-didactic, foarte depărtat de poezie. Cîte un vers corect din loc în loc, de o vagă capacitate de sugestie, („Pe-reții grei ten-cuie în neclîntirea lor”) înseamnă prea puțin; cu adevărat proprii vă sînt acelea pe care pînă și un copil le-ar recepta în sens parodic și nu în cel grav, dorit de autor: „O, zei! Ce soartă crudă...”*

CONSTANTIN POENARU. — *Cele patru poezii sînt lipsite de o amprentă personală mai acuzată, incît totul pare cunoscut, citit, auzit. De relevant însă unele progrese pe linia stringenței și unității construcției. Mai trimiteți.*

IANA. — *Exerciții promițătoare în simplitatea și nuditatea lor emotivă, în special Căutări și Pastel, care denotă gust și discernămint în lecturi (ceea ce nu e puțin pentru început). Din prima:*

„Hai să fugim după soare,
din freamătul zilelor pînă-n
amurg,
pe gura amiezii pătate
cu sînge de maci.
Azurul palpită pe culmi
despletit...”

Mai departe însă substanța lirică se rarefiază, finalul suferînd de teatralism și grandilocvență („cu brațele-ntinse, cu ochi dureros de avizi de lumină”), după cum risipa „de doruri, de vise” din cea de-a doua poezie e o imagine la îndemîna oricărui textier de muzică ușoară.

DORIN VLĂDOIU. — *Păreți a avea ceva de spus, mai trimiteți — e tot ce se poate spune deocamdată.*

RAIU TRAIAN. — *O imaginație care nu depășește limitele banalului, iar cînd o face totuși (Călătorie), nu se oprește decît într-o zonă învecinată cu delirul. Lipsă de măsură deci, de spirit autocritic.*

GAVRILĂ POMPEI. — *Într-o formă sau alta, motivul căștii în care s-a sădit o floare (din Adio arme, singura poezie rele-vabilă), a fost arhiutilizat într-o perioadă nu prea îndepărtată. În rest, slabe speranțe: cronica — mai mult sau mai puțin rîmată — purtînd titlul Final de studenție, are versuri ca acestea, în măsură să mai tempereze încrederea în sine afișată în rîndurile însoțitoare:*

„Iar acum, cocoțați pe-a
repartiției poartă...”
„După ce lîngă țărîmul vieții
am ancorat...”

melancolică

Mai ard în urna ploii
frunzarele-nstelînd
Pustiul meu de păsări, raiul
meu de-o vară;
Urc fluvii de neliniști;
migrările aiurînd
În simetrii bizare planează-n
altă țară —
De verde crud, de delte, de
mitică lentoare,
Cu limpezi emulații și tandre
nunți de flori;
Pe-un țărîm cu scoici

(Să vă mai explic cu de-amănuntul, ca la școală, de ce metafora din primul vers e forțată, arbitrară, stridentă? Și de ce cea din al doilea e un simplu clișeu?)

ION CODREANU. — *Masa de vals a mai fost în urmă cu doi ani; a se vedea deci răspunsul din iulie 1971, la care multe lucruri n-ar fi de adăugat.*

ȘT. DELADORNA. — *Barbis-me terne, lipsite de vibrație și har, confecționate artizanal:*

„Ou fără pui cu varul în
azur
pe gura vîntului — găoace
izbindu-se-n culori,
stîngace,
se stinge steaua de velur”.

Pentru un închinător al formei pure, o întîlnire buclucașă de cuvinte cum e aceea din finalul Sferei de joc trebuie privită, desigur, ca o intruziune a hazardului abolit:

„Lumnia lunii îl bulbucă
cînd înnoptează-n efemer...”

ANONIM, Tirgoviște. — *Lucruri promițătoare, mai ales în Cine vreodată neînvins:*

„Mierea lunii se scurgea în
albi
Pe tărîmul nașterii noastre.
Bate seara cu carnea mai
dulce,
Mai galbenă și mai dulce ca
a piersicilor sălbatice” etc.

Mai trimiteți.

BOSOG ȘT. ILIE. — *În afară de o tendință firească spre interiorizare, încă nimic care să ateste depășirea fazei de ucenicie. Vechiul îndemn rămîne valabil în continuare.*

NEGRU VALERICĂ. — *Poeziile sînt agreabile, uneori cu rezolvări ingenioase și spirituale, așa că ar merita să stăruim. Cît despre „marea întrebare” în fața căreia vă aflați, tot ce pot să vă spun e că nu există incompatibilitate între matematică și poezie, iar rolul facultăților de filologie nu e acela de a pregăti și promova poeți. Vocația, dacă e autentică, răzbește oricum. Și dacă e vorba de un simplu foc de paie? De o pasiune care se stinge cu vîrstă? Oricum, indiferent de decizia pe care o veți lua, îndrăznesc să cred că prima datorie față de sine a unui tînăr care simte chemarea poeziei este aceea de a-și asigura o implantare solidă în viață și de a nu îngroșa rîndurile boemei.*

IOANICHIE OLTEANU

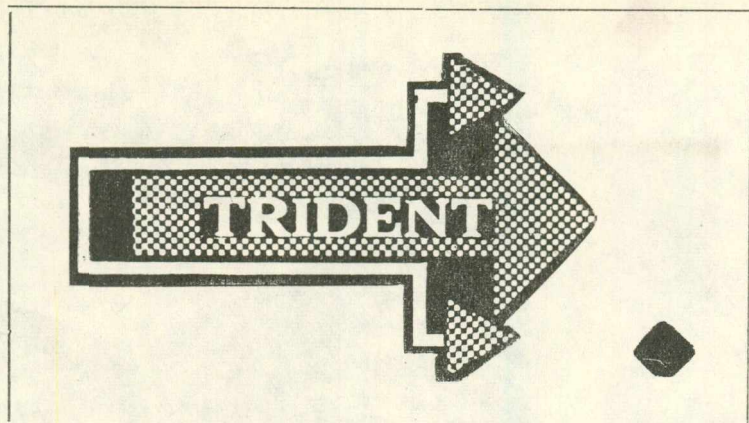
sunîndu-și oglinzi amăgitoare,
Cu trupuri de miresme și
leneșe candori
Doar sufletu-mi nostalgic din
urma lor bolnavă
De-atîta-nsingurare, de plîns
de săptămîni
Bea nașterea lor oarbă,
plutirea lor suavă
Vibrînd a catilene pe harfe de
fîntîni...
GAVRIL RUSU

Obosită și prăfuită — rubrica de „actualitate literară” a **TRIDENT**. Unele comentarii care adesea nu spun nimic, sunt scrise într-un stil caznit, bombastic, plin de pleonasm. Un roman, într-un astfel de comentariu (numarul din 21 iunie), este „unul puțin obișnuit. Straniu și ciudat mai ales (dar și bizar și ieșit din comun mai ales, am adăuga noi), neverosimil, fantastic și fabulos (dar și ireal și mitic mai ales, am completa noi), el se împlinește pe coordonate abstracte specifice alegoriei și simbolului, sintetizând — într-o evoluție parabolică (Dicționarul Academiei precizează că parabola este „o istorioară alegorică... alegorie”. Asta, dacă admitem că autorul n-a vrut să spună „evoluție curbă”, folosindu-se de sensul geometric al termenului care, în context, nu are nici un sens...) a cuplului său de îndrăgostiți — însăși dinamica esențializată a sentimentului iubirii din totdeauna (cum se poate sintetiza însăși dinamica esențializată a unui sentiment este, trebuie să recunoaștem, destul de greu de priceput...). Același critic susține despre cuplul respectiv de îndrăgostiți că „reface dramatic gama complexă a stărilor contradictorii pe care le înregistrează condiția odisseică a evoluției sentimentului iubirii din totdeauna” (o condiție care e pe deasupra și odisseică și care înregistrează stări contradictorii, pentru că la rîndul lor să fie refăcute dramatic de... un cuplu...).

Acțiunea romanului are loc „acolo unde, prin supapa activității portuare, mereu deschisă spre orizonturile largi ale lumii exterioare!... (cum ar putea un port, fie el comparat și cu o supapă, să nu fie deschis spre orizonturi, cum ar putea aceste orizonturi să nu fie largi, să nu fie ale lumii, iar lumea aceasta să nu fie mai ales exterioară?...). „Timpul și spațiul va primi noi dimensiuni, neașteptate... își continuă, așa-zisul critic, comentariul, vrînd parcă să ne convingă că pînă la urmă (sau mai ales, vorba lui) este certat și cu gramatica. Noi ne oprim, deocamdată, aici. Mai ales sau mai puțin ales, Constantin Cubleșan, fiindcă despre el este vorba, nu este decât unul dintre criticii Tribunei. Despre ceilalți, cu altă ocazie.

COLEGII ÎNTRE EI

Ilie Constantin afirmă despre un coleg de redacție, Cezar Baltag, că ar scrie „o poezie unde nimic nu este gratuit (sau: prea puțin)”. (Buceafărul, nr. 26). Și-l credem pe cuvînt. Cezar Baltag, în „versiunea” lui Ilie Constantin, prieten, nu

numai coleg de redacție, „împlinește o poezie extraordinară, polifonică, în care talentul său neobișnuit se rostește hotărîtor”. Tot după I.C., „fabuloasă, la Cezar Baltag, este stăpînire lexicului și a mijloacelor de versificație”. Dacă am avea cît de cît vreo îndoielă, este chemat să ne astupe gura și celălalt coleg și prieten, Dan Laurențiu, care ne convinge definitiv cu o caracterizare „neconținut valabilă”, cum prea frumos ne atrage atenția I.C., transcrisă, în timp ce fuma o țigară din pachetul abia desfăcut al lui D.L.: „născută la temperatura dramatică a înfruntării conceptelor, poezia lui Cezar Baltag ne transmite ferocitatea unei vocații înalte, cu inima pulsînd dincolo de umbrele înșelătoare ale lucrurilor, în ritmurile necesare și înalte ale ideii”.

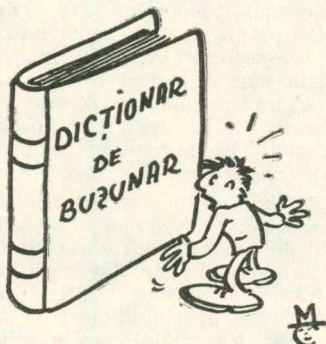
LA ORIZONT: CRITICUL N. AR. ACTERIAN

„Despre unele volume de poezie” ale unui autor contemporan se pronunță în caietul **Comentariu** N. Ar. Acterian. Sînt citați Mallarmé (La chair est triste, hélas! et j'ai lu tous les livres”), Ezra Pound (în traducerea lui Vasile Nicolescu: „Va dăinui doar ce-ai iubit cu adevărat, cenușă-i restul” ș.a.m.d.). Paul Claudel (care spunea „unde va ca ne naștem renăscînd”) ș.a.m.d., pentru ca, în această ambianță, „bunul nostru poet” român, autor a 14 volume de poezie, să iasă cît mai limpede („cu fața curată”), „la suprafață”. Din păcate, versurile citate din „opera bunului nostru poet” nu fac, prin valoarea lor, decât să ridiculizeze întreprinderea critică a lui N. Ar. Acterian, cum poate foarte bine să-și dea seama cititorul: „Plîngi: neli-niște. / Rîzi: neli-niște. / Altfel de neli-niște fiecare. / Liniște: mirarea neli-niște” (sic); sau: „Ascunsul naște întrebări și tot el izvoadește. / Obîrșia ascunsă e, / din ea izvoadește. / Ascunsul e gestație (!) și minune ca naște. / Nașterea e ivire; / ivirea, mărturisire”; sau: „Mă uimesc cînd gîndesc / și rămîn să mă întreb în niște stihuri, / care multora li se vor părea ne-

ghioabe / (Ca și mie. Iertare să-mi fie!)”. Guță Popîndău e autocritic...

BULETIN METEOROLOGIC

În general se ascute Carpații, străfulgerînd cu ploii de ecuații necunoscute clipei ce-o să cadă. Asta dimineața, aici la Cluj, pentru că la prînz orizontul o să pară mai rotund, mai limpede orizontal, mai larg, cu soarele în zenit ca un catarg. Dincolo de acest orizont, prînsă în dorul depărtării — Marea. Pentru turiști este foarte important să știe că tărîmul Mării Negre va fi în curînd invadat de ploii instelate de cuvinte reverberate din Carpați, mai precis de la Cluj. Cel puțin așa susține poetul de serviciu, Negoită Irimie, în prima pagină a săptămînalului **Tribuna** (nr. 25).

BĂNUȚĂ ȘI OVIDIU

În drum spre Chilia Veche, poetul Ion Bănuță și-aduce aminte de confratele său Ovidiu (Albina — nr. 26). Ce-ar face Ovidiu, se-ntreabă autorul „panoramelor”, dacă, „să zicem printr-o minune... s-ar urni de pe soclul lui devenind o statuie vie”? După ce ca și el, Ion Bănuță, „s-ar uimi peste măsură de noile priveliști uînd de Triste și de Pontice” (adică, după ce ar arunca o privire gospodărească în jur...) ar intra (uite așa, fără nici o cerere în prealabil), „fără doar și poate (!) în rîndurile poezilor români de azi (în Uniunea scriitorilor, probabil) bineînțeles în fruntea lor” (director general, inclusiv al fondului literar) și (ei, ce credeți că ar mai face?) ar participa, fără nici o ezitare, la

„de-o pildă, Luna culturii tulcene. Și poate că magistrul ar fi satisfăcut de disputele (!) majore pe linie (!) de știință, de poezie, pictură, de economie, de politică etc.”... Și poate și-ar nota ca și Ion Bănuță în carnet: „Iunie. Sîntem în clipele de extaz al culturii tulcene”.

FĂRĂ COMENTARII

Ce crede Violeta Zamfirescu despre Violeta Zamfirescu? Dicționarul literar autobiografic tipărit în „Convorbiri literare” ne stă la dispoziție:

— La 16 ani „citisem toate marile romane rusești, de literatură franceză și germană nu mai vorbesc”

— „Am făcut apoi ceva studii juridice la Facultatea de drept...”

— „Ce-mi caracterizează scrierile?... Poate ceva expresionism, fire trase dintr-un post simbolism romantic, revoluționar, multă concentrare a expresiei și asociații oarecum suprarealiste...” (?)

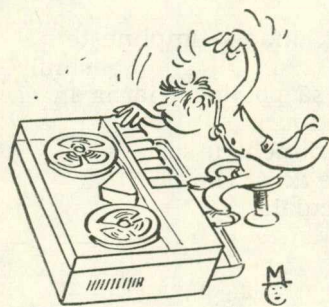
— „Am asta, și poate simțul limbii pe care l-am moștenit sau l-am învățat. De acest lucru sînt sigură, mi-a atras atenția asupra lui Tudor Arghezi, în vara anului 1954”.

— „Am mulți cititori, mai mulți decît tirajul cărților”. Sublinierile ne aparțin.

FLOARE ALBASTRĂ

Sub acest titlu frumos, tipărit (de ce?) cu o culoare roz bombon, apare la Buhuși o revistă în 12 pagini mari, a elevilor de liceu. Trei tinere, Mariana Codău, Denisa Butnaru și Maria Barbu, reușesc să ne rețină atenția în dubla lor ipostază de eseiste și poete. Iată ce crede Maria Barbu despre „Hanibal” de Eugen Jebeleanu: „este un volum de sinteză avînd un aer de nostalgie rămas bun, volum în care toate obsesiile anterioare ale poetului revin, însă într-o formă metaforică mai pregnantă”. Și iată un eșantion din proza poetică a aceleiași: „Născîndu-mă c-un fluture în loc de frunte, sărutul tău îmi pare acum ca o furtună ce-mi smulge aurul aripei făcîndu-l viu și sălbăticiunea ochiului tău se aruncă asupra gingașei fapturi a frunții mele ce-și toarce zborul alb și nesfîrșit”.

LIVIU ERGAN

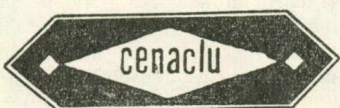
BUTURUGA MICĂ ?...

N-am apucat să ne mirăm în-deajuns de deznodămîntul campionatului nostru, produs cu unsprezece olteni înmărmuriți la Arad de propria lor șansă, (ceea ce n-a modificat totuși paginația Flacării) și iată că lucrurile s-au precipitat, și datorită unui regulament prea just am ajuns la cea mai înjustă finală din istoria fotbalului nostru. Să fim serioși, totul a fost cîmpit de ridicol! Se vedea cît de colo că dragii de ei finaliști dădeau din mîini a ageamii, luftau și proiectau pase excelente pe unde fundații nici auziseră că se poate bara drumul mingii, în fine alergau după balon pînă izbuteau să treacă de el și cum ajungeau în prelungiri executau acele foarfece involuntare care în popor se cheamă tare urît. A fost trist și caraghios, cu tot Haidu, Stana și Donose, care nu au fost cei mai buni de pe teren, fiindcă, e adevărat, printr-zeloși subdivizionari se aflau cîțiva flăcăi bine făcuți, înalți, voinici, care, cultivați, ar putea ajunge la ceva... Deocamdată, cel mai cugetat ăr fi să găsim un motiv plauzibil pentru a forțata din competiția europeană, fiindcă nu are nici un rost să punem pe drum specialiști de Londra sau Milano pentru a afla secretele fotbalului din Rîmnicul Vilcea. Treaba cu buturuga mică ține pe coala, prin Bărağan și citeodată lui Frazier (doamne ce mălai mare Bugner ăla!) dar nu merge într-o competiție internațională unde intră în joc prestigiul mai mari decît cele ale unei echipe de divizia secundă. Fotbalul românesc nu mai are dreptul să facă lumea să ridă, după ce i-a pus pe englezi pe gînduri și i-a învîțat minuni pe cei de la Ajax. Dacă vrem să dovedim că nu ne uimește imposibilul (adică cel care s-a întîmplat în Cupă) atunci să arătăm că putem cîștiga meciul cu echipa R.D.G. și putem obține calificarea la München. Dacă n-am avut cumva dreptate cu privire la valoarea finalei de Cupă, atunci aș fi gata să admit că la Leipzig sau Dresda se poate cîștiga cu Petrică și Gojgaru...

GOLGETER

Miercuri, 30 mai 1973, citește versuri Mihai Bocai. A. Ștefănescu arată că, față de încercările precedente, poeziile citite acum aduc o mai mare siguranță în expresie, o anume stare de plenitudine, minate însă de suficiență. Poezia marchează totuși un grad de maturizare.

A. Porumboiu, mai sceptic, semnalează în poeziile lui M.B. și „însăilări”, note forțate. Poezia viguroasă, bărbătească este periclitată de lipsa de măsură a autorului care „nu știe unde să se oprească”. M. Roznoveanu subliniază calmul și solemnitatea limbajului poetic, din păcate întunecate de tendința lui M.B. de a mima „un limbaj standard care vine de la Blaga, Barbu, Nichita Stănescu”. O. Dunăreanu consideră că M.B. este încă în etapa căutărilor unei formule poetice proprii. De aici abundanța elementelor livrești față de care autorul va trebui să arate mai multă exigență. Ion Anghel sesizează la M.B. unele progrese în domeniul expresiei, numai că eforturile lui nu sînt duse pînă la capăt. Gh. Păduraru consideră că poezia lui M.B. satis-

face gusturile cititorilor care nu acordă prea mare atenție tehnicii poetice. I. Bădică evidențiază necesitatea ca, prin studiu, M.B. să ajungă la o cunoaștere temeinică a tehnicii marilor poeți, să-și asimileze aceste tehnici pentru ca apoi să reușească a-și găsi drumul propriu. Luisa Stoica apreciază că e necesar ca M.B. să se cunoască pe sine și să se verifice. Există la el o anume îndrăzneală.

Miercuri, 6 iunie, Emilian Luncașu a citit versuri. A. Porumboiu este dezamăgit de slaba calitate a poeziilor care sînt un amalgam de ecouri din numeroși poeți, începînd cu Macedonski și terminînd cu Mircea Dinescu. Multe din versurile citite stîrnesc ilaritate prin nota prețioasă, grandilocventă. Ion Dragomir, cu o nuanță de ironie consideră că poeziile „merită ascultare pentru că sînt muncite”. Și el semnalează reminiscente din Arghezi și Labiș. M. Roznoveanu arată că azi

„mulți poeți își fac un blazon din a fi desueți”, dar ei aduc totuși în poezia lor o încărcătură nouă. La E.L. „exercițiul poetic dezvăluie talent, dar trăirea poetică e fragilă”. Elementele simboliste și accentele retorice sînt supărătoare. Fl. Pietreanu consideră că poezia de felul celeia citită de E.L. e o poezie obosită. Lui E.L. nu-i lipsește sensibilitatea, dar poezia lui pierde prin exagerata cizelare care îi dă o notă de artificialitate. Extravaganțele în limbaj trebuie înlăturate. R. Holban arată că lipsa de originalitate se ascunde aici sub un noian de cuvinte căutate. Este pozitivă căutarea, cu condiția ca ea să aibă ca suport un talent autentic. Alex. Ștefănescu subliniază în încheiere că poezia lui E.L. emană dintr-o sensibilitate autentică dar ușor demodată de note de romantism desuet. Tendința spre filozofare adaugă o notă falsă. Trăirea nostalgică, emoționantă este de aceea îngredită și estompată. E.L. se dovedește a fi o natură poetică alterată de excese.

Activitatea cenacului s-a întrerupt pînă la toamnă.

B. DINCĂ

firul ariadnei

● Cînd arta poetică a început să fie predată în școli, oamenii au rămas stupefiați: „Vasăzică, asta era?”

● Fericirea are atîtea variante încît e imposibil s-o nimești pe cea mai bună.

● De cînd a văzut că lumea îl ajută cu plăcere, își atîrnă în fiecare zi un pietroi de gît.

● Spune atît de emfatic „bună ziua” de parcă ar fi făcut-o el bună.

● Și-a luat o secretară nouă. Cea veche începuse să semene cu nevastă-sa.

● În spatele acestui adevăr, se află mulțimea...

● Bărbații au scris foarte multe maxime înțelepte pentru femei. Și femeile au fost destul de înțelepte să nu țină seamă de ele.

● E un om în mărime naturală.

● Nu știu ce s-a întîmplat — zice — de trei zile nu mă mai compătimești deloc.

● De cînd a aflat că pămîntul se învîrtește, se ține tot timpul de ziduri.

● Și de cîți ani mai ai nevoie ca să-ți completezi pe cei de-acasă?

● Cîți dintre cei care dau ochii cu leul îi admiră coama?

● Aș vrea să merg cu tine pînă la capătul lumii — i-a spus el. Cum — l-a întrebat ea — pămîntul nu mai e rotund?

● Nu mindria mă supără la acest om, ci faptul că nu e la înălțimea ei.

● Biata Pasăre a Paradisului. Cîți n-o visează fierbind în oală?

● Cite sfaturi bune nu ți-aș fi dat dacă n-aș fi avut eu însumi nevoie de ele.

RODICA TOTI

DIN LIRICA FINLANDEZĂ

PAAVO HAAVIKO

S-a născut la Helsinki în 1931 și este, în același timp, un cunoscut romancier și dramaturg. Aportul cel mai original se pare că-l aduce, însă, în poezie, în care debutează în 1951, cu volumul: „Drumuri în depărtare”. Consideră poezia ca pe o lume aparte, complet autonomă și dă dovadă de o imagistică personală și de un deosebit simț al metaforelor. Versurile lui sînt, uneori, presărate cu umor și nuanțe ironice și la baza lor stau vaste și solide cunoștințe istorice și culturale. Alte volume sînt: „Frunze”, apărut în 1955 și „Talvipalsti” (Palatul de iarnă), apărut în 1969, din care prezentăm un poem.

D. M.

al șaptelea poem

fragment

Acest poem e o mică piesă de teatru în care un an și anii sînt o singură linie scurtă,
ea începe deodată :

Scena I

Spre Nord, sub toate stelele, fug de sărăcie
punctul meu de plecare : un turn cu urechi depărtate
fug de această lume înspăimîntătoare
în care urechile emit imagini,
ochii transmit sunete :
cînd eram copil, rîndunelele zburau
prin spărturile șurei.
O, cerule, deschidere căscată încinsă de o pădure
deasă.

O, lume femeiască.

Scena a II-a

Pe malul unui rîu : arbori cu crengi ușoare
primăvară, toamnă, și primăvară și toamnă
patru anotimpuri ale femeii, o mîină i le desfășoară
pe piele
primăvară trandafir, capriciu al toamnei
iarna : somn, vara : scînteie în păr
și bucuria sclipitoare a mîngîierilor pe piele
dulce e pielea femeii, cînd în ochi i se văd
cei trei ce se vor mai naște
n-are nume, poate e o
cariatidă dansînd, structură neobosită,
își ia asupra-i lumea.

Scena a IV-a

Aici începe scena a IV-a, ea vorbește :
Cum poți să știi ce e somnul
și unde sfîrșește umărul, unde se împlinește
sînul ?
Amenajează-mi acest poem să pot locui iarna în el,
amenajează-mi ieftin din panouri,
o cameră pentru suflet,
locuiesc de mult timp pe acest rînd,
acest poem își păstrează tencuiala,
voce de locuit, casă.

Eu :

Aceasta e scena a IV-a și construim un poem,
din ce ?
din nimic ?
un poem scurt de citit în picioare, lungit, de citit în
singurătate, nu ești pentru tine însuși o casă ?
Sînt o lume despuiată, vai în ce măsură,
construiește-mi repede casa
Îmi spun :
Vrei să pleci, nu încerca să pleci. Ar fi prăpădul.

Și femeia întrebă :
Ce o să cauți ? Nu înțelegi că vreau să rămîn ?

Eu :
În jurul casei rînduiesc soarele, luna, punctele
cardinale,
sînt patru
aproape de casă sădesc pomi, sădesc flori și un arțar,
a și împlinit o sută de toamne
și arțarul se simte bine, înmugurește, dă în floare.

În românește de D. MARIAN

Vedere
dintr-un cartier
al orașului
Hamburg

PERIPLU HAMBURGHEZ (I)

Despre un oraș pe care nu l-ai mai văzut îți făurești imagini cu ajutorul amănuntelor culese din lecturi. Aceasta e ea și cum ai vedea lumea (cu alți ochi și ai înțelege-o cu capul altuia. De aceea niciodată asemenea imagini din cărți nu rezistă la o confruntare directă cu realitatea careia încearcă să i se interpună. Așa mi s-a întimplat cu ocazia călătoriei la Hamburg, la începutul lunii mai, în cadrul delegației județului și orașului Constanța condusă de tovarășul prim-secretar Vasile Vilcu. Vizita noastră a fost de fapt un răspuns celeia făcută orașului nostru în aprilie 1972, de o delegație Hamburgheză condusă de primarul Peter Schulz.

Hamburgul nu este numai un oraș port — cel mai mare port al Republicii Federale Germania — ci și unul din lăundurile ei. Așezat pe cursul inferior al Elbei — la 110 kilometri de Marea Nordului — orașul propriu-zis și suburbiile sale Altona, Hamburg, Wilhelmsburg, Wandsbeck etc., ocupă o suprafață de aproape 750 kilometri pătrați. Se pare că prima atestare documentară datează de la începutul secolului al IX-lea (anul 808). Este vorba de o străveche așezare, Alster, nucleul actualului oraș. Dezvoltarea Hamburgului este legată de dezvoltarea comerțului. El este primul oraș port intrat în Liga Hanseatică înființată în 1241. În cadrul Ligii, Hamburgul devine cel mai mare port european monopolizînd comerțul atît de rentabil atunci — cu mirodenii — pentru țara zona Europei de Nord. În secolul al XVI-lea se înființează o vestită bursă, iar în al XVII-lea secol apar băncile, pentru că în secolul următor să se deschidă primele linii de navigație spre America (vestita Hamburg — America — Line). Jinduit pentru importanța și prosperitatea sa, orașul este disputat și ocupat pe rînd de armatele a diferite state, pînă ce în 1871 intră în componența Imperiului german. Zece ani mai tîrziu, Hamburgul capătă statutul de oraș liber, pentru că în secolul nostru s-a devinut un mare centru industrial-portuar. Distrugerile din cel de al doilea război mondial n-au oprit dezvoltarea lui, care se poate urmări la tot pasul (datele sînt scoase din volumul **Porturile lumii**).

Încă de la Frankfurt delegația noastră a fost întîmpinată de reprezentanți ai senatului, care ne-au condus la Hamburg. De la aeroportul din Hamburg am fost conduși în frumoasa sală Phoenix a Primăriei, unde dl. Peter Schulz — primarul orașului — a rostit un scurt cuvînt de salut și ne-a prezen-

tat apoi istoria și saloanele acestui somptuos și valoros monument civic și arhitectural. Programul foarte bogat — și care a fost urmărit cu proverbială punctualitate germană — prevedea pentru după-amiaza zilei un circuit prin port cu barcașul senatului, vizitarea uzinelor de oțel din Hamburg, a Centrului Transatlantic și a Containerului Terminal. De fapt, circuitul a cuprins doar o parte a portului Hamburg, port universal — în sensul că aici se încarcă și descarcă orice marfă — cel mai mare port maritim al R.F.G., centru al navigației de linie spre 1.100 porturi de pe toate paralelele și meridianele Terrei. Întins pe o suprafață de 100 kmp Hamburgul are peste 60 de bazine portuare ale căror cheuri sînt dotate cu cele mai moderne instalații și utilaje, dispunînd de o secție specială pentru transportul cu containere. Zilnic sosesc în sau pleacă din port circa 30 de nave de linie și 1.330 trenuri.

Pădurea de macarale plutitoare au o putere de 1.200 tone, tancurile pentru uleiuri și chimicale, silozurile pentru ce-

escale contemplative

reale și furaje, magaziiile cu o suprafață de circa 600 mii mp, magaziiile cu încălzire pentru citrice etc., ar putea lăsa vizitatorului în trecere o impresie de aglomerare. Și totuși, activitatea se desfășoară aici într-un ritm strict dictat de regimul fluxului și refluxului. Pentru decongestionarea circulației rutiere, se află în construcție o impresionantă autostradă suspendată, cu 6 benzi și care va traversa o parte a portului.

Uzina de oțel este amplasată într-o poziție deosebit de avantajoasă — pe malul Elbei — de-a lungul unui chei lung de 450 metri, la care acostează nave cu o capacitate de pînă la 80.000 tdw, care descarcă aici minereul importat din Suedia. Prelucrarea minereului se face după o tehnologie ultramodernă, fără furnale și convertizoare, utilizîndu-se ca sursă de energie curentul electric și gazul metan. În uzină lucrează 900 de salariați, din care 800 muncitori, maiștri și ingineri. Producția anuală se ridică la 500 mii tone fier, 500—600 mii tone semifabricate și 500 mii tone oțel și laminate. Am reținut din relatările gazdelor că prețul oțelului a crescut în ultimele 5 luni cu peste 50 la

sută. De altfel, acest proces de creștere a prețurilor a cuprins toate sectoarele de activitate din R.F.G. Guvernul federal se preocupă de găsirea căilor pentru a ieși din acest impas. Au fost astfel luate măsuri de impozitarea progresivă a veniturilor mari, a investițiilor, a reducerii consumului și a importului de produse la prețuri care să contracareze și să frîneze tendința de scumpire manifestată de producătorii interni. Uzina constructoare de mașini și instalații pentru industria prelucrătoare a tutunului **Hauni, Körber și Comp.** se întinde pe o suprafață de 50.000 mp și este deservită de 2.000 salariați. Aici ni s-au dat informații cu privire la organizarea procesului tehnologic, randamentul utilajelor, instruirea cadrelor, calitatea producției etc. Am reținut că 90 la sută din țigăretele cu filtru se fabrică cu mașini de acest gen și că 80 la sută din mașini se exportă în toată lumea, România fiind unul din clienți.

Am vizitat cu interes crescînd crematoriul **Steilenger** unde se ard anual 260.000 tone de gunoi. Crematoriul este de fapt o uzină electrică pentru că energia calorică produsă de arderea gunoaielor este convertită în energie electrică ce însușmează 12,5—16,4 MW. Pentru ca cititorii să-și dea seama de dimensiunile acestui obiectiv, precizez că hornul are o înălțime de 71 m cu un diametru de 5 m iar buncărul de gunoi are o capacitate de 7.000 mc. Cenușa rezultată reprezintă 40 la sută din volumul inițial al gunoaielor. Înainte de a fi aruncată, electromagneții de mărime apreciabilă selecționează și rețin părțile metalice. Uzina este deservită doar de 95 de salariați repartizați pe trei schimburi.

O deosebită grijă manifestă municipalitatea Hamburgului pe de o parte pentru epurarea apelor reziduale, pe de altă parte pentru protecția mediului înconjurător considerate — pe bună dreptate — probleme prioritare. Astfel, majoritatea uzinelor au stații proprii de epurare a apelor care numai după o prealabilă tratare mecanică și biologică sînt deversate în rețeaua de canalizare a orașului. Această operație permite asigurarea unui consum destul de ridicat de apă pe locuitor (155 litri, cu tendința de a ajunge la 200 litri).

Uzinele sînt înconjurate de rețele dese de arbori care, pe lîngă purificarea atmosferei, adaugă un plus de frumusețe și prospețime peisajului.

Ing. ION POPPA

Colegiul de redacție : ION BĂDICĂ (redactor-șef), NICOLAE MOTOC (redactor-șef adj.),

ȘTEFAN CAREJA, GEL. DUMITRAȘCU, MARIN PORUMBESCU, FLORICA POSTOLACHE, ADRIAN RĂDULESCU, EM. ȘTEFĂNESCU

Tomis, revistă bilunară editată de Comitetul pentru cultură și educație socialistă al județului Constanța, B-dul Republicii nr. 28, telefon 13416 — 21368. Căsuța poștală nr. 112

Rugăm să ni se trimită manuscrisele dactilografiate. Cele nepublicate nu se restituie.

Tiparul : I. P. „Dobrogea”, Constanța.